

PAROLE

Jääkäripataljoona 27:n perinneyhdistyksen jäsenlehti

Syyskuu 2017 • nro 3 (331) • 86. vsk

JÄÄKÄRISÄÄTIÖ

Mahtavat jääkäripäivät Loviisassa

Täytyy taas hiukan kehua tätä jääkäriperinnettä. Elokuun toinen viikonloppu Loviisassa jäi hienolla tavalla JP27:n perinnehistoriaan.

Viikonlopun teema on osa jääkäriliikkeen 100-vuotisjuhlintaa. Marraskuussa 1917 Loviisan edustalla olevalle Hamnskärille tuli kahdeksan jääkäriä ainutlaatuisella tavalla: sukellusveneellä. Tämä saksalais-suomalainen operaatio ennakoi sitä, mikä tulisi olemaan vuosikymmeniä myöhemmin eräs suurvaltojen käyttämä sodankäyntitapa: erikoisjoukot viedään sukellusveneellä toiminta-alueelle.

Jääkärikomennuskunta oli saanut erikoiskoulutuksen räjähteiden käyttämiseen. Heidän tehtävänä oli tuhosta rautatiesillat Pietarin ja Viipurin väliltä venäläisten lisäjoukkojen Suomeen tuomisen estämiseksi.

Niin kuin normaalissa elämässä ja varsinkin sodassa, asiat eivät suju aina suunnitellulla tavalla. Niin kävi täälläkin kertaa. Sukellusvene UC 57 ei palannut koskaan kotiin. Eivätkä jääkärit räjäyttäneet rautatiesiltoja. Sukellusvene miehistöineen tuhoutui ilmeisesti yrittäessään laskea mukanaan tuomia merimiinoja. Ja jääkäreistä tehtiin hallituksen armeijan kouluttajia.

Historiallinen operaatio sai kuitenkin arvoisensa muistomerkin. Hamnskärille pystytettiin 12. elokuuta 1934 viitisen metriä korkea kivipatsas. Siinä kerrotaan operaation tarina ja mukana olleiden 27 saksalaisen merimiehen ja kahdeksan suomalaisen jääkäriin nimet.

Operaation 100-vuotismuistoa juhlittiin nyt patsaan paljastamisen ajankohtana. Sukellusveneeseen saapumispäivänä 17. marraskuuta olisi hyvin todennäköisesti mahdotonta päästä maihin kunnianosoitusta varten.

Jääkärijuhlasta teki sen arvoisen yleisö. Olihan mukana puolustusministeri, kolme entistä puolustusvoimien komentajaa, puolustusvoimien nykyistä päällystöä ja jääkäreiden oma sukellusveneellä saapuneen jääkärien pojat. Heistä toinen, kenraali Gustav Hägglund, oli juuri oikea mies lausumaan muistosanat saaren juhlahetkellä.

Arvokkaan juhlan onnistumiseksi saatiin kuljetusapua merivoimilta ja muuta tukea Loviisan reserviläisiltä.

Mutta ei jääkäriaktivismi Loviisassa UC 57:n juhlintaan loppunut. Seuraavana päivänä kaupungissa vietettiin perinneyhdistyksen kesäpäiviä. Loviisa osoittautui todelliseksi jääkärikaupungiksi. Päivä aloitettiin vierailulla Suur-Sarvilahden kartanosta, jonka nykyisen emännän isä oli ollut jääkäri. Ja myös eräs tunnetuimmista Loviisan asukkaista oli jääkäri: everstiluutnantti Ragnar Nordström. Hänen omaperäisestä toiminnastaan taustavaikuttajana talvisodan ja välirauhan aikana kuulimme elävän esityksen hänen poikansa kertomana.

Tässä yhdistysten luvatussa maassa kovin moni yhteisö elää henkitoreissaan jäsenten aktiivisuuden puutteen vuoksi. Mutta perinnetiike, joka saa kahden päivän ajaksi liikkeelle puolitoista sataa henkeä, ei kuulu näiden kituvien järjestöjen kategoriaan.

* * *

Tarkkaavainen lukija saattaa huomata, että Parole on nyt värikkäämpi kuin koskaan. Tarkoitus on että ehti ilmestyä tästä lähtien kokonaan nelivärisenä.

Jukka Knuuti

Etukannen kuva: Loviisan edustalla Hamnskärissä vietettiin 11. elokuuta saksalaisen sukellusvene UC57:n ja sen kuljettaman kahdeksan jääkäriin muistoa. He saapuivat paikalle 17. marraskuuta 1917. Sukellusvene miehistöineen katosi paluumatkalla Saksaan. Saarelle pystytettiin sukellusveneeseen miehistön ja jääkäreiden kunniaksi muistomerkki, joka paljastettiin 12. elokuuta 1934. Jääkäriyhmän vanhimpana oli Woldemar Hägglund, jonka poika kenraali Gustav Hägglund lausui elokuun juhlassa muistosanat. Kuva Jorma Ignatius.

UC57:n saapumisen 100-vuotismuistoa juhliittiin Hamnskärillä

Sankariteko ja äärimmäisen rohkea retkikunta

Satavuotiaan Suomen on hyvä muistaa, että Suomen itsenäisyys rakentuu kymmenille, sadoille, tuhansille pienille ja suurille uhrauksille. Suomalaisosaston kotimaahansa kuljettanut UC-57 ja sen miehistö maksoi kalleimman mahdollisen hinnan sankariteostaan, sanoi puolustusministeri **Jussi Niinistö**. Tämän äärimmäisen rohkean retkikunnan matka oli ensimmäisessä maailmansodan historiassa Suomelle hyvin tärkeä tapahtuma, sanoi professori **Henrik Meinander**. 11. elokuuta juhliittiin Loviisassa ja sen edustalla avomerellä olevalla Hamnskärin kalliosaarella 100 vuotta sitten Saksasta sukellusveneellä tullutta jääkäriryhmää. Kaupungin keskustassa lounaalla aloitettu juhla jatkui avomerellä Hamnskärissä, missä oli muistotilaisuus tuhoutuneen sukellusveneen miehistölle sen mukana saapuneille jääkäreille. Juhlaväen saareen kuljettivat merivoimien maihinnousuveneet.

Juhlat alkoivat Loviisan keskustassa lounaalla tunnelmallisessa huolellisesti entisöidyssä ravintola Kappelissa. JP27:n perinneyhdistyksen puheenjohtaja **Pertti Laatikainen** johdatti 60-päisen juhlaväen päivän tunnelmaan kun hän toivottaessaan vieraat tervetulleiksi kuvasi, kuinka monella tapaa suurella osalla heistä on kosketus jääkäreihin. Puolustusministeri Jussi Niinistö on jo historian dosentti-taustansa vuoksi kiinnostunut jääkäreiden elämäntyöstä ja on osallistunut useisiin tilaisuuksiimme.

Puolustusvoimain komentajina toimivat aina vuoteen 1959, kenraali **Kaarlo Heiskaseen** saakka, jääkäri-taustaiset upseerit. Tilaisuuttamme

Jatkuu ►

Jääkärien jälkeläiset muistokivellä Hamnskärissä. Henkilöt vasemmalta Arno Hakkarainen, Helena Miettinen, Peter Fagernäs, Maisa Crockford, Veijo Aulio, Erkki Vihma, Gustav Hägglund, Kyösti Vuontela, Raimo Strömberg, ja toinen Strömberg. Vihman ja Hägglundin isät olivat UC57:llä saapuneiden joukossa.

"On hienoa, että niin moni tilaisuuteen kutsuttu on saapunut paikalle. Moni teistä edustaa tahoja, jotka liittyvät eri tavoin jääkäreihin. JP27 perinneyhdistyksen puheenjohtaja Pertti Laatikainen toivottaa vieraat tervetulleiksi ravintola Kappelin aurinkoisella terassilla.

Jatkuu ▶

kunnioittaa tänään kolme aikaisempaa puolustusvoimain komentajaa – kenraalit **Jaakko Valtanen**, **Gustav Hägglund** ja amiraali **Juhani Kaskeala**, joista jokaisella on omakohtainen yhteys jääkäreiden perinteisiin. Valtanen otti vastaan kenraali **Väinö Valveelta** ilmoituksen Jääkäriiliiton lakkauttamisesta 25. helmikuuta 1988. Amiraali Kaskeala puolestaan oli ensimmäisenä komentajana Hohenlockstedissa 25. helmikuuta 2005 jääkäreiden koulutuksen aloittamisen 90-vuotistilaisuudessa. Kenraali Hägglund puolestaan on UC57-sukellusveneellä saapuneen jääkärikenraali Woldemar Hägglundin poika.

Paikalla on myös Puolustusvoimien upseerikuntaa kontra-amiraali **Timo Junttilan** johdolla. Puolustusvoimien komentajisto on osaltaan siirtämässä perintötietoa sekä palkatulle henkilökunnalle että varusmiehille. Jääkärit olivat ensimmäisiä suomalaisia vapaaehtoisia maanpuolustuksen saralla. On hienoa, että paikalla on myös vapaaehtois- ja maanpuolustusjärjestöjen puheenjohtajia – jääkäreiden aloittaman työn jatkajia.

Jääkäreiden elämäntyön perinteen säilyttämisen mahdollistaa myös Suomi – Saksa yhteistyö. Saksan Suurlähetystön, Hohenlockstedin ja Saksan jalkaväkiliiton edustajat ovat paikalla osoituksena yhteistyöstä.

Professorit **Martti Häikiö** ja Henrik Meinander ovat julkaisseet molemmat tänä vuonna kirjan Suomen itsenäisyyden merkkihenkilöistä – Häikiö presidentti Svinhufvudista ja Meinander sotamarsalkka Mannerheimista. Molemmat ovat myös pitäneet jääkäriaiheisia luentoja ja juhlapuheita. Kiitos professori Meinanderille siitä, että hän pitää tässä tilaisuudessa juhlaesitelmän. Forum Marinumin, Suomen Merikeskus Wellamon edustajat ovat myös kunnioittamassa läsnäololleen tilaisuuttamme.

On myös hienoa, että paikalla on neljän sukellusvene UC57:llä tulleen jääkäriin jälkeläisiä – Hägglundin, **Vihman**, **Strömbergin** ja **Pekkolan**.

Professori Henrik Meinander sanoi

Paikalla oli runsaasti korkeaa upseeristoa.

Pääpöydän terävää sivua vasemmalta professori Henrik Meinander, puolustusministeri Jussi Niinistö, puheenjohtaja Pertti Laatikainen, kenraali Jaakko Valtanen, seisomassa kenraali Asko Kilpinen.

juhlaesitelmässään, että moni porvaripoliitikko, myöskin Mannerheim, tuomitsi jääkäri liikkeen vielä vuonna 1916. Silloin vielä Suomessa vallitsi kaikkien aikojen korkeasuhdanne. Mutta vuoden 1917 loppupuolella tilanne oli toinen. Venäjän imperiumi oli romahtamassa ja Suomeenkin oli syntymässä valtatyhjiö. Suomessa oli valmiutta täyttää tämä tyhjiö, mihin auttoi jääkäri liike ja kansalaisyhteiskunta, jossa oli **K.J. Ståhlbergin** tapaisia henkilöitä.

UC57 saapui samaan aikaan, kun Pietarissa oli tapahtunut lokakuun vallankumous, kun UC57 saapui Hamnskäriin. Näiden kahdeksan Loviisaan tuodun jääkäriin vaiheista saisi Meinanderin mukaan kirjoitettua monta seikkailuromaania. Heidän periaatteekseen voisi sanoa Tuntemattomasta sotilaasta tutun periaatteen: ei saa jäädä tuleen makaamaan.

Ministeri Niinistö Hamnskäriissä. Vasemalla ministerin erityisavustaja Petteri Leino ja oikealla adjutantti everstiluutnantti Sami Jaakkola.

Juhlayleisöä. Vasemmalta Asko Kilpinen, Martti Häikiö sekä Henrik Meinander. Taustalla kaljaasi Alexandran takilaa. Alexandra ampui pienoistykillään juhla-
menojen lähtölaukauksen.

Elon mainingit korkeina käyvät, sen kuohuissa kulkee mun tie. Jääkäriin morsiamen laulun sanat sopivat meno- ja tulomatkan maisemiin.

Jääkäriperineliikkeen johtoporrasta Hamnskärrillä. Vasemmalta Asko Kilpinen, Antti Kuljukka, Jukka Pennanen, Gustav Hägglund, Peter Fagnäs, Helena Miettinen, Jorma Ignatius, Pertti Laatikainen, Kyösti Vuontela, Tero Kinnarinen, Arno Hakkarainen ja Vesa Valttonen. Kuva Veijo Aulio.

Hamnskärille päästiin kauniissa säässä merivoimien nopeilla aluksilla

Aurinkoinen ja heikkotuulinen sää suosi juhlia, kun kutsuvieraat lähtivät Valkon satamasta. Parinkymmenen kilometrin matka ulkomerelle sijaitsevalle Hamnskärille sujui joutuisasti merivoimien yhdellä Jehu- ja kahdella Jurmo-maihinnousuveneellä, jotka kulkevat runsaat 30 solmua tunnissa.

Suhteellisen tuuleton sää oli järjestäjien mieleen, sillä pääsy saarelle ei ole läpihuutojuttu edes maihinnousuun suunnitelluista veneistä. Siksi oli olemassa suunnitelma B: vain seppelpartiot lähtevät merelle ja laskevat kranssit rantaveteen. Tätä useita kertoja takavuosina noudatettua menettelyä ei nyt tarvittu kaikkien yhteiseksi tyytyväisyydeksi.

Tavallisesti Hamnskär on autio kalliosaari, mutta nyt siellä oli elämää: Rannan tuntumassa on kaksi jaalaa ja suuri määrä pienempiä moottoriveneitä ml. poliisin ja pelastuslaitoksen alukset. Rantakalliolla oli vastassa reserviläisiä, jotka auttoivat juhla-kansan maihin aluksista. Reserviläisten hoidossa oli myös jääkärilippu. Omilla veneillään oli saarelle tullut kymmeniä henkilöitä.

Kun runsaan sadan hengenkutsuvierasyleisö oli asettunut paikalleen ja seppeleet saatu luovutuskuntoon, ammuttiin jaala Alexandrassa olleella

pienoiskanuunalle merkkilaukaus ja juhllaisuudet saattoivat alkaa.

Edessämme oleva saksalaisen sukellusvene UC-57:n jyhkeä muistokivi muistuttaa meitä vapaustaistelumme alkuhetkestä – hetkistä, jolloin Suomen tulevaisuus oli valinkauhasa. Näin aloitti puolustusministeri Jussi Niinistö tervehdyksensä.

- Suursota raivosi Euroopassa. Venäjällä, johon Suomen suurruhtinaskunta kuului, oli käynnissä valtataistelu. Suomen kohtalonhetki, tempautuminen vieraan vastenmielisestä sortovallassa oli vain kuukauden päässä tulevaisuudessa.
- Vapauden ajatus oli kytenyt Suomessa jo pitkään. Passiivisen vastarinnan rinnalle oli kehittynyt aktiivisemmän vastarinnan muoto, jota keisarillinen Saksa vahvasti tuki. Tämä tuki Suomen vapauskamppailulle tiivistyi syksyllä 1917 Venäjän jo natistessa liittoksistaan. Saksassa tehtiin päätös toimittaa

aseistusta suomalaisten tulevaa taistelua varten. Suomi ei saanut apua sinisten silmiensä tähden vaan siksi, että Venäjän horjuttaminen oli edullista sitä vastaan sotaa käyvälle Saksalle.

- Sukellusveneen UC-57:n tehtävänä oli toimittaa Suomeen aselasti sekä jääkäreistä koottu osasto, jonka tehtävänä oli vaikeuttaa venäläisten joukkojenkuljetuksia räjäyttämällä Itä- ja Kaakkois-Suomen rautatiesiltoja.

UC57:n retki ennakoii erikoisoperaatioita

- Operaatio oli erittäin vaarallinen ja sisälsi suuria riskejä. Sen valmistelut ja toteutus olivat paljolti sitä, mitä tänä päivänä tunnemme erikoisoperaatioina.

Suomalaisosaston kotimaahansa kuljettanut UC-57 miehineen katosi paluumatkalla Saksaan. Upottiko sen vihollisen miina, tekninen vika vai haveri omia miinoja laskettaessa, sitä emme tiedä. Tosiasiaksi jää, että kylmä Suomenlahti koitui 27 vapautemme saksalaisauttajan lopulliseksi leposijaksi, sanoi ministeri Niinistö.

Suurin syy miksi meidän on tänään muistettava näitä jääkäreitä ei kuitenkaan ole heidän esimerkillisyytensä sotilaina, jotka ovat persoonallisella tasolla sisäistäneet sen mitä sotilaalta vaaditaan. Se vielä suurempi syy on se esimerkillisyys mihin he tavallisina itsekkäinä ihmisinä pystyivät, kun he haastoivat itsensä ja laittoivat koko elämänsä peliin, sanoi sotilaspastori **Henri Kivijärvi** pitämässään kenttähartaudessa.

Merivoimat oli järjestänyt oivan kuljetuksen Hamnskärin yhdellä Jehu- ja kahdella pienemmällä Jurmo-maihinnousuveneellä.

Seppeleiden lasku oli suuri seremonia, sillä seppeleitä oli monta. Ensimmäinen laskettiin puolustusvoimien seppelelippueamiraali Timo Junttilan johdolla. Seuraavana oli vuorossa oli musta-puna-keltaisin nauhoin varustettu Saksan suurlähetystön ja saksalaisen seurakunnan seppele.

Jääkärien jälkeläisten seppeleen laskivat **Gustav Hägglund, Raimo Strömberg** sekä **Kari Vihma**. Hägglundin ja Vihman isät ja Strömbergin isän veli olivat sukellusvene UC57:n mukana tulleita jääkäreitä.

Omat seppeleensä laskivat Saksan jalkaväkiliitto, Hohenlockstedtin kunta sekä Frihetskrigets södra traditionsföreningen ja Svensksunds minnesfond sekä Loviisan reserviläiset.

Jääkäriperinteen vaalijoiden, eli jääkärisäätiön ja JP27:n perinneyhdistyksen, yhteisen seppeleen laskivat **Jukka Pennanen, Pertti Laatikainen** sekä **Arno Hakkarainen**.

Sukellusvenekomennuskuntaan valituilta jääkäreiltä vaadittiin huomattavaa rohkeutta. Kukaan heistä ei ollut koskaan nähnyt vedenalaista. Hyvä jos tiesivät sellaisten olemassaolosta, sanoi kenraali Gustav Hägglund esittämissään muistosanoissa. Hänen isänsä **Woldemar Hägglund** oli ”sukellusvenejääkäreiden” vanhin.

Sukellusveneeseen on määrää toimittaa Suomeen räjähteitä, joilla oli piti räjäyttää Pietarin radan sillat, jottei Venäjältä voitaisi lähettää lisää joukkoja Suomeen.

Woldemar Hägglund oli pirun rohkea mies

Hägglund valittiin tehtävään kolmesta syystä. Hän oli ollut vuoden veturinkuljettajana Pietarin ja Helsingin välillä ja tunsikin sen vuoksi tuon reitin rautatiesillat, jotka määrää hävittää komennuskunnan mukanaan tuomilla räjähteillä. Toisekseen hän oli ollut vuoden verran teknillisessä korkeakoulussa, joten hänen katsottiin ymmärtävän tekniikka. Ja kolmanneksi häntä pidettiin ”pirun rohkeana miehenä”, mikä oli kirjattu myös hänen henkilöarvioonsa. Rohkeutta hän oli osoittanut mm. Riianlahden rintamal-

Kahdeksan jääkäreitä saapui 17. marraskuuta 1917 saksalaisella sukellusvenellä UC57:lla Loviisan edustalle olevalle Hamnskärille. Tuomisinaan heillä oli neljä tonnia räjähteitä, joilla oli määrä tuhota Pietarin ja Viipurin väliset rautatiesillat ja näin estää miehistö- ja asekuljetukset Venäjältä Suomeen. Paluumatkallaan sukellusvene miehistöineen tuhoutui tuntemattomalla tavalla. Se todennäköisesti räjähti laskeutessaan mukanaan tuomia merimiinoja. Tapahtumille paljastettiin muistomerkki Hamnskärin kalliolla kesällä 1934.

la toteutetussa vanginsieppauksessa, sanoi Hägglund.

– Hän siirtyi Tukholmaan suunnittelemaan siltojen hävitystä. Hän esiintyi saksalaisena ylioppilaana nimellä Höblin. Hänen vuokraemäntänsä oli utelias ja penkoi Höblinin tavaroita. Rautatiesiltojen piirustuksia löydettyään hän tuli epäluuloiseksi ja ilmoitti asiasta poliisille. Ylioppilas Höblin pidätettiin ja sai olla viikon putkassa, ennen kuin saksalaiset saivat järjestettyä hänet vapaaksi.

– Hägglund palasi Berliiniin ja uskoi saavansa moitteet kiinnijäämisestään. Mutta häntä keuhuttiin neuvokkaasta toiminnasta ja hänen käskettiin valita mukaan lähtevät jääkärit. Kriteerinä hän käytti ammattitaitoa ja rohkeutta.

– Mutta Pietarin radan sillat jäivät räjäyttämättä. Kun jääkärit tulivat Vaasaan helmikuussa, heitä tarvittiin kouluttamaan ja johtamaan hallituksen joukkoja.

Tänään eivät ole tarpeen jääkäreiden urotöiden kaltaiset teot. Voimme toimia jääkäreiden hengessä, paneamalla yhteiset omien edelle, sanoi kenraali Hägglund.

Puheiden jälkeen tulivat kiitokset. Puheenjohtaja Pertti Laatikainen luovutti perinneyhdistyksen viirin juhlaesitelmän pitäneelle professori Henrik Meinanderille sekä Loviisan kaupungille. Oman viirinsä sai myös puolustusvoimat. Se luovutettiin kommodori **Vesa Tuomiselle**, jonka komentamilla aluksilla juhlaväki kuljetettiin Hamnskärille.

Puolustusvoimien henkilöstöpäällikkö lippueamiraali Timo Junttila luo-

Jääkärisäätiön puheenjohtaja Jukka Pennanen kertoi sukellusvene UC57:n päällikön kapteeniluutnantti Friedrich Wissmannin henkilöhistoriasta

vutti Jääkärikanslian hoitajalle **Tiina Kiiskelle** sotilasansiomitalin.

Juhlallisuudet päätti Jääkärisäätiön puheenjohtaja Jukka Pennanen kertomalla jääkärit tuoneen sukellusvene UC 57:n päällikön kapteeniluutnantti **Wissmanin** henkilöhistoriasta. Hänen pojastaan tuli isän mallia seuraten sukellusveneeseen päällikkö toisen maailmansodan aikana. Nuorempi Wissman oli merikadettina paikalla, kun Hamnskärin muistomerkki paljastettiin elokuussa 1934. Pennanen esitys on ohessa kokonaisuudessaan.

TEKSTI: **Jukka Knuuti**

KUVAT: **Jorma Ingatius**

UC 57 – osa kiinnostavaa suomalais-saksalaista sotahistoriaa

Saimme heinäkuussa käyttöömmme Saksan Sukellusvenemuseosta (Deutsche U-Boot-Museum) Cuxhafenista UC 57:ään liittyviä asiakirjoja, kiitos ystävämme Hohenlockstedtista, kulttuuriyhdistyksen puheenjohtajan Achim Jabuschin.

DVD-levylle taltioiduissa valokopiotiedoissa on UC 57:n alus- ja henkilötietojen lisäksi kirjeenvaihtoa kommentteineen vuosilta 1933-1934, jotka liittyvät tuolloin Suomessa työn alla olleeseen UC 57 -kirjaan ja Hamnskärin muistomerkkiin. Joukossa on esim. jääkärieversti Wiljo Tuompon kohtelias kirje vastapuolen kommentteineen sekä seurauksineen Saksan Merivoimien Arkiston johtajalle amiraali Assmannille. Kirjeessä Tuompo pyytää valokuvia ja tietoja sukellusveneeseen liittyen. DVD-levyltä löytyy myös UC 57:n tuolloisen joukko-osaston, Kuurinmaan sukellusvenelaivaston lokikirjojen otteita, joista selviää veneen vajaan vuoden kestänyt purjehdus- ja tehtävähistoria sekä kirjaus kadonneeksi 10.12.1917.

Museon lähettämässä tiedoissa on luettelo UC 57:n miehistöstä ja tarkempia tietoja veneen päälliköstä, aktiiviupseeri, kapteeniluutnantti Friedrich Wissmannista. Wissmann syntyi 10.12.1888 Neuwiedissä lähellä Koblenzia. Hänen kotikaupunkinsa oli Kessel, jossa isä työskenteli hallitusneuvoksena. Sukellusveneeseen vahtiuupseerina oli reservin luutnant-

Sukellusvene UC 57 Liepajassa vuonna 1917. Kannella sukellusveneeseen päällikkö Friedrich Wissmann (toinen vasemmalta). Kuva: Sota-arkisto.

ti Richard Faust, syntynyt 5.12.1887 sekä koneinsinöörinä kokelas August Weingand, syntynyt 25.2.1890. Päällystö oli siis noin viitisen vuotta jääkäreitä vanhempaa ikäluokkaa, mutta kaikki alle 30-vuotiaita. Lisäksi aluksessa oli 24 miehistöön kuuluvaa aliupseeria tai matruusia.

Yksi UC-57:n miehistöön kuullut, Halberstadtin kaupungista kotoisin ollut matruusi Otto Armbrächt säästy, koska hän myöhästyi junasta palatessaan lomalta juuri ennen UC 57:n salaista matkaa Suomeen.

Asiasta kertoo värikkäästi asianomaisen haastatteluihin DVD:llä oleva lehtileike 1930-luvun lopulta.

Kapteeniluutnantti Wissmann oli suhteellisen kokenut meriupseeri. Hän pestautui merikadetiiksi jo keväällä 1907, palveli ennen 1. maailmansotaa useilla aluksilla, lähinnä risteilijöillä. Sodan aikana hän siirtyi torpedovenelaivueeseen toimien 1. vahtiuupseerina, kunnes sai 1916 koulutuksen sukellusveneelle.

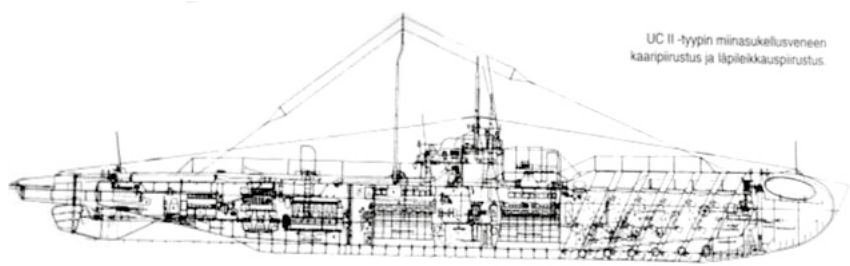
UC 57 rakennettiin Danzigin keisarillisella telakalla ja sukellusvene otettiin koeajojen jälkeen käyttöön 22.1.1917 päällikkönään tuolloinen yliluutnantti Friedrich Wissmann. Kapteeniluutnantiksi Wissmann ylennettiin 20.8.1917.

Myös Wissmannin pojasta tuli sukellusveneeseen päällikkö

Tietojen mukaan Wissmann oli mennyt naimisiin pian 1. maailmansodan sytyttyä

Cuxhavenista kotoisin olevan Hildegard Kautzin kanssa, jonka veli oli myös sukellusveneuupseeri. Wissmannille syntyi seuraavan vuoden joulukuussa poika Friedrich-Wilhelm, joka oli 18-vuotiaana 1934 mukana muistomerkkin paljastustilaisuudessa Hamnskärissä. Aloitteellisenä Friedrich-Wilhelmin Suomeen tuloon oli äiti Hildegard, joka anoi Saksan merivoimilta Friedrich-Wilhelmille lupaa päästä saksalaisdelegaation mukana tilaisuuteen.

Myös Friedrich-Wilhelm toimi sukellusveneen päällikkönä. Tämä tieto löytyi DVD:n tietojen perustella "googlaamalla". Saksalaiset ovat dokumentoineet avoimiin lähteisiin tiedot kaikista sukellusveneen päälliköistä molemmissa maailmansodissa. Näiden täydentävien tietojen mukaan Friedrich-Wilhelm oli 1930-luvun puolivälissä astunut suorittamaan asevelvollisuuttaan merivoimiin, ja hänestäkin koulutettiin sukellusvenepseeri. Nuorempi Wissmann toimi kesästä 1942 talveen 1944 sukellusveneen päällikkönä ja upotti komentamallaan U-518:lla kahdeksan kauppalaivaa ja vaurioitti kahta, aiheuttaen vastustajan kauppalavastolle yhteensä vajaa 70 000 bruttorekisteritonnin tuhot. Sodan lopun hän koulutti uusia miehistöjä.

UC57:n kuvassa keulassa olevat diagonaalisessa asennossa olevat vinoviivat osoittavat säiliöitä, missä olivat aluksen mukana olleet merimiinat. Alus tuhoutui ilmeisesti yrittäessään laskea miinakurmaansa.

Hän selvisi sodasta, mutta kuoli jo 47 vuoden iässä.

Kiitos saamiemme tietojen, on jääkäreiden tarina jälleen hieman tarkentunut, syventynyt ja tullut

meitä lähemmäksi ja mikä tärkeintä, muistomerkkiin kirjoitetut nimet ovat tulleet meille elävimmiksi.

TEKSTI: **Jukka Pennanen**

Kirjallisuutta

Sukellusveneet jäissä ja helteissä

Terästä ja jäätä – Saksan sukellusvenesota Jäämerellä ja Mustallamerellä 1941 – 1945

Lawrence Paterson

262 sivua. Koala 2017

Sukellusveneet ovat kestohitti sotahistorian harrastajien piirissä, mutta erilaisen tästä kirjasta tekee se, että Atlantin sijasta käsitellään sukellusvenesotaa Jäämerellä, Itämerellä ja Mustallamerellä. Länsiliittoutuneiden lisäksi saksalaisia sukellusveneitä ahdistelevat myös neuvostoliittolaiset torjunta-alukset.

Sukellusveneidä tekemiä upotuksia käsitellään minuuttien ja pohjaan painuneiden tonniin tarkkuudella. Käsitelytapa tekee kirjasta paikoin luettelomaisen. Sukellusveneidä operaatiomatkoja seurataan tarkoin, mutta miehistön toimintaa ja selviytymistä hankalissa palvelusolosuhteissa vain sivutaan, vaikka juuri näillä näkökulmilla kirjaan olisi saanut kiinnostavan inhimillisen ulottuvuuden. Pohjoisten merien hyinen ankaruus toki käy selväksi.

Kirjan parasta antia ovat runsaat valokuvaaliitteet – mukana on myös upeita

värikuvia – sekä sujuva suomennos. Sen sijaan hakemistot ja tilastot puuttuvat kokonaan, minkä takia kirja jää harmillisesti torsoksi. Edes karttoja ei kirjassa ole, vaikka tapahtumia selostetaan paikakasidonnaisesti.

Seppo Simola

Teksti julkaistu aikaisemmin Reserviläinen-lehdessä.

JP27:n perinneyhdistyksen kesäpäivät vietettiin lämpimässä Loviisassa

Lauantaina 12.8.2017 kokoontui suuri joukko jääkäriaatteesta ja kesäilystä kiinnostuneita. Lopulta kaikkien jälki-ilmoittautumisten jälkeen meitä oli koossa 67. Kaikki sujui suuresta ryhmästä huolimatta mallikkaasti, vaikka alkuun vähän aikatauluasioita jännitimmekin. Ei olisi kannattanut, sillä ainahan kaikki on kansanne sujunut. Lämmin kiitos hyvät ystävät, kun tulitte ja teitte kesäpäivistä juhlan.

Bussikuljetus lähti Helsingistä ani varhain ja saapui Hotelli Degerbyn viereen Loviisaan nappaamaan lisää matkustajia. Suur-Sarvilahteen meinasi olla bussilla hieman hankala saapua, mutta sinne me pääsimme kuitenkin auringon säteiden kullatesa kartanon kupeita.

Meitä oli vastaanottamassa kartanon rouva **Birgitta Dahlberg** puolisoineen. Hän esitteli meille linnan aarteita innostuneesti ja ylpeydellä.

Suur-Sarvilahden barokkilinna Pernajassa on Askaisten Louhisaaressen kartanon ohella ainoa Suomessa säilynyt 1600-luvun kartanolinna. Se on sekä sisältä että ulkoa todella hienossa kunnossa ja erinomaisen ihana vierailukohde.

Lisämausteensa meille antoi se, että Birgitta Dahlbergin isoisä oli jääkäri **Åke Fredrik Ludvig Weber**.

Lounaalle ajelimme merelliseen Loviisaan, Laivasillalle. Siellä meille oli katettuna päivän kalansaalis Kahvila & Ravintola Saltbodaniin. Lounasvieraaksemme saimme jo Raimo-Ragnar Nordströmin, joka oli tulossa pitämään meille kuuluisasta jääkäri-isästään esitelmää.

Ruokailun jälkeen tutustuimme Loviisan Merenkulkumuseoon, joka sijaitsi naapurissa. Museossa oli ihania purjealusten kuvia ja pienoismalleja sekä monta tarinaa mereltä.

Suur-Sarvilahti hehkui vaaleanpunaisena kesäauringossa.

Suur-Sarvilahden salissa. Talon emäntä Birgitta Dahlberg kertoi laajasti ja värikäästi linnan ja sen omistajasukujen historiasta.

Vuonna 1926 Ragnar Nordström aloitti laivanvarustustoiminnan, joka jatkui Loviisassa 44 vuoden ajan. Varustamo oli aikanaan yksi Suomen suurimmista perhevarustamoista ja sen lipun alla kulki kaikkiaan 71 erikokoista alusta.

Ohjelman mukainen: *Voitto tai kuolema. Jääkärieverstin elämä ja perintö* -esitelmä pidettiin seurakuntatalissa.

Raimo-Ragnar Nordström on suomentanut isänsä muistelmat *Voitto tai kuolema. Jääkärieverstin elämä ja perintö*, joka kirja löytyykin monen meidän kirjastosta. On silti aina erityisen juhlaavaa, kun poika puhuu isästään ja tapahtumista muistelmien valossa. Melkoisen aikamatkan saimmekin!

Jatkuu ►

Tyttären poika Joonas Ainasoja vastasi esityksen tekniikasta.

Esitelmä herätti kysymyksiä ja kiinnostusta, ehkä jopa jatkotapahtuman muodossa?

Jääkäriin poika, Raimo-Ragnar Nordström Loviisan Laivasillalla.

Merimuseossa saatiin kattava kuvaus Ragnar Nordströmistä ja hänen liiketoimintansa. Hänen laivayhtiönsä värit tulivat Itä-Karjalan vaakunasta. Nordström oli paitsi jääkäri myös heimosoturi.

Laivasillan hirsirakennukset oli maalattu punaisiksi ja lattiat komeasti mustalla.

Jatkuu ►

Esitelmän jälkeen pääsimme laskemaan seppeleen Jääkärieverstin muistopaadelle torin laidalle.

Kesäpäivien lopuksi saimme nauttia Loviisan ihanasta Kappelista ja kahvista avec Crème Brûlée valkosuklaalla ja passionhedelmällä.

Vielä riitti porukallamme tarinoita, hymyä ja hyviä sanoja. Lämmin kiitos kaikille & tapaamisiin taas!

TEKSTI: **Helena Miettinen**

KUVAT: **Jorma Ingatius**

OHJELMA: **Helena Miettinen & Anneli Byströf**

Loviisan kaunis Kappeli.

Komea muistopaasi ja seppeli.

Kahvia ja kivoja keskusteluja.

Seppelettä olivat laskemassa Liisa Viranko, Asko Kilpinen, Pertti Laatikainen ja Raimo-Ragnar Nordström.

Ragnar Nordström kävi omia taustaneuvottelujaan talvisodan aikana

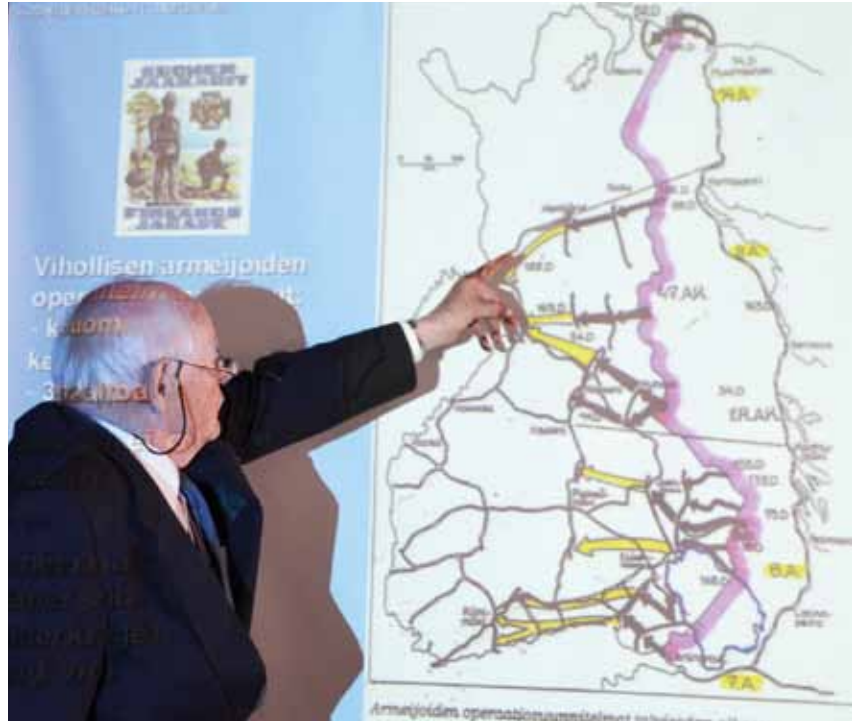
Päivän päätteeksi saatiin kuulla vauhdikas ja kiintoisa esitelmä jääkärieverstiluutnantti Ragnar Nordströmistä. Esitelmän piti hänen poikansa **Raimo-Ragnar Nordström**, joka on suomentanut isänsä ruotsiksi kirjoittaman muistelmakirjan ”Voitto tai kuolema – Jääkärieverstin elämä ja perintö”.

Esitelmän idea oli Nordströmin erivät mielipiteet Venäjän uhkan suunnasta ja toisaalta hänen omaaloitteinen toimintansa erityisesti talvisodan ja välirauhan aikana. Hän oli sitä mieltä, että historiantutkijat tarkoituksella vaikenevat asioista, joissa hänen isällään on ollut merkittävä rooli.

Esitelmässä oli paljon kiinnostavaa. Kuten saksalaisen sukellusvenekapteenin kuitti, jonka hän oli kirjoittanut Nordströmin omistaman laivan kapteenille, että hän joutuu upottamaan laivan, koska se on viemässä sotakieltoa brittiläiseen satamaan. Tämä tapahtui 22. syyskuuta 1939, jolloin talvisota Nordströmin mielestä käytännössä alkoi.

Nordströmin mielestä on vaiettu myöskin siitä, että hänen isänsä hankki Ruotsista puolustusmateriaalia Pohjois-Suomeen. Tärkein osa siitä oli kahdeksan panssaritorjuntatykkiä. Asiasta on kerrottu ainakin Pentti Airion Nordströmistä kirjoittamassa kirjassaan, josta hän piti esitelmän perinneyhdistyksen suunnittelu- ja vaalikokouksessa syksyllä 2009. (Parole 4/2009).

Ragnar Nordström ennakoiti 1930-luvulla, että Neuvostoliitto hyökätessään pyrkii katkaisemaan Suomen yhteydet Ruotsiin ja eristämään eteläisen Suomen. Ja juuri näin kävi. Pohjoisessa Sallassa puna-

Ragnar Nordström ennakoiti neuvostojoukkojen hyökkäystä pohjoiseen. Sallassa he etenivät 186 kilometriä, pitemmälle kuin missään muualla, kertoi Raimo-Ragnar Nordström.

armeija eteni yli 180 kilometriä, eli syvemmälle kuin missään muuta kohtaa rintamaa.

Nordström oli Ruotsin pääesikunnassa selittänyt, että neuvostojoukot etenevät kymmenen kilometriä päivässä. jollei Ruotsi auta, on puna-armeija kolmessa viikossa Torniojoella. Näillä perusteilla järjestäytyvät asekaupat ja sittemmin myös ruotsalaisten vapaaehtoisten tulo.

Nordström oli esitetyn mukaan lähettänyt omilla rahoillaan **Kivimäen** helmikuussa 1940 Saksaan kysymään, miksi Saksa ei auta Suomea. Tällöin **Göring** olisi sanonut Kivimäelle, että tehkää rauha mihin

hintaan tahansa. Saksa aloittaa myöhemmin sodan Neuvostoliittoa vastaan, jolloin Suomi saa menetyksensä korkojen kanssa takaisin. Asian tunsivat Nordströmin mukaan vain viisi henkilöä: presidentti **Kyösti Kallio**, pääministeri **Risto Ryti**, ulkoministeri **Väinö Tanner**, Berliinissä ollut Kivimäki sekä Nordström.

Historiantutkijat ovat kiistelleet, saattoiko Kivimäellä todella voinut olla Nordströmin kertoman kaltainen viesti. Heikki Ylikangas on ollut yksin sitä mieltä, että on ollut. Kaikki muut tutkijat ovat olleet päinvastaista mieltä. Oliko siis Ylikankaalla sellaista tietoa, mitä muilla tutkijoilla ei

Jatkuu ►

Jatkuu ►

ollut? Hän oli lukenut isän muistelmat, sanoi Nordström. No. Ehkäpä muutkin olivat.

Suomi oli tehnyt saksalaisten kanssa asekaupoista ja kauttakulkusta Norjaan. Asetoimitukset hoidettiin niin, että Vaasaan lähteneestä asejunasta yksi vaunu jätettiin Seinäjoelle ja toinen vaunu seuraavalle asemalle ja aseet vietiin suomalaisten varikkoihin.

Perinneyhdistyksen kunniapuheenjohtaja **Asko Kilpinen** totesi, että esitelmä oli hyvin kiinnostava mutta myös sellainen, että se otettava medien nypa salt (=hyppysellinen suolaa), eli niin ettei sitä voi täysin vakavasti.

Nordström lopetti esitelmänsä loppukevennykseen. Viime päivinä Venäjällä on palattu väitteeseen, että Suomi ampui marraskuussa 1939 Mainilan laukaukset. Ja Nordström esitti perusteen, miksi Neuvostoliitto saattoi näin väittää. Todisteena oli

Tällaisen ”tykin” olivat loviisalaiset tehneet puhdetyönä lähellä Mainilaa viimeisinä talvisotaa edeltäneinä rauhanpäivinä.

valokuva ”tykistä”, jonka putki oli kuusipölli, asekilpi pahvia, joka oli viritetty kärrynpyörien väliin. Tämä loviisalaisten rintamamiesten pila oli

varmaankin osunut venäläisen tiedustelukoneen kameraan ja siten todisteeksi suomalaisten provokaatiosta.

OSASTOJEN YHTEYSHENKILÖT

Osasto	Nimi	Puhelin	Sähköposti
Etelä-Karjala	Ignatius Jorma K.O.	040 503 6499	jorma.ignatius@iki.fi
Etelä-Pohjanmaa	Passi Juhani	050 322 3469	juhani.passi@netikka.fi
Helsinki-Uusimaa	Hakkarainen Arno	050 383 5486	arno.hakkarainen@gmail.com
Kainuu	Kinnarinen Tero	050 496 6456	tero.kinnarinen@gmail.com
Kanta-Häme	Kiviniemi Pertti	0400 846 956	perttikivi@hotmail.com
Keski-Suomi	Mäntylä Erkki	040 151 3123	erkki.mantyla61@gmail.com
Kuopio	Ryhänen Seppo	050 440 9833	seppo.k.ryhanen@gmail.com
Kymenlaakso	Mikkonen Paavo	044 550 9375	paavo.mikkonen@pp.inet.fi
Lappi	Aherto Markku	0400 823 520	markku.aherto@pp.inet.fi
Länsi-Pohja	Hiukka Pentti	040 593 9082	pentti.hiukka@pp2.inet.fi
Oulu	Puonti Pertti		pertti.puonti@gmail.com
Pirkanmaa	Tulosmaa Timo	040 744 0565	timo.tulosmaa@outlook.com
Päijät-Häme	Iisakkala Ari-Ilmari	0500 761 676	a-i.iisakkala@phnet.fi
Satakunta	Wolff Martin	0400 593 727	martin.wolff@wolff.fi
Vaasa	Forssten Brage	050 599 0269	brage.forssten@elisinet.fi
Varsinais-Suomi	Vuontela Kyösti	0500 910 402	kyosti.vuontela@gmail.com

Kolumni • Jukka Pennanen

Itsenäinen Suomi 100 vuotta – onneksi olkoon ja kiitosta jääkäreille!

Sata vuotta sitten jääkärit olivat saamassa Kuurinmaalla koulutusta tehtäviin, jotka tähtäsivät tulevan, itsenäisen Suomen asevoimien perustamiseen. Ennen pääjoukon kotiinpääntä pidettiin Liepajassa ja osin muuallakin runsaasti erilaisia kurseja yleisesikuntaupseerikoulutuksesta sotilasajoneuvon kuljettajan kurssiin. Kaikille jääkäreille pyrittiin löytämään ominaisuuksiensa sekä osaamisensa mukainen rooli ja antamaan sen mukaista koulutusta. Samalla laadittiin mittava ohjesääntökokonaisuus, Suomalainen Sotilaskäsikirja, jossa sisällön lisäksi muotoiltiin tulevan itsenäisen Suomen sotilastermistö. Kurssien lomassa valmisteltiin Suomeen menoa monin muinkin tavoin ja osin jo kotimaan kamaralla.

Saksan ja Venäjän sotilaspoliittinen tilanne vaihteli koko syksyn 1917. Jääkäripataljoonan paluu kotimaahan lykkäytyi Venäjän vallankumouksen ja sen jälkeisten rauhanneuvottelujen johdosta. Jääkärien kohtalo kytkeytyi täysin näiden kahden maan suhteisiin.

Marraskuun puolivälissä tapahtuneen UC 57:n vaarallinen operaatio oli hyvä esimerkki siitä, mikä oli jääkärien päämäärä ja tehtävä; tukea todennäköistä ja aktivistien toivomaa saksalaisten hyökkäystä eteläiseen Suomeen ja karkottaa kuriton venäläinen sotaväki. Venäjän lokakuun vallankumous sattui lähes samoihin päiviin. Bolševikkien valtaantulo tapahtui gregoriaanisen ajanlaskun mukaan 7.11.1917. Muutamaa viikkoa myöhemmin Suomen sosiaalidemokraattinen puolue päätti Venäjän

bolševikkijohdon vahvasti tukien ja oman ääriaineiksensa häikäilemättömästi toimien valita myös vallankumouksen tien.

Tilanteen kehitys oli melkoinen shokki ja valtava pettymys jääkäreille. Samalla kotiinpaluun kiire korostui; oli päästävä kotimaahan mahdollisimman nopeasti vaikuttamaan tapahtumien kulkuun. Svinhufvudin senaatin itsenäisyysjulistus korosti edelleen nopean paluun merkitystä. Jääkäripataljoona ja jääkärien osaaminen muuttui samalla laillisen hallituksen voimavaraksi, joka antoi selkänöjää poliittiselle johdolle itsenäisyyspäätöksen toimeenpanemiseksi sekä kapinan kukistamiseksi.

Kaikkien, ja erityisesti meidän jääkärien perinnetoiminnassa mukana olevien kannattaisi lukea keväällä ilmestynyt professori Martti Häikiön erinomainen teos ”Suomen leijona – Svinhufvud itsenäisyysmiehenä”. Kirja kytkee mielenkiintoisella ja jännittävällä tavalla Suomen poliittisen johdon toiminnan myöskin aktivisteihin ja jääkäriiliikkeeseen. Historialliset tapahtumat Suomessa, Venäjällä, Saksassa ja Ruotsissa yhdistyvät monisäikeiseksi kokonaisuudeksi, jossa oli nuoren hallituksemme sata vuotta sitten vaikea toimia, mutta josta on haluttaessa helppoa olla jälkiviisas.

Kun juhlimme isänmaamme 100 vuotiasta itsenäisyyttä, on hyvä tutustua ja tuoda esille myös yleisessä diskurssissa ne monimutkaiset, mutta lopulta hyvinkin loogiset itsenäistymisprosessin kokonaisuudet, joissa jääkärien osuus ei ole vähäinen.

Pelkästään nykyisin vallalla olevaan, yksilökeskeisyyttä ja yksittäisiä tapahtumia korostavaan historiankirjoitukseen paneutuminen peittää taakseen helposti suuret linjat. Onkin pelättävissä, että näin tulee käymään tulevina kuukausina. Suurelle yleisölle saattaa hämärtyä erityisesti keväällä 1918 saavutetun taistelun lopputuloksen keskeinen merkitys itsenäisyydellemme. Lopputuloksen, joka muihin mahdollisiin vaihtoehtoihin verrattuna oli ylivoimaisesti paras ja kestävin.

Jääkärien kotiinpaluun 100-vuotisjuhlallisuuksissa Vaasassa on perinneyhteisön yhtenä tavoitteena paneutua juuri edellä mainittuun poliittiseen sekä sotilaspoliittiseen kokonaisuuteen ja pyrkiä selventämään tuolloisten Itämeren piirin valtioiden toimintaa tammi-maaliskuussa 1918. Vaasassa perjantaina 23.2.2018 pidettävässä juhlaseminaarissa yhtenä asiantuntijana ja alustajana on Svinhufvud-asiantuntija Martti Häikiö. Lisäksi saamme kuulla myös kolmea muuta arvovaltaista esitelmöijää Saksasta, Ruotsista ja Ahvenanmaalta.

Sata vuotta vanhan itsenäisyytemme alkuvaihe tarvitsee tänäänkin tutkijansa ja tulkitsijansa. Itämeri ja sen turvallisuuspoliittinen tilanne on jälleen ajankohtainen. Halusimmepa tai emme, lopulta kaikki kytkeytyy historiaan. Osaaville ja ymmärtäville se ei ole taakka, vaan ohjenuora; osataksemme toimia tänään, on meidän tunnettava oma menneisyytemme. Sen olemme jääkäreille velkaa.

21. Jalkaväkipäivät Hammelburgissa

Teollisuusessittelyt taistelunäytösten tilalle

Jokakesäiset Saksan Jalkaväkiliiton ja Bundeswehrin jalkaväen tarkastajan johtaman Jalkaväkikoulun järjestämät Jalkaväkipäivät olivat tänä vuonna ohjelmaltaan jonkin verran aikaisemmasta poikkeavat. Kun viime kesänä tapahtuma vietiin läpi matalalla profiililla, mikä johtui järjestelyjä vaikeuttaneista Bundeswehrin muuttuneista työaikamääräyksistä, oli juhliin tänä vuonna jälleen panostettu kunnolla. Jalkaväkipäiviä aikaisemmin leimanneet sotilaalliset taistelunäytökset olivat valitettavasti edellä mainituista syistä poistuneet ohjelmasta ja tilalle oli tullut Saksan mittavan puolustusteollisuuden näyttely, jota täydensi muutama ulkomainen näytteilleasettaja. Myös erilaisten ammatillisten, jalkaväen eri järjestelmien, taistelutekniikan ja taktiikan kehittämiseen liittyvien seminaarien lukumäärä oli moninkertaistunut.

Jalkaväkipäivät ovat jokakesäinen saksalaisen jalkaväen suur tapahtuma, joka kokoaa yhteen aktiivipalveluksessa olevia, evp-sotilaita, reserviläisiä ja muita asiasta kiinnostuneita. Kaikkiaan osallistujia oli tänä kesänä reilusti yli tuhat. Moni osallistuja yhdisti tapahtumaan perheensä loman, niinpä Hammelburgin kaupungin ja lähialueiden koko noin 2000 hengen hotellikapasiteetti oli täynnä. Viime syksynä tehtävässään aloittanut Jalkaväen tarkastaja prikaatikenraali Andreas Hannemann johti järjestelyjä nyt ensi kertaa. Uusi Jalkaväkiliiton puheenjohtaja kenraaliluutnantti Volker Halbauer toimi myös ensimmäistä kertaa tilaisuuden toisena isäntänä. Molemmille herroille puolisoineen esitettiin kutsu saapua Vaasaan jääkärien paluun 100-vuotisjuhlallisuuksiin ja molemmat lupasivatkin tulla talviseen Suomeen mielellään.

Saksan jalkaväkipäivät järjestettiin 21. kertaa. Suomesta oli mukana kuuden miehen joukko Jääkärisäätiön puheenjohtaja Jukka Pennasen johdolla.

Jääkäriperinteen vaalijat ovat olleet jo parinkymmenen vuoden ajan vakiovieraita Hammelburgissa, koska Saksan Jalkaväkiliitto, entinen Saksan Jääkäriliitto on jo 1920-luvulta alkaen ollut ensin Jääkäriliiton, sittemmin Jääkärisäätiön sekä Perinneyhdistyksen yhteistyökumppani Saksassa. Jalkaväkikoulu ja jalkaväen tarkastaja ovat samalla kytkeytyneet jääkäriperinteen yhteyteen erinomaisella

tavalla. Suomalaisena on ollut hienoa olla paikalla, eikä tämä vuosi tehnyt poikkeusta.

Paikalla puoli tusinaa suomalaista

Suomen puolustusvoimia edustivat tilaisuudessa jalkaväen tarkastaja eversti Heikki Taavitsainen ja Suomen apulaispuolustusasiamies everstiluutnantti Niclas von Bonsdorff (1.8.201

alkaen eversti ja Suomen puolustusasiamies Berliinissä). Reserviläisiä 1980-luvulla syntyneet yliluutnantti Pekka Sillanpää ja kersantti Jukka Lindfors, jotka samalla osallistuivat ainoina ulkomaalaisina perinteiseen ampumakilpailuun. Perinneyhdistyksestä paikalla oli hallituksen jäsen Jorma Ignatius sekä Jääkärisäätiöstä puheenjohtaja Jukka Pennanen. Suomalaisista lisäksi päiville oli saapunut delegaatio Ranskasta ja yksittäisiä upseereita useista Nato-maista sekä Itävallasta ja Sveitsistä. Suomalaiset huomioitiin jälleen hienolla tavalla eri puheissa ja tapahtumissa, mikä samalla korosti henkilökohtaisten tapaamisten keskeistä merkitystä perinteisille hyvälle suhteillemme. Oli myös mieltä kohottavaa nähdä siniristilippu liehumassa upean juhlaniihtyn laidalla. Yhteysupseerimme everstiluutnantti res. Mark Aretzin ollessa ulkomaanmatkalla meistä suomalaisista huolehti iloiseen ja innokkaaseen tapaansa nuori reservinupseeri, kapteeni Andreas Devers.

Jalkaväkiväivien pääesitelmän piti kenraaliluutnantti Manfred Hofmann, joka johtaa Puolassa olevaa Naton monikansallista armeijakuntaa (MNC NE), jonka esikunta sijaitsee Szczecinnissä (Stettin). Ukrainan tapahtumat ovat vaikuttaneet voimakkaasti tähän sotilasliiton itäisen Itämeren joukkoon. Esikunnan koko on parin vuoden aikana kaksinkertaistunut ja yhtymän vastuut sekä operatiiviset tehtävät ovat monipuolistuneet. Joukon ja esikunnan henkilöstö tulee pääosin Puolasta, Tanskasta ja Saksasta. Muidenkin Nato-maiden sitoutumista alueelle kuvaa se, että kaikkiaan 23 sotilasliiton jäsenvaltiota on asettanut henkilöstöään joukon käyttöön. Naton ulkopuolisista maista esikunnan kokoonpanoon kuuluu lisäksi muutama ruotsalainen ja suomalainen upseeri.

Jalkaväkiväivien ohjelman suomalaiset kohokohdat olivat pääesitelmän ja näyttelyn lisäksi yhteiset ruokailut lukuisine puheineen, ohjelmallinen

Sotilaita sanankuulossa. Äänessä kenraaliluutnantti Manfred Hofmann. Etualalla vasemmalta Jukka Pennanen, eversti Heikki Taavitsainen ja Suomen apulaispuolustusasiamies everstiluutnantti Niclas von Bonsdorff.

Saksan ja Suomen reserviläisyhteistyö -nimeä kantava ampumajoukkue. Vasemmalta reserviläiset kapteeni Anders Devers, kersantti Jukka Lindfors, yliluutnantti Pekka Sillanpää ja yliluutnantti Benjamin Drabinski. Tänä vuonna oli vain yksi ampumakilpailu (aiemmin oli sotilaat, reserviläiset ja ulkomaalaiset sotilaat/reserviläiset), joka oli tarkoitettu varsinaisesti ammattisotilaille. Suomalaiset pääsivät kilpailuun Deversin ansiosta. Mukana oli parisenkymmentä joukkuetta ja joukkue sijoittui tuloslistan puoliväliin.

Jatkuu ►

Jatkuu ►

iltajuhla juhlaniityllä sekä lähtöpäivän aamulla seppeleenlasku Jalkaväen kivelle. Saksalaisten lisäksi Jalkaväen kivelle, joka on eri sodissa ja operaatioissa kaatuneiden saksalaisten jalkaväkisotilaiden muistomerkki, laskivat seppeleensä vain ranskalaiset ja suomalaiset. Aikaisemmasta kovinkin vaatimattomasta seppeleenlaskutilaisuudesta on kehittynyt mieleen jäävä ja harras muistotilaisuus, jota juhlistivat koulun johtajan puheen ja papin kenttähartauden lisäksi sotilaallisen ryhdikkäät ja täsmällisesti toimineet Jalkaväkikoulun lippujoukkue ja kunniaosasto rumpuineen.

Juhlat päättyivät suomalaisten osalta perinteisellä tavalla ”Finnesseniin”, jossa isännät tarjosivat suomalaisille läksiäislounaan upseerikerholla. Lounaspöytää koristivat maittemme liput. Kiitokseksi vieraanvaraisuudesta ja jatkuvasti kehittyvästä ja monipuolistuvasta yhteistyöstä luovutti puheenjohtaja Pennanen molemmille isännille saatesanoineen dosentti Vesa Määtän kirjoittaman kenraaliluutnantti Karl Lennart Oe-

Myhäilevät kenraalit. Jalkaväkiliiton puheenjohtaja kenraaliluutnantti Volker Halbauer ja Jukka Pennanen ovat tyytyväisiä saksalais-suomalaiseen yhteistyöhön.

schin saksankielisen elämäkerran, johon saajat lupasivat innokkaasti tutustua valmistautuessaan tuleviin juhliin Vaasassa.

TEKSTI: **Jukka Pennanen**
KUVAT: **Jorma Ignatius**

Hammelburgin kuvat on ottanut Jorma Ignatius ja sen vuoksi ei näy kuvissa. Tässä hän poseeraa Mannheimin hautuumaalla. Mannheimissa käytiin katsomassa JP27:n komentajan majuri Maximilian Bayerin hautaa.

Tunnistuskuva – kuka on upseeri numero 3

Jälleen yksi arvelu tämän kuvan henkilöistä. Upseeri numero 3 on aiemmin tunnistettu eversti (myöhemmin kenraalimajuri) Werner Gustafsson. Nyt Parolen aktiivinen avustaja Raimo Berkan soitti ja oli sitä mieltä, että upseeri numero 3 olisikin eversti Kosti Pylkkänen, joka oli Koriolla sijainneen pioneerikoulutuskeskuksen johtaja.

Kyösti Tammisto

1934 – 2017

Pirkanmaalaisen jääkäriperinteen tutkija ja julkaisija Kyösti Tammisto on poissa. Hänen menehtyi äkillisesti kotonaan Peltolammilla Tampereella 22. toukokuuta. Muutama viikko ennen kuolemaansa hän oli vielä perehtymässä jääkärihistoriaan Latviassa. Kyösti Tammisto ei itse ollut jääkäriperillinen, mutta hänen edesmennyt puolisonsa Rita-Kaarina (Visapuu) oli jääkäriin tytär. Sen myötä Kyösti kiinnostui jääkärihistoriasta. Puolison vielä eläessä totuimme näkemään Tammistot aina mukana pirkanmaalaisissa jääkäriperinnetapahtumissa vuosikymmenien ajan ja Kyöstin luonnollisesti senkin jälkeen. Kyösti oli kuolemaansa saakka ansioitunut osastomme hallituksen jäsen. Paitsi Pirkanmaalla Kyösti Tammisto osallistui aktiivisesti Helsingin ja Uudenmaan perinnetapahtumiin ja varmaankin poikkeuksetta Jääkäriseminaareihin Korttesjärvellä ja Perinneyhdistyksen vuosikokouksiin eri puolilla maata.

Perinnematkat vuosien varrella niin Saksaan kuin Baltiaan olivat Kyöstitille tärkeitä.

Ansioistaan hänet palkittiin Perinneyhdistyksen kultaisella ansiomerkillä.

Kyöstitillä oli laaja yleissivistys ja hyvä tiedot mm. sotahistoriasta. Jää-

kärihistoriikkaa Pirkanmaalla hän kartoitti ja julkaisi Jääkärihaudat Pirkanmaalla -kirjansa, jonka täydennysosa jäi kesken. Kyösti oli tunnollinen jääkärikynttilä-kierroksen vastuuhenkilö ja aina valmis myös jääkärihautojen opastehtävissä. Tampereen ja Pirkanmaan jääkärihautoihin kiinnitetyissä Jääkärimerkeissä näkyy myös Kyöstin kädenjälki.

Kyösti teetätti oma-aloitteisesti myös pienikokoisemman jääkärimerkin mallikappaleet, joita oli tarkoitus ryhtyä käyttämään perinnetyössä, mm. hautamerkinä.

Kotiseudun jääkärihistorian ohella Kyösti Tammisto selvitti jääkärihistoriaa monilla Saksan ja Baltian matkoillaan. Viime vuosina Kyösti paneutui Kalterijääkärien vaiheisiin.

Kalevankankaan hautausmaalla paljastettiin 15.3. juhlavasti hänen aloitteestaan ja aikaansaamana majuri Into Auerin haudalla kalterijääkäriin muistomerkki. Kyöstin hautajaispäivänä 10.6. siunauksen jälkeen Kalevankankaan tiilialta sai jääkärikapteeni Edvard Skarpin muistolaatan, aiemmin kiinnitetyn jääkäriväepeli Matti Väliatorpan laatan rinnalle. (Molempien haudat on aikojen saatossa poistettu.)

Jääkäriperinneyhdistyksen lisäksi Kyösti Tammisto osallistui ahkerasti Tampereen Reservialiuupseerien, Vapaussodan Perinneyhdistyksen ja Tampereen Lentovarikon killan toimintaan.

Kiitollisena Kyösti Tammiston elämäntyölle kunnioitamme hänen muistoaan esimerkillisenä jääkäriperinteen vaalijana.

TEKSTI:

Leena Mikkola ja Timo Mitrinen
JP27 Pirkanmaan paikallisosasto

Jääkäriiliike ja veljekset Heinrichs

Heinrichsien veljekset kävivät Helsingissä ruotsinkielisessä yhteiskoulussa Nya Svenska Samskolan. Koulussa Gunnar veljellä oli luokallaan viisi parasta ystäväänsä joihin kuuluivat: Per Normen, Walter Horn, Eric Anthoni ja Per Zilliacus. He pitivät jalkapallosta ja kuuluivat koulunsa joukkueeseen. Ystäväryhmään liittyi myöhemmin mukaan jalkapallon kautta uusi ystävä Bertel Paulig. Tämä kuuden ystävän ryhmä vietti kesäisin pitkiä hetkiä yhdessä ja kokoontuivat vähintään kerran viikossa Kauniaisissa Heinrichsien kotona. Siellä keskusteltiin ajankohtaisista asioista ja oltiin syvästi huolestuneita olosuhteiden kehityksestä venäläistämisaikakauden myötä.

Tässä ystävyysryhmässä syntyi myös ajatus hankkia sotilaskoulutusta vapaaehtoisille ulkomailta (Per Norrme'n), koska Suomen sotaväki ja upseerikoulutusta antanut Kadettikoulu oli lakkautettu vuosien 1901–1905 aikana. Ylioppilastutkinnon jälkeen, opiskelun lomassa, nämä kuusi ystävää tapasivat eri opiskelupiireissä hengenheimolaisiaan, muita aktivisteja. Walter Horn valittiin saksankielen taitonsa vuoksi yhdeksi edustajista, jotka saivat tehtäväkseen luoda yhteyksiä saksalaisiin. Hyvin pian saatiinkin Saksan myönnytys pyyntöön sotilaskoulutuksesta.

25.2.1915 saapuivat ensimmäiset vapaaehtoiset Lockstedter Lageriin Schleswig-Holsteinissa. Heitä oli 55 ja heidän joukossaan oli Erik ja Gunnar Heinrichs. Gunnar, tulisieluisin ja impulsiivisin veljistä, oli lähtenyt matkaan ilman matkapassia jo ennen saksalaisten lopullista lupaa sotilaskoulutukseen.

Arkaluontoisen asian takia Saksaan matkustavien nuorten opiskelijoiden matkavalmistelut suoritettiin erittäin salassa, vaikkakin nuorukaiset pystyivät matkustamaan voimassa olevilla passeillaan "opiskelemaan ulkomailta". Passien saanti vaikeutui

Päivää ennen pataljoonan rintamavastuun ottamista 9.6.1916, päättivät veljekset ottaa itsestään yhteiskuvan kaiken varalta, koska ei tiedetty mitä mikä kohtalo ketäkin heitä odottaa edessä olevilla taipaleilla.

syksyllä 1915, kun suuri värväys toimeenpantiin.

Alussa koulutettavat saivat partiolaisuniformua muistuttavat asusteet ja kurssilaisia kutsuttiin Pfadfindereiksi. Kurssilaisille annettiin myös uudet kutsumasukunimet. Isoisäni Gunnar sai sukunimekseen armenialaiselta kuulostavan nimen Hassarbadjan. Koulutuskeskuksessa oltiin erittäin tarkkoja kurssin salaamisessa. Salaa- mistoimenpiteillä pyrittiin suojaamaan perheet ja sukulaiset Suomessa viranomaisten kiristystoimenpiteiltä. Tosin suureen värväysoperaatioon liittyviä toimintoja tuli hyvin pian viranomaisten tietoisuuteen. Jo vuoden 1916 alussa venäläisten salainen poliisi oli myönnettyjä matkustuspassia tarkkailemalla ja petturien kautta saanut aikaiseksi osittaisen nimiluetelon jääkäreistä, heidän kotipaik-

kakunnistaan ja heidän perheistään. Heinrichsien perhe Kauniaisissa ei välttynyt useilta kotietsinnöiltä ja kuulusteluilta eikä kaltoin kohtelulta.

Heinrichsin veljekset etsintäkuulutettiin

Suuruhtinaskunnan Kuvernööri-toimen laatima etsintäkuulutus koskien Heinrichsien veljeksiä lähetettiin kaikille poliisilaitoksille ja kruununvoudeille, mutta se oli auttamattomasti myöhässä. Erik ja Gunnar olivat jo vuoden 1915 helmikuussa Saksassa. Gunnarin vuotta vanhempi veli Olof oli kyllästynyt odottamaan kotimaassa aikaa jolloin vapautusajatus kypsyisi toimintaa ja matkustanut Yhdysvaltoihin opiskelemaan. Hän oli tosin saanut veljeltään Gunnarilta lupauksen ennen matkaansa, että tämän tulisi välittömästi ilmoittaa

Olofille kun oli toiminnan aika. Näin myös tapahtui ja 13.3.1915 Olof astui Hohen Lockstedter Lagerin kasarmialueen portista sisään.

Nuorin veli Bertil oli oppilaana Lönnbäckska Samskolanissa ja vanhemmat veljet olivat vanhempiensa kanssa sopineet pitää Bertil toiminnan ulkopuolella. Bertil oli nähnyt veljen toisensa jälkeen lähtevän ”opiskelemaan ulkomaille”, mutta matkalla kotiin koulusta hän oli saanut tietää erältä luokkatovereilta mitä opintoja hänen veljensä oikeasti suorittivat. Kolme päivää myöhemmin hän oli jo matkalla junassa Pohjoissuomeen. Matkasta, etappiteitä seuraten, tuli seikkailu yöllisine marsseineen ja salaisine rajanylityksine Ruotsiin. Matka Ruotsissa loppui miltei tyystin, koska pieni ryhmä, johon Bertil kuului, pidätettiin ja uhka ryhmän palauttamisesta Suomeen oli välitön. Ruotsinkielen taito ja puhe-lysoitto Tukholmaan selvitti uhkaavan tilanteen ja he saivat majoituksen ja muonituksen sekä luvan jatkaa matkaansa etelään kaukaiseen matkakohteeseen, Schleswig-Holsteiniin.

Kun Bertil sitten toiveikkaana ja intoa täynnä tapasi vanhimman veljensä Erikin Hohen Lockstedter Lagerin kasarmialueella, vanhimman veljen ensimmäiset tervetulosanat olivat: ”Vad fan gör du här – Mitä perkelettä sinä täällä teet?” Kyllä edes sinä olisit voinut jäädä kotiin! Näillä sanoin Erik ajatteli että vielä untuvikko, 17-vuotias Bertil olisi saanut jäädä äitinsä tuoksi kotiin. Kotona asui vielä kahdeksasta sisaruksesta 8-vuotias Hilding ja 6-vuotias Hillevi. Parinkymmenen vanhat siskot Märta ja Inga opiskelivat sairaanhoitajiksi Helsingissä.

Erik piti etäisyyttä veljiinsä

Paljon hikeä, vaivaa, iloa ja surua sekä taistelua ja koti-ikävää mahtui vuosiin 1915–1918. Vaikeinta oli kuitenkin uutisten saaminen kotoa. Epätietoisuus, mitä kotona ja kotimaassa tapahtui, jäyti kaikkein eniten heidän mieltään. Ei ole vaikeaa ymmärtää sitä tärkeyttä, että veljillä oli kuitenkin toisensa koulutusleireillä että Riianlahden rintamalla.

Bertil on jälkeempäin kertonut, että veljekset olivat kovin erilaisia ilmentäessään veljellisiä tunteitaan toisilleen. Vanhin veljistä Erik piti johdonmukaisesti etäisyyttä veljiinsä. Edes silmänvilkutusta veljen suuntaan ei saanut esiintyä palveluksessa. Olof oli paljon välittömämpi veli, ja Gunnar ja minä olimme kavereita, kertoi Bertil myöhemmin veljistään.

Esimerkki siitä, että Erikin tunnepanssariin saattoi kuitenkin joskus tulla särö, tapahtui Liepajassa keuhkokuumeella 1917. Nuorin veli Bertil oli talvella sairastanut punatautiä, laihtunut 8 kiloa ja kärsi kovasti nälkää. Bertil istui sataman laiturilla ongella helpottaakseen kovaa nälätunnettansa kun vanhempi veli Erik sattui kulkemaan ohi. Erik pysähtyi ja kehotti pikkuveljeä laittamaan kalastusvälineet sivuun ja seuraamaan mukaan ravintolaan, jossa he olosuhteisiin nähden saivat syödäkseen varsin hyväksyttävän aterian.

Lockstedter Lagerin koulutusvaiheen aikana suomalaiset saivat tottua pedanttiseen tiukkaan preussilaiseen kuriin. Koulutus oli kovaa, monipuolista ja tehokasta. Se osa miehistöä, johon veljekset kuuluivat, oli päällystötäinestä ja he saivat esimiestehtäviä ja johtajakokemusta.

Jo vuonna 1915 pataljoonan komentajalla Maximilian Bayerilla oli ajatus saada suomalainen jääkäripataljoona rintamalle saamaan taistelukokemusta ennen kuin jääkärit joutuisivat koville koettelemuksilleen kotimaassaan. Käsky mobilisoinnista saatiin kuitenkin vasta 3.5.1916 ja osoite oli Saksan itärintama Kuurinmaalla.

Bayer valitsi Gunnarin mukaansa

Pataljoonan etukomennuskunta komentajansa majuri Maximilian Bayernin johdolla matkusti rintamalle Ober-Ostin johtoesikunnan kautta, joka sijaitsi Kovnossa. Hindenburgin ja Ludendorffin nimet olivat jo kaikkien huulilla. Isoisäni Gunnar valittiin etukomennuskuntaan edustamaan suomalaisia jääkäreitä jännittävässä tapaamisessa itärintaman ylipäällikön luona.

Isoisäni on kirjoittanut 1935 ajatuksiaan tältä ajaltaan ja totesi: Unohtumaton on se kuva, jonka sotamarsalkka jätti itsestään meihin: Taipumaton, voimakas ja mahtava niin kuin satavuotias tammi, kunnian ja vastuuntunnon symboli. ”Todelliset ovat kunnian kentät”. Nämä von Hindenburgin, suuren sotapäällikön ja valtiomiehen sanat kannustivat meitä jääkäreitä, jotka saimme palvella hänen armeijassaan sekä velvoitetta olla uskollisia suureen asiaamme. Hänen viimeiset sanansa tapaamisessa olivat: Olette tulleet tänne päämääränne isänmaanne vapauttamisen ja jumalan avulla tulemme sen saavuttamaan. Se sanoma on toteutunut. Suomi on vapaa maa.

Se, että yksi Heinrichsien veljistä sekä yksi toinen suomalainen jääkäri valittiin edustamaan tapaamiseen pataljoonaansa, johtui siitä että nämä veljesnelikot olivat ainoat koko joukko-osastossa. Tätä asiaa oli pataljoonan komentaja erityisesti painottanut sotamarsalkalleen.

31.5.2016 Jääkäripataljoona siirrettiin junalla Lockstedtista Tittelmündeeseen kymmenisen kilometriä itään Mitausta, jonne se saapui neljän päivän kuluttua (4.6.1916 eli päivänä, joka oli Kenraali Mannerheimin 49:s syntymäpäivä).

Rintamavaihe kesti yhden vuoden. Rintamavaihe voidaan jakaa pääasiassa kolmeen vaiheeseen. Kesällä 1916 pataljoona miehitti puolustusasemat tasaisen Missen alamaan, missä korsut ja suojavallit oli rakennettava upottavan kosteahkon maan päälle. Alue oli epäterveellinen ja täynnä hyttysiä ja mäkäreisiä. Taistelutoiminta koostui lähinnä ajoittaisista tykistön tulituksista sekä öisistä partioinneista. Syksystä joulun asti olivat Riianlahden puolustusasemat vuorossa ja joulun vieton jälkeen pataljoona käskettiin jälleen torjuntatehtäviin niin sanottuun Aa-joen talvi-taisteluun. Olosuhteet olivat purevasa pakkasessa äärimmäisen vaikeat niin kauan kun yllättävä venäläinen hyökkäysvaihe kesti. Maaliskuussa

Jatkuu ►

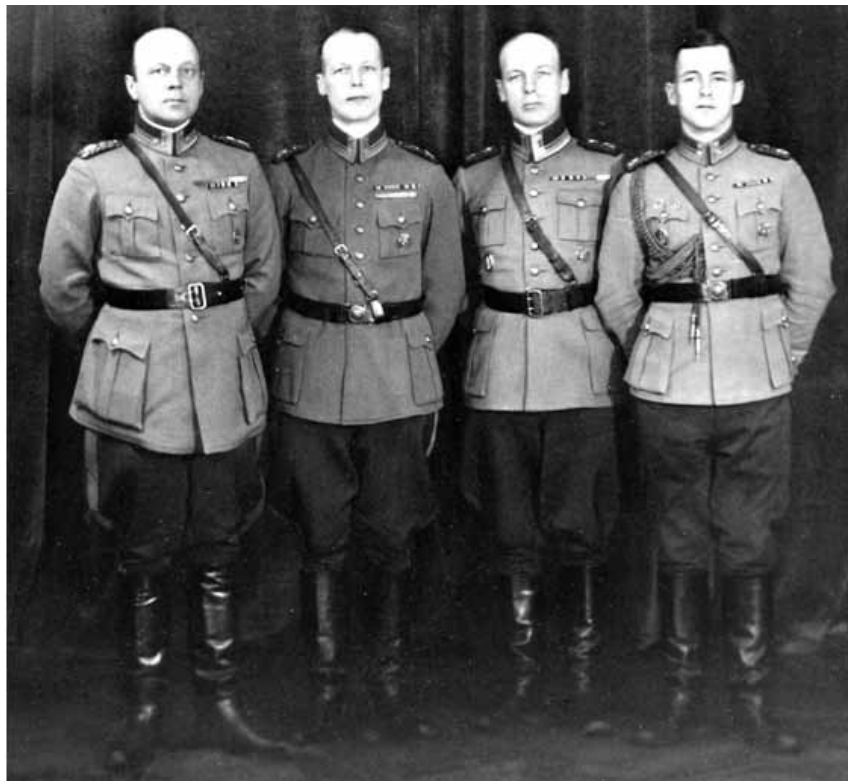
Jatkuu ►

1917 jääkäripataljoona palasi Liepajaan missä koulutus jatkui.

Libaun kausi oli epätoivon aikaa

Aika maaliskuusta 1917 – helmikuuhun 1918 oli jääkäreille raskasta epätoivon aikaa. Venäjän maaliskuun vallankumous muutti saksalaisten suhtautumista suomalaisen jääkäripataljoonan tulevaisuuden suunnitelmiin. Kuukausien kuluttava levottomuus kotimaan kohtalosta ja jääkärien huoli omasta tulevaisuudestaan, sekä huhut Venäjän lokakuun vallankumouksen seurauksena Suomessa tapahtuneista levottomuuksista ja väkivaltaisuuksista jäytivät kaikkien mieltä, kunnes sana Suomen itsenäisyyden julistuksesta 6.12.1917 saavutti heidät. Oli toiminnan aika.

Ennen kun jätämme jääkäriajan Saksassa, ja siirrymme kotimaahan, haluan mainita elokuun 1916 tapahtumasta rintamalla, joka melkein maksoi yhden veljen hengen. Erik veli on kirjoittanut asiasta: Kuun puolessa välissä alkoi sataa. Vesi valui pisara pisaralta monikerroksisen turve- ja tukkikatton läpi. Matalissa korsuissa, jossa voitiin oleskella vain istuen tai voimakkaasti eteen nojaten, valui vesi makuulavereille. Myös maalattian epätasaisuudet täytyivät vedellä. ja muutaman päivän jälkeen vesi oli peittänyt koko lattian. Pienmetsä aseman selustassa nousi ikään kuin kaisla kiiltävästä vedestä. Ampumavallin etupuolella Misse-joki, ei oikeastaan puroa suurempi, oli painunut yli äyräidensä, ja muokannut venäläisten ja suomalaisten välistä aluetta laajahkoksi vesitöttöalueeksi, jossa siellä täällä oli pienen pieniä saaria. 802 patterin aliupseeri näytti minulle Ilmari Pahkajärven ruumiin joka päättömänä makasi pressun peittämänä paareilla korsussa jonka katto oli räjähtämättömän venäläisen kranaatin puhkaisema ja joka oli murskannut rauhassa nukkuneen Pahkajärven pään. Ilmari Pahkajärvi oli Bertil Heinrichsin ryhmätoveri ja oli asettunut nukkumaan Bertilin paikalle joka sillä hetkellä oli kuulovartiossa piikkilankaesteiden luona.

Heinrichs veljekset 1920-luvun lopulla. Kuvassa vasemmalta: eversti Erik, everstiluutnantit Olof, Gunnar ja Bertil.

Venäläiset ampuivat asemiin hajanaista tykkituloita.

Suutari, josta Erik kirjoittaa oli murskannut jääkäri Pahkajärven tunnistamattomaksi. Kun astuin korsuun todetaksen suutarin iskemän vaikutukset, näin vain kranaatin murskamaan jääkärin jäänteet. Makuualustan jalkopäässä olevan nimen perusteella olin varma että kyseessä oli oma vain 17 vuotta vanha veljeni Bertil. Syvästi järkyttynyt Erik rauhoittui heti kun näki Bertilin pian palaavan vartiovuoroltaan korsuunsa.

Pääjoukon mukana palattiin Vaasaan

25.2.1918 Jääkäripataljoonan pääjoukko mukaan lukien myös veljekset Heinrichs palasi Suomeen Vaasaan meritse Castor ja Arcturus aluksilla. Kenraali Mannerheimin pitämässä paraatikatselemissa Vaasan torilla seisoi nyt ryhdikäs jääkärien joukko uuden lippunsa takana odottavin mielin. Jääkärit olivat odottaneet saavansa yhtenäisenä joukkona osal-

listua vapaussotaan. Mannerheim oli kuten tunnettua kaukokatseinen ja ymmärtänyt jääkärien todellisen arvon joukkojen johtajina päällikköinä, komentajina sekä kouluttajina. Ratkaisu oli jääkäreille pieni pettymys, mutta mukautuivat hetimiten tilanteeseen oivallettuun Mannerheimin ajatuksen.

Veljekset osallistuivat vapaussotaan kukin eri puolilla maata. Olof ja Bertil olivat joukkueen johtajina, Gunnar komppanian päällikkönä sekä Erik pataljoonan komentajana muun muassa Tampereen valtauksessa.

16.5.1918 laillisen Suomen hallituksen joukot marssi ylipäällikkönsä johdolla maan pääkaupunkiin. Ratsain oleva ylipäällikkö otti vastaan paraatissa ohimarssivat joukkonsa Pohjois-Espanadilla. Liehuvat leijonaliput, kansanjoukkojen ilonpurkaukset sekä Suomenlinnan tykkien kunnialaukaukset todistivat että kaikki se, mikä 3 ½ vuotta sitten oli ollut vain uskalias unelma, oli nyt toteutunut.

Pisimmälle veljeksistä eteni Erik, josta tuli jalkaväenkenraali. Mannerheim nimitti hänet seuraajakseen puolustusvoimain komentajana tammikuussa 1945.

Olof ja Gunnar siirtyivät siviiliin

Näytti siltä, ettei veljesten panos puolustusvoimissa rajoittuisi jatkossa rauhanomaisissa olosuhteissa suunnittelu- ja koulutustehtäviin. Olof oli lopullisesti jättänyt aktiivisen palveluksen 1933 ja Gunnar viisi vuotta myöhemmin 1938. Heidän siviilikoulutuksensa – Olof diplomi-ekonomina ja Gunnar diplomi-insinöörinä vaikutti todennäköisesti siihen, että he olivat päättäneet siirtyä paremman leivän pariin.

Talvisodassa ja Jatkosodassa Bertil toimi ruotsinkielisten Jalkaväkirykmenttien 23 ja 24 komentajana sekä 8 Divisioonan vt. komentajana. Bertil sai päiväkäskyssä välittää ylipäällikön kunnioitukset 8 Divisioonan sotatoimista. Ylipäällikkö mainitsi muun muassa Viipurinlahden uskaliaan ylityksen, mikä mahdollisti Somme-Suurlammen suurmotin. Marsalkan mielestä näillä operaatioilla oli ollut suuri vaikutus Karjalan Armeijan operaatioihin. Gunnar toimi siviilikoulutukseensa pohjautuen ansiokkaasti valtakunnallisen pioneerialan linnoittamisessa suunnittelu- ja toteuttamistehtävissä. Olof toimi sotatalousalalla keskeisissä suunnittelu- ja hankintatehtävissä.

Jääkärikenraali Erik Heinrichs oli kenraali, joka ilman vertailua otti paikkansa Mannerheimin lähimpänä

miehenä. Talvisodassa hän komensi armeijakuntaa ja Jatkosodassa hän komensi Karjalan Armeijaa menestyksekkäästi aina Itäkarjalasta Äänislinnaan. Asemotavaiheessa hänet nimitettiin yleisesikuntapäälliköksi, jota tehtävää hän hoiti sodan loppuun asti. Vuonna 1941 hänet ylennettiin Jalkaväen kenraaliksi. Ansoistaan hänet palkittiin Vapaudenristin suurristillä sekä Mannerheim-ristin toisen, ja ainoana Mannerheimin lisäksi, ensimmäisen luokan ristillä.

Erik Heinrichs lopetti aktiiviuran sa puolustusvoimain komentajana. Sodan jälkeen poliittinen kenttä Suomessa oli täysin muuttunut. Poliittiset päättäjät kehottivat Eerikkiä, 30 palvelusvuoden jälkeen, anomaan eroa tehtävistään koska hän oli ”persona non grata” Moskovassa. Erik jätti eroanomuksensa kesäkuussa 1945 ja Bertil kuukautta myöhemmin heinäkuussa. Erik, joka oli kirjoittanut joitakin historiallisia että muita kirjoja, lopetti kirjallisen toimintansa teokseen Mannerheim Gestalten (Mannerheim hahmo) joka perustuu myös Mannerheimin muistelmiin. Erik viettikin kotvan aikaa Lausannassa Mannerheimin luona muistiinpanoja Mannerheimin elämänkerrasta tehden.

YYA-sopimuksen luonnos oli Erikin käsialaa

Mannerheimin ansioihin on myös luettava hänen osuutensa YYA-sopimuksen luonnokseen, jonka hän käski Erik Heinrichsin kirjoittaa jo vuonna 1945, pari vuotta ennen lopullisen rauhan sopimista. YYA-sopimuksen allekirjoittamisen jälkeisellä päivällisellä, Stalin halusi kunnioittaa menestyksestä kenraalia. Hän esitti kysymyksen: Miksi kenraali ei käytä kunniaakasta asepukeutua? Erik vastasi: Minulle ei eroni jälkeen myönnetty lupaa käyttää sotilaspukua. Myöhemmin Stalin julkatoi hämmästyksensä siitä, ettei Suomessa ole myönnetty lupaa ansioituneille kenraaleilleen sotilaspuvun käyttöön eronsa jälkeen. Välittömästi Moskovasta kotiinpaluun jälkeen, pääministerin esityksestä, tasavallan presidentti myönsi Erik

Kauniaisten kaupunki on kunnioittanut Heinrichsien jääkäreitä ja heidän merkittävää elämäntyötä isänmaan hyväksi nimeämällä asematieltä vievän kävelytien, joka johtaa Heinrichsien entisen kotitalon sijaintipaikan ohitse, Heinrichsien poluksi.

Heinrichsille puuttuvan oikeuden sotilaspuvun käyttöön. Tästä on perua se, että tänä päivänä kaikilla upseerilla Reserviin siirtymisensä jälkeen on oikeus käyttää virkapukua juhla- sekä sotilaallisissa tilaisuuksissa.

Gunnar teki työtä siviilissä diplomi-insinöörinä kuolemaansa asti 1953. Erik sairastui vakavaan syöpään 1964, eikä ehtinyt kirjoittaa muistelmiaan. Ne olisivat olleet erittäin mielenkiintoista luettavaa. Erik kuoli vuonna 1965 ja hänelle myönnettiin ansiostaan isänmaan hyväksi valtiolliset hautajaiset. Hänet haudattiin Kuloosaaren hautausmaalle. Olof toimi pankinjohtajana että talousjohtajana useassa yrityksessä. Hän kuoli 1983. Bertil oli pitkäikäisin veljistä ja myös viimeinen veljeksistä vakinaisessa palveluksessa. Hän kuoli 94 vuoden ikäisenä 1994 toiseksi viimeisenä jääkärinä. Kaikki muut veljeksistä Eerikkiä lukuun ottamatta on haudattu Kauniaisten hautausmaalle lähelle isäänsä ja äitinsä hautoja. Kauniaisista he olivat lähtöisin ja Kauniaisissa he saivat viimeisen leposijan.

TEKSTI: Everstiluutnantti **Mikael Heinrichs**, Jääkärieversti Gunnar Heinrichsin pojanpoika

Esitelmätekstin lyhentänyt ja editoinut Helena Miettinen

Jatkuu ►

Jatkuu ►

Talvella 1917 veljeksien äiti Hanna oli jälleen matkustanut Tukholmaan kuten niin monina muinakin aikaisempina kertoina yrittäessään huolissaan saada poikiinsa yhteyttä. Hanna oli yksin kasvattanut kahdeksan lastaan miehensä Akselin saatua vaikean sairauskohtauksen, eikä näin ollen kyennyt täyspainoisesti avustamaan perheensä elättämisessä ja kasvattamisessa.

Ruotsissa ollessaan Hanna luki Lehtiartikkelin, ruotsinkielisessä lehdessä ”Nya Dagligt Allehanda”, jossa ruotsalainen tunnettu kirjailija Ellen Key käsitteli aihetta joka koski Suomen asemaa suurissa kysymyksissä silloin vallitsevissa Maailmansodan pyörteissä. Hanna äiti kirjoitti tälle sen aikaiselle vaikutusvaltaiselle kirjailijalle ja mielipidemuokkaajalle erittäin koskettavan kirjeen kovia kokeneen jääkäriäidin ajatuksista kohtalon vuonna 1917. Alkuperäinen kirje löytyy Ruotsin kuninkaallisesta kirjastosta, missä säilytetään Ellen Keyn laajaa kirjevaihtoa.

Kiitettävään koko sydämestään kirjailijaa artikkelissa Suomeen kohdistetusta sympatiasta Hanna-äiti jatkaa: ”Hänelle, jonka panoksena on elämää enemmän – voisin jopa sanoa ehkä ikuisuus – usko oikeudenmukaiseen ja hyvään jumalaan, tuntuu siltä, että teidän totuudenmukaiset sanat muodostavat valopilkun kaiken valheiden ja pahan keskellä joka ympäröi asiaamme. En ole perillä suuvaltojen politiikasta, eikä tämän lisäksi katkera elämän pituinen taisteluni olemassaolosta ole antanut siihen mahdollisuuttakaan. Sen panoksen mitä olen kuitenkin omalta osaltani joutunut antamaan, on rakkaimpani. Tietäen että ne uhraukset mitkä nämä neljä poikaani sielujensa pelastukselle ja vakaumuksensa puolesta tekevät, on oikeutettua. Nämä neljä poikaani

ovat panokseni tässä järjettömässä pelissä ja lupaus tulevaisuudesta ja joka antaa voimia elämään ja voittoon, vaikkakin maa joskus jalkojeni alta on pettänytkin.

Tahdon muutamin sanoin kuvailla teille mitä minä ja varmaan moni muu tunsii sillä hetkellä kun tämä uhraus meiltä vaadittiin. Ajatelkaa itsenne minun sijaan. Olen varma siitä, että te osaatte sen tehdä.

Eräänä iltana välillä 15.11.1914 – 1.2.1915, tulee poikani Gunnar luokseni ja sanoo: Olen löytänyt tien joka johdattaa meidät ulos tästä kaikesta pahasta. Näetkö, että siinä ja ainoastaan siinä, on tie pelastukseen pahuuden suohon hukkumisesta. Elämä ei ole kaikkein korkein hyvä. Jos nyt en saa käyttää elämäni siihen joka minusta on kaikkein korkeinta, se on menettänyt arvonsa minulle! Kuulla lapsensa, rakkaimpansa elämänsä alkutaipaleella, maailmanpalo taustana, lausuvan nämä sanat, ovat raskasta! Näin kuitenkin hänen rakkaista kasvoistaan, sekä sielunsa taistelujen vaivaamasta piirteistään, päättäväisyyden lähtöä hyvän ja korkeimman asian puolesta taisteluun. Muistan kuinka kasvuvuosien aikana, 1899–1905 maamme historiassa, kävin neljän pienten vuoteiden äärellä rukoillen että kaikki kävisi Suomelle hyvin. Lauloin heille että he olivat masto joka nousisi korkealle ja voimakkaana kestäen elämän myrskyt ja aallot ja pitävän vakain ottein ruorista huolimatta mitä seuraisi elämässä.

Olin näissä ajatuksissani asettanut itselleni kysymyksen, olisinko valmis jos tämä hetki koittaisi, seisomaan sanojeni takana.

Tämä hetki oli nyt nuorten mielestä koittanut, tämä ainoa tilaisuus, joka meille ehkä annettaisiin ennen vajoamista synkkään suohon. Hetki

joka meille annetaan korkeimman turvaamana saada taistella Suomen vapauden puolesta.

Kirjeen lopussa heijastuu huoli suurpoliittisten maailmantapahtumien mahdollisista vaikutuksista Suomen ja jääkäreiden kohtaloon. Hän päättää kirjeensä sanomalla: Hänelle, jonka voima ylittää kaikkien suurvaltojen, olen puhunut loputtomina päivinä ja öinä ja sanonut: Herra sinä näet että olemme antaneet tärkeimmän lahjamme alttarillesi. Näytä meille että olet oikeudenmukaisuuden jumala. Näytä että totuus löytää tiensä kaikkien suurvaltojen poliittisten polkujen seasta. Näytä meille kaiken hyvän iankaikkinen voima.

Näiden voimien palveluksessa olette sotilas joka on saanut muita enemmän kuin kun muutama punta vaalittavaksi. Antakaa äänenne vaikuttaa asiassa joka meille on yhtä kuin usko oikeudenmukaiseen kaikkivaltiaaseen. En ymmärrä tietä, mutta Herra tulee sen meille näyttämään.

Matkustan takaisin mykkään maahan, josta ei kuulu mitkään äänet suureen maailmaan. Ehkä en koskaan saavuta päämäärääni, koska jäätävät tuulet ovat alkaneet puhaltaa siellä poissa ollessani kuulustelujen ja kotietsintöjen muodossa. Askel on minulle raskas koska se muodostaa kasvavan läpituunkeutumattoman muurin minun ja näiden neljän poikani välillä, jotka siellä kaukana taistelevat. Mutta ennen kuin lähden, minun täytyi puhua jonkun kanssa joka ymmärtää sydämellään eikä vain päällään. Joskus minusta tuntuu vain, että jos vaikenisin, niin maa huutaisi.

lhailleen ja kunnioittaen
Hanna Heinrichs

Kutsu

Jääkäripataljoona 27:n Perinneyhdistys ry:n sääntömääräinen

Toimintasuunnitelma- ja vaalikokous

Lauantaina 18.11.2017 Töölöntorinkatu 2 B, 00260 Helsinki
(Maanpuolustusjärjestöjen talo (ent. Suojeluskuntatalo) auditorio 1. krs.)

KOKOUPÄIVÄN OHJELMA

- 10.00 Hallituksen ja osastojen puheenjohtajien neuvottelutilaisuus
- 11.45 Lounas ravintola Mamma Rosa, Runeberginkatu 55
- 13.00 Toimintasuunnitelma- ja vaalikokous
- 15.00 Kokouspäivän päättäminen

Ilmoittautumiset puheenjohtajien neuvottelutilaisuuteen, toimintasuunnitelma- ja vaalikokoukseen
9.11.2017 mennessä Jääkärikansliaan.

Sitovat ilmoittautumiset kokouslounaalle maksamalla 25 euroa **9.11.2017 mennessä** yhdistyksen tilille
FI80 1019 3000 2050 06 merkinnällä "Mamma Rosa".

Puhelin: 09 135 1009, gsm: 050 377 8845
Sähköpostilla: jaakarikanslia@kolumbus.fi

Helsingissä 5.9.2017

Jääkäripataljoona 27:n Perinneyhdistys ry
Hallitus

Kallelse

Föreningen Jägarbataljon 27:s Traditioner rf har sitt stadgeenliga

Verksamhetsplanerings- och valmöte

Lördagen den 18.11.2017 Tölötorggatan 2 B, 00260 Helsingfors
Försvarsförbundets husets auditorium 1.vån.

MÖTESDAGENS PROGRAM

- 10.00 Styrelsens och avdelningarnas ordförande möts i Jägarkansliet
- 11.45 Lunch i restaurant Mamma Rosa, Runebergsgatan 55
- 13.00 Verksamhetsplanerings- och valmöte
- 15.00 Mötesdagen avslutas

Anmälningar om deltagande i ordförandenas sammanträde och dels i verksamhetsplanerings- och valmötet
ombedes **före den 9.11.2017** till Jägarkansliet.

Bindande anmälan till lunch genom betalning 25 euro **senast 9.11.2017** till föreningens konto
FI80 1019 3000 2050 06 ref. "Mamma Rosa".

Tel: 09 135 1009, gsm: 050 377 8845
e-post: jaakarikanslia@kolumbus.fi

Helsingfors 5.9.2017

Föreningen Jägarbataljon 27:s Traditioner rf
Styrelsen

Itäinen etappitie alkoi Nurmeksesta

Nurmeksen kauppala Pielisen pohjoiskärjessä oli 1910-luvulla Karjalan radan pääteasema. Jääkäri liikkeessä Nurmeksessa toimi itäisen etappitien eteläinen lähtöpiste.

Jääkäri liike sai seudulla vahvan kannatuksen. Itsenäisyyssate oli saavuttanut syrjäisen, mutta varsin valistuneen kauppalan ja sen ympärillä sijainneen Nurmeksen maalaiskunnan.

Keskeisiä toimijoita olivat kasööri **Ulrich Damsten**, apteekkari **Matti Calonius**, ajuriveljekset **Veikko** ja **Kalle Saarelainen** sekä maanviljelijä **Antti Tolvanen**.

Etappitietä Nurmeksesta kohti Hyrynsalmen Hallaa kuljettiin alkumatkasta kolmea eri reittiä. Useimmiten jääkärit ja värvärit opastettiin Ylikylän Pyysärkän ja Reittolan talojen kautta Valtimon Sivakan Lippolaan tai Murtovaaraan. Näistä taloista matka jatkui saloseutuja pitkin Kainuun etappipaikkoihin.

Toinen reitti kulki Valtimon ja Sotkamon kirkonkylien kautta sekä kolmas Kuhmon kautta.

Nurmekselaisten opastivat eteenpäin myös Venäjältä sotavankeudesta paenneita saksalaisia ja itävaltalaisia.

Talojen ovet avoinna

Vuosina 1918 ja 1919 ilmestyneessä Suomen jääkärit -teoksessa kerrotaan Damstenin ja Caloniuksen muistelmien pohjalta, että Saarelaiset olivat aina valmiit taitavasti saattelemaan sekä jääkäreitä että pakolaisia. Nuoret ja nerokkaat veljekset osasivat toimia niin, ettei venäläinen esivalta päässyt heihin käsiksi.

Artikkelissa todetaan, että Saksaan matkalla olleet saapuivat Nurmekseen yleensä rautateitse.

”Heidän vastaanottonsa oli järjestetty niin, että tavallisesti joku ajuri Saarelaisen monista pojista oli asemalla tulijoita vastassa, saatellen hei-

dät sovitun merkin saatuaan kotiinsa yöksi, juna kun saapui Nurmeksen asemalle aamuyöstä. Joskus sattui niinkin, että Saarelainen talo oli vallan täynnä matkamiehiä.”

Osa matkalaisista yöpyi Damstenin talossa. **Vivi Damsten** oli kuin äiti pojille: ”Laittoi ruuat, huolehti vaateista, parsi ja parsitti sukat”.

Maine kantoi kauas

Raimo Sillanpää mainitsee Ylä-Karjalan maanpuolustustyöstä kertovassa kirjassaan *Toki kallehin on vapaus*,

että vuoden 1916 lopulla venäläisten valvonta tiukkeni ja Nurmekseenkin lähetettiin useita satoja sotilaita.

”Kun jääkärien matkat lopuivat, alkoi välittömästi sotavankien hoidon ja opastamisen”, Sillanpää kirjoittaa.

Nurmeksen maine kantautui kaukaisille karkotuspaikoille saakka. Saksalaiset sotapakolaiset olivat kertoneet, että jo Omskissa heille sanottiin osoite Nurmes – Damsten.

”Yksin Damsteneilla kävi kaikkiaan 83 henkeä, eikä heistä kukaan joutunut täällä kiinni.”

Osa paikallisista virkamiehistä tuki jääkäreitä. Nimismiehet muun muassa luovuttivat valmiiksi leimattuja passeja jääkäreiden täytettäväksi.

Nurmeksen reserviläisjärjestöt pystyttivät 1961 jääkärimuistomerkin. Se koostuu Salpa-linjan panssarivaunuusteeksi louhitusta kivenjätkälestä ja siihen kiinnitetystä kuparilaatasta. Jääkäri liikkeen historiaa Nurmeksen seudulla esillä pitävä Tenho Rautiainen kiven äärellä.

Maaluotsi tiesi polut

Reittolan isäntää Antti Tolvasta nimetään maaluotsiksi.

Suomen jääkärit: "Kun tuli tiukka eteen ja piti matkamies saada varmaan turvaan, silloin hänet toimitettiin Antin luokse Hoikalle. Hän tiesi mitä tehdä: laitatti saunat, hierojat hankki, ruuat antoi, hoiti ja hoivasi edelleen."

Tolvanen teki etappireitillä yli 50 matkaa. Osa niistä jatkui Hallaan saakka.

Etappitien Ylikylästä Ristijärvelle suunnittelivat jääkäri **Lennart Oesch** ja Antti Tolvanen.

"Antti tunsu salot ja polut ja Oesch puolestaan osasi luontevasti valehdella niin, ettei todellinen tehtävä tullut ilmi. Miehet olivat milloin vuori-insinöörejä, milloin vuotakauppiaita tahi elukan ostajia", Sillanpää kirjoittaa.

Sillanpään mukaan kerran Oesch tarjosi sonnivasikasta niin hyvän hin-

nan, että Antti pelkäsi heidän saavan sonninin ristiksseen.

Rahoitusta toimintaan saatiin Helsingistä.

Maaluotsin nimen Tolvaselle antoi apteekkari Calonius. Miesten yhteistyö sujui hyvin.

Kerran Tolvanen antoi rahaa sotapakolaiselle. Saatuaan siitä saksankielisen kuitin hän meni apteekkiin ja kysyi, saako tällä reseptillä rahaa. Saihan sillä, ja apteekkari lunasti vastaavanlaiset kuitit myöhemminkin.

Sukset takaovella

Ulrich ja Vivi Damstenin pojantytär **Ansa Koukkari** kertoo, että sadan vuoden takaiset tapahtumat ovat kunniasijalla suvun historiassa.

Nurmekselaisella Koukkarilla on hallussaan runsaasti vanhoja valokuvia ja mielessään perinnetietoa.

– Ukillä oli jääkäriaikana sukset kotinsa takaovella siltä varalta, että joutuu äkkiä lähtemään, hän tietää.

Muistokivi Jääkäripuistossa

Nurmeksen reserviläisjärjestöt pystyttivät 1961 jääkärimuistomerkin Damstenin talon pihaan. Muistomerkki koostuu Salpa-linjan panssarivaunuesteeksi louhitusta kivenjätkäleestä ja siihen kiinnitetystä kuparilaatasta.

Jääkäriiliikkeen historiaa Nurmeksen seudulla esillä pitävä **Tenho Rautiainen** kertoo, että muistokivi jouduttiin siirtämään tien rakentamisen takia.

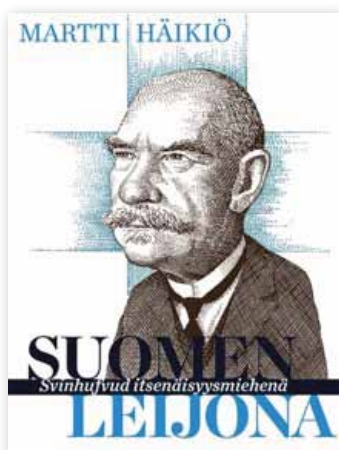
Uusi paikka löytyi sadan metrin päässä sijaitsevasta puistikosta. Ikihonkien alla kiven rinnalla on taulu, jonka kartat ja teksti selvittävät itäisen etappitien historiaa. Tekstin kirjoitti eversti **Erkki Koivisto**.

Alue nimettiin 1991 Jääkäripuistoksi.

TEKSTI JA KUVAT: **Pertti Meriläinen**

Kirjallisuutta

Svinhufvud sai 2000-lukulaisen elämäkerran

Suomen leijona: Svinhufvud itsenäisyysmiehenä

Martti Häikiö

640 sivua. Minerva 2017

Suomalaiset tuntuvat löytävän hädän hetkellä johtoonsa oikeanlaiset johtajat. Sellainen oli P.E. Svinhufvud Suomen itsenäistymisvaiheissa 1917-1918. Hän oli myös lujatahtoisuutensa ja suoje-luskuntataustansa ansiosta juuri oikea mies saamaan maahan järjestyksen 1930-luvun alussa, kun Lapuan liike uhkasi vallankaappauksella.

Martti Häikiö kertoo asiantunte-muksella ja samalla sujuvalla kielellä Ukko-Pekan elämänvaiheet. Poliitikon elämäkerta saattaa olla joskus kuivaa luettavaa, mutta sitä ei Suomen leijona ole. Parhaimmillaan sen muistuttavat jännityskertomusta. Tällainen on esimerkiksi kohta öinen neuvottelu humalaisten vallankumouksellisten venäläisten matruusien kanssa talvella 1918 Helsingissä.

Kirjassa on kevyttakin luettavaa, kuten Svinhufvudin osallistuminen suo-jeluskuntatoimintaan, missä hän eteni vääpeliksi saakka. Voi vain kuvitella minkälaisia nallekarhutarinoita saisimme iltalehdistä lukea, jos "Vinhu" eläisi meidän aikanamme.

Valtaosaltaan kirja on tuttua isän-maan historiaa, joka näin itsenäisyy-den 100-vuotisjuhlien aikana on hyvä käydä läpi. Kirja on 640 sivun järkäle, mutta sentään vain puolet Einar Juvan 1950-60-lukujen vaihteessa kirjoitta-man kaksiosaisen Svinhufvud-elämä-kerrasta runsaasta 1200 sivusta.

Jukka Knuuti

Etappilaatta pysyy talon seinässä

– Taloa on monesti maalattu, mutta aina on etappitien laatta asetettu entiselle paikalleen, sanoo **Asko Tolvanen**, joka nykyisin omistaa Reittolan tilan.

Hän viljeli Hoikkajärven rannalla sijaitsevaa Reittolaa 1986–96. Nykyisin hän asuu Mikkelissä ja työskentelee Etelä-Savon ammattiopistossa metsäkonetekniikan lehtorina ja oppisopimuskoordinaattorina. Reittolan ”pehtoorina” toimii hänen setänsä Olavi Tolvanen vaimoineen. Pellot ovat vuokralla.

Asko Tolvasella ei ole omia muistikuvia **Antti Tolvasesta** (1883–1961), sillä isoisä oli kuollut ennen hänen syntymäänsä.

– Mutta minua on nyt vanhempien alkanut kiinnostaa ukin osuus jääkäriilikkeessä.

Tolvanen kertoo saaneensa tietoa sadan vuoden takaisista asioista isältään. Viime vuonna kuollut **Vesa Tolvanen** oli innokas historian harrastaja.

Jäyhä ja harkitsevainen

– Antti Tolvanen ei ollut mikään rämöpää, vaan jäyhä ja sanoistaan harkitsevainen mies. Hän oli saanut vanhan kansan kasvatuksen ja arvosti tiukkaa rehellisyyttä. Ukki oli luottohenkilö, joka hoiti naapureiden asioita ja auttoi heitä niin kuin pienessä kylässä oli tapana, Asko Tolvanen tietää.

– Ukille oli tarjottu asetta etappipoluille, mutta hän ei ottanut sitä vastaan, koska arveli siitä olevan enemmän haittaa kuin hyötyä virkavallan osuessa kohdalle. Hän esiintyi reissuilla työmiehenä.

Pojanpojan tietojen mukaan Antti Tolvanen oli itsekin halukas lähtemään Saksaan jääkäriin.

Taloa on monesti maalattu, mutta aina on etappitien laatta asetettu entiselle paikalleen, sanoo Asko Tolvanen, joka nykyisin omistaa Reittolan tilan. Vasemmalla Terho Rautiainen.

– Lähtö jäi, kun **Oesh** oli sitä mieltä, että Antin on tärkeämpää kuljettaa muita, toimia maaluotsina.

Käsittämättömiä retkiä

Asko Tolvanen on mittaillut kartoista että Reittolasta Hyrynsalmen Hallaan on yli sadan kilometrin kävelymatka. Välillä on täytynyt ylittää tai kiertää muutama iso vesistökin.

– Nykyajan ihmiselle on lähes käsittämätöntä, kuinka korvessa osattiin kulkea noin pitkiä matkoja. Maastossa ei ollut teitä, vain pelkkiä polkuja, Tolvanen pohtii.

Hän tietää, ettei ukki myöhemmin ollut kovin halukas kertomaan osallistumisestaan jääkäriilikkeeseen. Pohjois-Karjalan reserviläisten *Karjalan Pojat* -lehdessä julkaistiin 1959 Antti Tolvasen haastattelu kuvineen, mutta senkin jutun toteutuminen vaati toimittajalta melkoista sitkeyttä.

Asko Tolvanen koosti isänsä muistelmien ja reserviläislehden jutun pohjalta ukistaan Antti Tolvasesta kirjoituksen, joka julkaistiin vuoden 2012 itsenäisyyspäivän aikaan paikallislehti *Ylä-Karjalassa*.

Ajuriveljesten muisto elää

– Puhuvat paljon itäisen etappitien Kainuun osuudesta, mutta olihan se pakko täälläkin toimia, jotta saatiin miehiä reitille, sanoo 80-vuotias **Jaakko Saarelainen** Nurmeksesta.

Hän on koko ikänsä asunut Metsäpirtiksi nimetyssä lapsuudenkodissaan, jonka seinällä on kyltti ”Itäinen etappi 1915–1917”.

Jaakko Saarelaisen isä **Erkki Saarelainen** (s.1901) ja kaksi hänen setänsä auttoivat jääkärikoulutukseen lähteneitä ja sotapakolaisia monin tavoin.

Nurmeksen kauppalassa isänsä ajuriliikkeessä työskennelleet veljekset **Kalle** (s. 1894) ja **Veikko** (s. 1885) **Saarelainen** toimivat värväreinä sekä kyyditsivät miehiä eteenpäin.

He myös piilottivat miehiä rakennuksiinsa, joista yksi oli Metsäpirtti.

– Tässä ei silloin asuttu vakituisesti, vaan tätä käytettiin vain heinänteko-aikaan, Jaakko Saarelainen kertoo.

Oesch muisti uunin paikan

Jaakko Saarelaisen kodista näkee, että edesmenneen polven isänmaallisia tekoja arvostetaan korkealle. Olohuoneen seinällä on lukuisia kunniakirjoja ja hyllyllä Kalle Saarelaisen 1954 saama käsikirjailtu Jääkäriliiton pöytästandaari.

Erkki Saarelainen osallistui 1919 heimosotareen. Siitä ovat todistuksena muun muassa heimosotaristi ja Karjalan Ystävien myöntämä ”Aunuksen puolesta” -kunniakirja.

Metsäpirtti tuli tutuksi muiden muassa **Lennart Oeschille**, joka toimi Nurmeksessa syksyllä 1916 runsaat kaksi kuukautta.

Jääkärikenraalit Oesh ja **Erkki Raappana** osallistuivat 1961 Nurmeksen jääkärimuistomerkin paljastusjuhlaan ja vierailivat myös Metsäpirtissä.

Jaakko Saarelaisen kodin seinällä on lukuisia isänmaallisiin tekoihin liittyviä kunniakirjoja ja hyllyllä Kalle Saarelaisen 1954 saama käsikirjailtu Jääkäriliiton pöytästandaari.

– Oesch muisti, missä nurkassa talon uuni oli aikoinaan, Jaakko Saarelainen kertoo.

Wallenius arvosti perhettä

Kalle Saarelainen teki elämäntyönsä TVH:n työnjohtajana ja Erkki Saarelainen tiepiirin autonkuljettajana. Jaakko Saarelainen seurasi isänsä jälkiä ja toimi kuorma-autoyrittäjänä.

Veikko Saarelainen vammautui vapaussodassa ja asui myöhemmin Kyyhkylän invalidikodissa.

Jaakko Saarelainen on tallentanut Veikko-setänsä eläkehakemukseen liittyviä asiakirjoja vuodelta 1936. Eläke myönnettiin, kun sitä puolsi muiden muassa jääkärikenraalimajuri **K. M. Wallenius**.

Vuonna 1942 Wallenius laati muistokirjoituksen jatkosodassa kaatuneesta rajajääkäri Aarne Saarelaisesta: ”Tunnen perheen. Näin sen Nurmeksessa niinä raskaina päivinä, jolloin Suomen kansasta vain harvat tunsivat etsikkoaikansa.”

Mikä on Suomen puolustusvoimien oikea syntymäpäivä?

Mikä oli Suomen puolustusvoimien perustamispäivä. Professori Martti Häikiö pohtii, mikä vuosien 1917 ja 1918 tapahtumaa voisi pitää Suomen puolustusvoimien syntymäpäivänä. Ainakaan se ei ole 4. kesäkuuta, jolloin puolustusvoimat viettävät lippujuhlaansa. 4.6. on marsalkka Mannerheimin syntymäpäivä ja se otettiin lippujuhlan päiväksi 1950.

Tsaari Nikolai II oli toisen sortokauden yhteydessä lakkauttanut Suomen oman sotaväen maaliskuussa 1905.

Milloin ja miten Suomen puolustusvoimat perustettiin uudelleen? Kysymys saattaa tuntua helpolta, mutta mitä syvemmin asiaan perehtyy, sitä moniselitteisempi se on. Millaisia päivämääriä voidaan nostaa esiin, kun tarkastellaan puolustusvoimien uudelleen perustamista?

Suomella ei siis ollut omaa sotaväkeä vuoden 1905 jälkeen. Venäjä oli julistettu sotatilaan 30. heinäkuuta 1914. Suomesta tuli venäläinen sotaleiri, jossa oli enimmillään 125 000 venäläistä sotilasta valmistautumassa Saksan maihinnousun estämiseen mutta myös Suomen itsenäisyyspyrkimysten tukahduttamiseen.

Pian tulivat julki uudet, entistä pidemmälle menevät suunnitelmat Suomen venäläistämiseksi. Suomesta aiottiin tehdä venäläinen maakunta.

Katseet kääntyivät Venäjän viholliseen Saksaan 1914. Yhä useammat uskoivat, että vain Saksan voitto Venäjältä pelastaisi Suomen venäläistämislta. Helmikuussa 1915 alkoi Lockstedtissa Saksassa pienimuotoinen ja määräaikainen suomalaisten vapaaehtoisten sotilaskoulutus. Se tähtäsi Saksan mahdollista Suomeen tekemää maihinnousua tukevan joukon valmentamiseen.

Jääkärikoulutuksessa lähes 2000 suomalaista

Eri vaiheiden jälkeen lähes 2 000 suomalaista vapaaehtoista sai maa-

Vain pieni osa suojelukunnista perustettiin toimimaan venäläisiä tai venäläisten muodostamaa uhkaa vastaan.

voimien eri aselajeissa sotilaskoulutuksen Saksassa ja heistä muodostettiin Kuninkaallinen Preussin Jääkäripataljoona 27.

Kotimaassa ratsumestarit Harald Åkerman ja Hannes Ignatius organisoivat helmikuussa 1915 Sotilaskomitean eli Militärkommittén. Sen toiminta rajoittui kuitenkin Saksan ja Ruotsin hyväksi tehtyyn tiedustelu-työhön ja tietojen vaihtoon. Komitea oli lähinnä keskustelukerho, ei mikään sotilaallinen esikunta.

Venäjän kasvavat tappiot maailmansodassa syvensivät tyytymättömyyttä, jonka seurauksena keisari Nikolai II luopui vallasta maaliskuussa 1917. Venäjää ryhtyi hallitsemaan väliaikainen hallitus. Suomen autonomian rajoitukset peruttiin, eduskunta kutsuttiin koolle, valtioelämä elpyi.

Mutta Suomen hallituksella ei kuitenkaan ollut tukenaan minkäänlaista aseellista voimaa, ei armeijaa eikä kunnollista poliisia.

Sotilaskomitean edustajat matkustivat Tukholmaan ja olivat siellä yhteydessä Saksan sotilasedustajiin. Suomalaiset toivoivat Saksan laajamittaista hyökkäystä idässä ja samanaikaista maihinnousua Suomeen.

Mutta jäi edelleen avoimeksi, mikä olisi se sotavoima, joka Suomessa tukisi tällaista sotaliikettä. Alettiin puhua kansallisen armeijan perustamisesta. Suomalaiset sotilaat lupailivat Tukholmassa Saksan sotilasedustajille 15.5.1917, että maihinnousua tukemaan kyettäisiin organisoimaan jopa 75 000 taistelukelpoisen miehen suomalainen armeija ja jopa 200 000 miehen kouluttamisesta – salaa venäläisiltä.

Seuraavana päivänä, 16. toukokuuta 1917, Tukholmassa pidettiin suomalaisaktivistien laaja yhteinen kokous. Hannes Ignatiuksen elämäkerran kirjoittanut eversti Matti Lappalainen pitää sitä ”Suomen sotaväen ja suojeluskuntien perustamisasiakirjana”. Siellä hyväksyttiin ratsumestari Hannes Ignatiuksen laatima suunnitelma ”järjestää kantaväkeä”.

Mutta Sotilaskomitean ja aktivistien Tukholman päätöksillä ei ollut valtiollista valtuutusta. Seurasi varsin sekava vaihe, jolloin suomalainen eversti Nikolai Mexmontan laati yhdessä ruotsalaisten upseerien kanssa suunnitelmia Saksan maihinnousun tukemiseksi Suomeen. Mexmontan ilmoitti 27.7. asettuvansa nyt

perustettavan suomalaisen sotavoiman johtoon. Hän nimitti johdon ja ryhtyi antamaan sotilaskäskeytään jakamisesta väenottoalueisiin ja ohjeita venäläisten aseistariisumi-seksi. Epärealistisuudesta huolimatta ”Tukholman esikunnan” toiminnalla oli vaikutusta keskustelukerhomaisen toimintatavan muuttamiseen sotilaallisen organisaation ammattimaisemmaksi työskentelyksi.

Venäjän romahdus toi esille sotavoiman tarpeen

Suomessa tärkein taustatekijä sotilaalliseksi järjestäytymiseksi oli venäläisen järjestysvallan romahdus ja kasvanut anarkia eri puolilla maata. Suomeen alettiin – itsenäisesti ja paikallisista tarpeista – perustaa suojeluskuntia ja työväen järjestyskaarteja toukokuusta 1917 alkaen.

Suurin osa (223) suojeluskunnista muodostui yhteiskuntarauhan ylläpitämiseksi, omaisuuden turvaamiseksi tai viranomaisten auttamiseksi järjestyksenpidossa. Vain pieni osa (46) oli alkuperäisenä perustamistarkoituksena toimia venäläisiä tai venäläisten muodostamaa uhkaa vastaan. Suojeluskunnat olivat siis paikallisia, hyvin eritasoisia ja vailla mitään yhtenäistä johtoa tai koulutusta. Todellisuudessa suojeluskunnissa oli elokuun lopussa ehkä vasta 2 000 jäsentä.

Senaatti perusti 19.9.1917 ratsupoliisikoulun ja sijoitti sen Porvooseen Saksanniemen kartanoon. Joukkoa oli tarkoitus käyttää paitsi yhteiskuntarauhan ylläpitoon myös perustettavan vapautusarmeijan kantajoukkona.

Senaatti perusti sotilasvaliokunnan laatimaan asevelvollisuuslakia. Se otti ensimmäisessä kokouksessaan 25.9.1917 nimekseen ”Komitean suojeluskuntien perustamiseksi” ja sen puheenjohtajaksi tuli Hannes Ignatius. Näin epävirallisen sotilaskomitean vahvimmat jäsenet tulivat osaksi valtiollista sotilaallista valmistelutoimintaa. Sotilaskomitean alaosan luonteen saaneesta komiteasta on käytetty nimitystä ”sotaministeriön alkuosuus”. Sotilaskomitea keskittyi suojeluskuntajärjestön kehittämiseen ja sodanajan elintarvikehuollon suunnittelemiseen. Soti-

laskomitea nimitti – puolivirallisesti – 17 upseeria suojeluskuntapiiriin päälliköiksi.

Voidaan siis sanoa, että Suomen valtiollinen sotilasosasto perustettiin tosiasiallisesti 19.9.1917 ja sotaministeriö 25.9.1917.

Ensimmäiset sankarivainajat Saksanniemessä

Punaisten suomalaisten ja venäläisten matruusien 350-miehen vahvuinen joukko hyökkäsi 17.11.1917 Saksanniemen ratsupoliisikouluun. Taistelussa kaatui kaksi ratsumiestä, joita on pidetty ensimmäisinä valtiollisina sankarivainajina.

Eduskunta hyväksyi 6. joulukuuta Svinhufvudin senaatin eduskunnalle antaman itsenäisyysjulistuksen.

Senaatin tärkein tehtävä oli luoda maalle vahva järjestysvalta ja omat puolustusvoimat.

Sotilaskomitea oli käytännössä, mutta ei muodollisesti, Suomen tosiasiallinen sotaministeriö. Senaatin puheenjohtaja P. E. Svinhufvud nimitti Sotilaskomitean 7. tammikuuta 1918 virallisesti senaatin alaiseksi. Se sai sotaministeriön ja pääesikunnan

luonteen Komitea valitsi puheenjohtajakseen Suomeen palanneen kenraali C. G. Mannerheimin.

Eduskunta antoi 12.1.1918 senaatille valtuudet järjestyksen palauttamiseksi maahan. Päivää voidaan hyvin perustein pitää armeijan virallisena perustamispäivänä. Valtuudet tarkoittivat sekä toimivaa poliisivoimaa että sotilasvoimaa.

Eniten on keskusteltu päivämäärästä 16.1.1918. Silloin senaatin puheenjohtaja Svinhufvud antoi Sotilaskomitean puheenjohtaja Mannerheimille valtuudet järjestyksen palauttamiseksi. Mannerheim tulkitsi valtuudet laajasti, tulevan armeijan ylipäällikkyudeksi. Svinhufvud puolestaan sanoi, että ”oli vähän vaikeata määrätä häntä edeltäpäin Suomen sotajoukkojen ylipäälliköksi, kun ei kerran ollut sotajoukkoja eikä sotaa. Virallisesti hänen tuli toimia vain Pohjanmaan suojeluskuntien päällikkönä ja ylläpitää järjestystä siellä sekä varustaa siellä kaiken varalle sellainen sotajoukko, jolla voitaisiin puolustautua, jos punaiset ryhtyisivät kapinaan.”

Jatkuu ▶

Saksanniemen Järjestyslipuston muistomerkki on nykyisen Saksanniemen koulun pihassa. Monumentti on pystytetty Järjestyslipuston tai Ratsupoliisikoulun alkuvaiheiden 1.9.–17.11.1917 muistoksi.

Jatkuu ►

Välittömästi Mannerheimilla oli käytettävissään hajanaisten suojeluskuntien lisäksi kaksi senaatin yhteistyönä perustamaa aseellista joukkoa: Lappajärvelle siirtynyt Saksanniemen ratsujoukko sekä K.E. Bergin Jalasjärvellä organisoima Suomen Tasavallan Vartiosto.

Ehkä oikein perustamispäivä on 12. tammikuuta

Näillä 7.1., 12.1. ja 16.1.1918 tehdyillä päätöksillä senaatti oli luonut pohjan oman armeijan muodostamiselle ja armeijan johdon käskysuhteille. Pidän tärkeimpänä eduskunnan päätöstä 12. tammikuuta 1918.

Sotilaskomitea siirsi toimintansa Vaasaan 17.1. ja muodosti siellä esikunnan 19.1. ja lähetti 21.1. ensimmäisen kiertokirjeen kaikille suojeluskuntien alue- ja piiripäälliköille.

Suojeluskunnista tehtiin 25.1. virallisesti senaatin alaisia joukkoja. Samana päivänä Mannerheim teki itsenäisen päätöksen Etelä-Pohjanmaan venäläisten varuskuntien aseis-

tariutumisen aloittamisesta aamuyöllä 28.1.1918.

Lauantaina 26.1.1918 Svinhufvud soitti Mannerheimille ja määräsi "Mannerheimin täysin valtuuksin ryhtymään kaikkiin tilanteen vaatimiin toimenpiteisiin".

Senaatti teki 27.1.1918 virallisen kirjallisen päätöksen Mannerheimin nimeämisestä "ylimmäksi päälliköksi järjestyksen ylläpitämistä varten Pohjois-Suomessa".

Mannerheimin johtamat joukot saivat ratkaisevan vahvistuksen 25. helmikuuta, kun jääkärien pääjoukko palasi Vaasaan. Yhteensä vapaussootaan osallistui 1265 jääkäriä.

Mikä sitten katsotaankin Suomen puolustusvoimien perustamispäiväksi, on selvää, että Helsingissä 16.5.1918 pidetyssä voitonparaatissa marssi itsenäisen Suomen puolustusvoimat. Armeija oli vienyttä vapaussoidan voitokkaaseen päätökseen, toteuttanut tehtävänsä eli karkottanut venäläisen sotaväen maasta. Mutta se oli joutunut myös kukistamaan sosia-

listisen aseellisen vallankaappauksen sisällissodassa.

Teksti perustuu Martti Häikiön pioneeriaselajin 100-vuotispäivänä 23.7.2017 pitämään esitelmään.

Senaatti nimitti 27.1.1918 Mannerheimin "ylimmäksi päälliköksi järjestyksen ylläpitämistä varten Pohjois-Suomessa".

Helsingissä 16.5.1918 pidetyssä voitonparaatissa marssi itsenäisen Suomen puolustusvoimat.

Lauri Leppäsen jääkärimuistomerkistä jalusta Leninin patsaaseen Tukummassa

Jääkärikapteeni Lauri Leppäsen suunnittelema hautamuistomerkki Riianlahden taistelusta paljastettiin 6.9.1929 Klapkalnciemsiin.

Latvian neuvostomiehityksen aikana muistomerkki tuhottiin ja sen jalusta siirrettiin läheisen Tukkumin kaupungin torille 1953 evankelisen kirkon edustalle pystytetyn Leninin patsaan jalustaksi. Vain muistomerkkin kummalle vievät portaat jäivät jäljellä alkuperäisestä muistomerkistä.

Taivassalon graniitista valmistettu uusi hautamuistomerkki pystytettiin 28. toukokuuta 2004. Tukkumin suihkulähdetorille pystytetty Leninin monumentti poistettiin vuonna 1990.

Samalla Tukkumin torilla evankelista kirkkoa vastapäätä on edelleen olemassa rapistuneena Carl Jeshinskyn majatalo, jossa talvella 1917 kaupunkiin majoitetut jääkärit kävivät nauttimassa olutta, hapankaalia ja makkaraa, mikäli rahatilanne sen vain salli. Jääkärit olivat joitakin viikkoja Tukummassa Aa-joen talvitaistelujen jälkeen.

Tukummassa on vielä toiminnassa hotelli Tukums, joka oli ensimmäisen

maailmansodan aikana saksalaisen varuskunta-alueen osana. Hotellin osoite on Pils iela 9. Samoin Tukkumin vanha rautatieasema osoitteessa

Dzelzceja iela 1 on tutustumisen arvoinen.

TEKSTI: **Kyösti Vuontela**

Jeshinskyn kahvilan talo nykyasussaan. Kuva Kyösti Vuontela

Tältä näytti Leninin patsas Tukumsissa. Voi vain arvailla, mistä kohtaa jalustasta löytyisi jääkärihautamuistomerkkin kivet.

Tältä näytti Lauri Leppäsen hautamuistomerkki Klapkalnciemsissa.

Klapkalnciemsin hautamuistomerkki pystytettiin suomalaisvoimin uudelleen 2004.

Kolumni • Jukka Knuuti

Kun Britit Petsamoa pommittivat

Royal Navyn Fairey Swordfish-torpedokoneet tekivät marraskuussa 1940 Italian laivaston kertaheitolla hampaattomaksi yllätyshyökkäyksellä Taranton satamaan: yksi taistelulaiva upotettiin ja kaksi muuta kaksi vaurioitui erittäin pahasti. Brittien tappiot olivat kaksi alasammuttua Swordfishia, kaksi miestä kaatui, kaksi jäi vangiksi.

Hidas kaksitasasoinen Swordfish oli varsinainen II maailmansodan lentävä legenda. Kone sai lempinimen Verkkokassi (String Bag) kaksitasoratkaisun edellyttämien lukuisten siipijänneiden takia. Sitä pidettiin vanhentuneena jo ennen sotaa. Mutta siitä huolimatta se aiheutti akselivalloille enemmän alustappioita kuin mikään muu liittoutuneiden kone-tyyppi. Torpedokoneen tuli lentää vaakalennossa suoraan päin kohdettaan osuakseen maaliinsa, mikä vaati torjuntatulta vastaan lentäviltä piloteilta melkoista pokkaa.

Swordfishien saalisluetteloon tuli Italian panssarilaivojen lisäksi toukokuun lopulla 1941 myös Kriegsmarininen ylpeys taistelulaiva Bismarck. Se oli Brittien taistelulaiva Hoodin upotettuaan pakenemassa Atlantilta kohti kotiviesiä. Swordfishit pantiin Bismarkin perään. Useat alukseen osuneet torpedot räjähtelivät sen krominikkelipanssarissa suurempaa tuhoa tuottamatta. Mutta yksi osuma oli kohtalokas: Se lukitsi aluksen

peräsimen sellaiseen asentoon, ettei alus päässyt kohti pelastavaa Biskajan lahtea, vaan jäi Atlantille ajamaan ympyrää. Ja kun Royal Navy sai riittävästi aluskapasiteettia paikalle, olivat Bismarkin päivät luetut.

Kun operaatio Barbarossa alkoi, lupasi Churchill Stalinille tukea Neuvostoliiton pohjoisimmalla rintamalla: Royal Navy tukisi liittolaistaan Petsamossa. Eikä operaatio ollutkaan aivan vähäinen: Pientä Petsamoa kohti lähti höyryämään taisteluosasto, johon kuului lentotukialuksien HMS Victorious ja HMS Furious lisäksi kaksi risteilijää ja kolme hävittäjää.

Lentohyökkäykset tukialuksilta Petsamoon ja Kirkkoniemeeseen 30. heinäkuuta 1941 eivät kuulu Royal Navyn suuriin menestyksiin. Petsamoon hyökkäsi 24 ja Kirkkoniemeeseen 29 konetta. Hyökkäävät koneet olivat kaksitasoisia Fairey Swordfish ja Fairey Albacore-koneita, jotka oli aseistettu torpedoin ja pommein.

Mutta torpedot olivat väärä ase, sillä laitureissa oli vain kaksi pientä alusta. Pieni norjalaisalus tuhoutui, mutta laiturissa ollut suomalainen vartiovene kärsi minimaalisia vahinkoja torpedon osuessa laiturin sen vieressä. Pudotetuilla pommeilla saatiin jotain pientä tuhoa aikaan. Kaksi siviiliä kuoli ja kymmenkunta haavoittui.

Mutta hyökkääjät kärsivät hyvin raskaat tappiot. Ilmatorjunta ampui alas kolme konetta. Vielä pahempi oli se, että ilmassa sattumalta olleet saksalaiset hävittäjät iskivät brittikoneiden kimppuun. Niiden ainoa puolustusase oli tähystäjän käytössä ollut taakse ampuva kevyt konekivääri. Se oli heikko suoja hyökkäviä Messersmitt 109-hävittäjiä vastaan. Mutta vieläkin pahempaakin olisi voinut tapahtua, sillä saksalaishävittäjät olivat saattamassa Stuka-laivuetta, jonka maaliksi vaihdettiin tukialuksien taisteluosasto. Aluksi kuitenkin pelasti sumu, jonka seasta Stukat eivät löytäneet lihavia maalejaan.

Huonosti meni siis 30. heinäkuuta hyökkäys, vaikka operaatioon osallistui kolme kertaa niin paljon lentokoneita kuin Taranton hyökkäykseen. Eikä yhtään tuloksellisemmalta näyttänyt syyskuun lopulla tapahtunut kahdeksan brittikoneen pommihyökkäys. Tämä Mikko Uolan kirjassa Petsamo 1939-1944 kerrottu tapaus on ongelmallinen. Tuohon aikaan Kuolan alueella oli joukko Brittien Hawker Hurricane-hävittäjiä. Mutta kaksimoottorisista pommittajista, mistä tarina kertoo, ole löytänyt mainintoja

Jatkuu ►

Saksalaiset olivat rakentaneet Petsamojoen yli 114 metriä pitkän maaniesillan. Kun siltaa pommitettiin, osui kaksi pommia lähelle siltaa sitä kuitenkaan vahingoittamatta. Loput pommit osuivat pitkänä jonona pitkin Petsamojoen rantaa.

Mutta silloin tapahtui jotain odotamatonta. Räjähdyksensä pommit saivat pitkien sateiden kastelema maamassat liikkeelle, syntyi maanvyöry, joka tukki koko joen. Kun vesimassat etsivät uutta uomaa, tuhoutui

myös pommituksen kohteena ollut silta ja puoli kilometriä maantietä. Saksalaisjoukkojen kaikki huolto piti hoitaa joen yli kahdeksan päivän ajan ensi hätään rakennettua polkusuiltaa pitkin. Ja tappioksi piti laskea myös suomalaisen pataljoonan 600 miehen kuivumassa ollut pyykki, joka hävisi viimeistä nenäliinaa myöten vyöryvien maamassojen alle.

Jos siis brittien ensimmäinen lentohyökkäys olisikin tuloksiltaan kurja erityisesti kärsittyihin tappioihin ver-

rattuna, niin toinen oli hyvinkin tuloksellinen, vaikka ensimmäisenkään maaliin ei osuttu. Vaan eipä brittien muuten hyvin rekisteröidystä ilmasotahistoriasta Petsamon pommituksista taida aineistoa löytyä.

P.S. Iso-Britannia julisti Suomelle 6. joulukuuta 1941, eli lähes puoli vuotta ensimmäisen hyökkäyksen jälkeen. Mutta useinkos sitä sodassa sattuu, että sivulliset saavat siipeensä.

Julkaistu Suomen sotilas-lehdessä

Kirjallisuutta

Isänmaan ja jumalan mies

Mustan lipun alla; Simojoen elämä ja utopia

Miika Siironen

327 sivua. Atena, 2017

Talvisodassa Impilahdella tammikuussa 1940 sotilaspappina kaatunut Elias Simojoki oli vapaussturi, heimosoturi, AKS:n perustajajäsen, pappi, ryssävi-

haaja, fasisti, lapuanliikkeen kannattaja, IKL:n kansanedustaja, IKL:n nuorisjärjestön johtaja, taitava puhuja, isänmaan ja Jumalan mies. Sankarikuolema kasvatti myyttiä yhdestä sotien välisen ajan näkyvimmistä poliittisista hahmoista. Myöhemmin hän on vaipunut lähes unohduksiin. Simojoen tähti lähti laskuun hänen tukiessaan avoimesti virolaisia fasisteja Viron vallankaappausyrityksessä. Tapaus sai runsaasti negatiivista julkisuutta. Tämän jälkeen hänestä alkoi olla kiihkein puhti pois. Osasyynä voi myös olla vakiintuminen ja perheen perustaminen. Tämän lisäksi Simojoki myös putosi eduskunnasta vuoden 1939 vaaleissa.

Simojoen tavoitteena oli Suur-Suomi siten, että suomalaiset heimot olisivat Suomen valtion hallinnon alla. Neuvostoliiton ja kommunistien suhtautuminen uskuntoon ja vähemmistökansoihin selittää Simojoen ”ryssävihaa” enemmän kuin fasismi ja rasismi. Tässä Simojoki näki Suur-Suomi-ajatusten uskonnol-

lisen oikeutuksen. Simojoen kaikissa toimissa oli usko Jumalaan näkyvästi esillä. Fasistinen maailmankatsomus oli yleistä koko sotien välisen ajan Euroopassa. Fasistinen maailmankatsomus ja uskonto kulkivat Suomessa rinta rinnan, poikkeuksena moneen maahan verrattuna Simojoen hengellisen kodin, herännäisyyden kannattajissa oli paljon lapuanliikkeen ja IKL:n kannattajia.

Nykytutkimuksissa on muotia rinnastaa nationalismi, fasismi ja rasismi. Ovatko ne sama asia? Monet asiat voidaan nykyään tulkita rasisisiksi. Onko nationalismi rasismia? Onko sorrettujen sukulaiskansojen auttaminen rasismia? Onko heimoaate rasismia? Vihollisen demonisointia harrastivat lähes kaikki valtiot. Oliko siinäkään rasismi pääasiallinen syy? Jokainen tekkööt omat johtopäätöksensä mm. tämän kirjan perusteella.

Pasi Pulju

Kansa taisteli – miehet kertovat

Levikki parhaimmillaan 76 000

Vuoden 1956 aikana Aarne Blick, Oesch, Nihtilä ynnä muut arvovaltaiset upseerit päättivät tarttua haasteeseen lehtiasiana. Aloitteentekijänä oli toiminut Blick. Tämä näkemys on esitetty *Kansa taisteli – miehet kertovat* -lehdessä, jonka varsinaiset syntysanat lausuttiin Katajanokan kasinolla talvisodan päättymisen muistopäivänä 13. maaliskuuta 1957. Tapausta oli todistamassa pieni joukko sotaveteraaneja. Jo ennen maaliskuun kokousta Sanoma Osakeyhtiö oli saatu lehden kustantajaksi. Ensimmäinen päätoimittaja oli Blick, jonka aktiivipalvelus puolustusvoimissa oli päätynyt jääkärikenraaliluutnanttina 1954. Toimituskunnan puheenjohtajaksi valittiin Oesch ja jäsenistä mainittakoon Nihtilä sekä Ruben Lagus. Oeschin aloitteesta perustettiin vuonna 1958 sotamuis-toyhdistys lehden taustatueksi. Sen keskeisimmäksi tehtäväksi muodostui lehden julkaiseminen. Oesch valittiin yhdistyksen hallituksen puheenjohtajaksi. Ennen vuosikymmenen päättymistä lehden toiseksi julkaisijaksi tuli Sanoma Osakeyhtiö.

Oeschin mielestä yksittäisen taistelilijoiden sekä pienten sotilasjoukkojen kokemuksista oli vielä paljon kerrottavaa. Tätä puolta oli jo avattu ennen kaikkea *Tuntemattomassa sotilaassa*. Tosin Oeschin mukaan romaanissa olisi pitänyt olla enemmän tilaa hiljaisille puurtajille, jotka hermonsahalliten onnistuivat suorittamaan tehtävänsä. Mannerheimin syntymäpäivänä 4. kesäkuuta 1957 ilmestyneessä *Kansa taisteli – miehet kertovat* -lehden ensimmäisessä numerossa on Oeschin kirjoitus, jossa kerrotaan kahdesta Mannerheim-ristillä palkitusta puurtajasta: eräs jääkäri esti konepistoolitulella vihollisjoukkueen etenemisen, suojasi näin haavoit-

Lehteä voitiin hyvin perustein kutsua Oeschin lehdeksi, sillä se henkilöityi häneen.

tuneiden tovereiden siirron turvaan sekä tuhosi myöhemmin useita vihollispesäkkeitä ja panssaritorjuntatykin. Toinen – alikersantti – tuhosi ennen kaatumistaan kahdeksan vihollisen panssarivaunua, kaksi rynnäkkötykkiä ja neljä vetotraktoria.

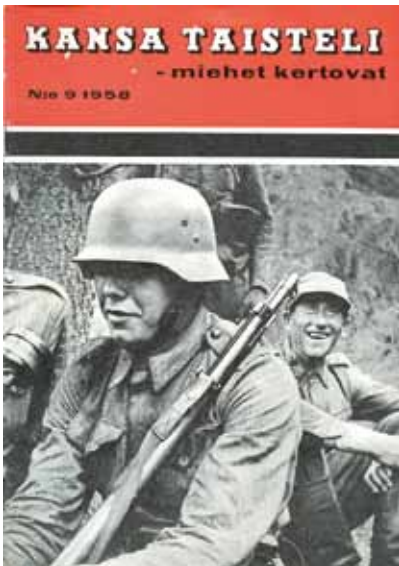
Lehden perustajat halusivat korostaa lukijakunnalle sotilaiden antamaa panosta vapaudelle ja demokratialle. Perustajien mukaan näistä seikosta ei sodan jälkeen juuri puhuttu ja mediassa oli lähinnä esitelty päättäjiensä sotavuosina tekemiä virheitä, korostettu hävittyä sotaa ja väheksytty sotilaiden suorituksia. Lukijoille muistutettiin perustajien saamasta kohtelusta jatkosodan jälkeisessä Suomessa: ”Kenraaliluutnantti Lennart Oesch oli sen ajan muodin mukaan istunut kaksi ja puoli vuotta vankilassa tekemättömistä ’sotarikoksista’ ja eversti Valo Nihtilä kärsinyt saman verran asekatkennästä”.

Lehti ilmestyi kerran kuussa

Lehti ilmestyi neljä kertaa vuonna 1957. Seuraavasta vuodesta lähtien se ilmestyi kerran kuukaudessa. Lehden perustajat olettivat painoksen asettuvan noin 10 000 kappaleeseen. Vuoden 1958 lopulla tilaajia oli yli 18 000. Irtonumeroiden myynti asetui 8 000–12 000 lehden välille. Yhä kasvava lukijajoukko nosti lehden levikin lähes 76 000 kappaleeseen 1960-luvun lopulla. Seuraavan vuosikymmenen alussa levikki oli pudonnut alle 50 000 kappaleeseen. Kun lehden julkaiseminen lopetettiin 1986, levikki oli alle 30 000 kappaletta. Laajasta lukijajoukosta saatiin artikkeleita kirjoituskilpailuja järjestämällä. Niiden palkkiot rahoitti Sanoma Osakeyhtiö. Juttuaineistoa lähetettiin välillä niin paljon, että sen määrä yllätti toimituksen. Se joutui vastaanottamaan tiukkasanaistakin palautetta siitä, että suurella vaivalla tehtyä juttua ei ole julkaistu. useimmiten kirjoittajille vastattiin että kaikki tarjotut jutut eivät mahdu mukaan, ja hyväksi koetut artikkelit asetetaan laadullisesti heikompien edelle.

Lukuisat kirjalliseen muotoon saatetut sotakokemukset ja niihin kohdistunut laajamittainen kiinnostus kuvastavat lehden merkitystä traumaattisten asioiden käsittelemisessä. Kuten historioitsija Tuomas Hoppu on todennut, sotakokemusten purkamisen osaltaan auttoi veteraaneja toipumaan, ja lehti myös viestitti, ettei sodan käyneitä miehiä ollut unohdettu.

Kansa taisteli – miehet kertovat muotoutui sydämen asiaksi Oeschille. Kahden vuosikymmenen sisällä hän kirjoitti lukuisia juttuja lehteen. Talvi- ja jatkosodan lisäksi jutut liittyivät Suomen itsenäistymisvaiheeseen, Mannerheimiin ja ajankohtaisiin asioihin, kuten Suomen puolustus-

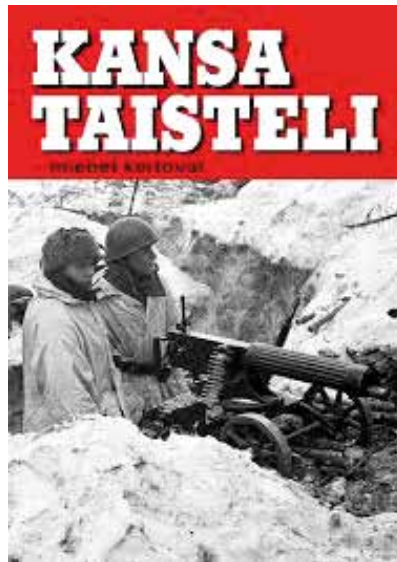

Lehti ilmestyi 29 vuotta kerran kuussa 1957 – 1986. Julkaistuja 347 numeroita kertyi 347. Niiden yhteensä yli 10 000 sivulla on runsaat 3300 kirjoitusta.

valmiuteen sekä maanpuolustushenkeen. Lisäksi hän teki kirja-arvosteluja ja kertoi lehden vaiheista sekä kokemuksistaan Sveitsissä. Julkaisua voi kutsua Oeschin lehdeksi, sillä se henkilöityi häneen. Klaus Oeschin mielestä lehti oli isoisän uusi armeija. Sen johtamisesta oli käyttöä hyväksi koetulle esikuntapäällikölle. Tehtävä lankesi luonnostaan Nihtilälle. Vuodesta 1964 hän toimi Sotamuistoyhdistyksen hallituksen puheenjohtajana. Tuolloin Oesch oli aloittanut lehden päätoimittajana Arvi Kuremaan jälkeen. Blickin kausi päätoimittajana oli päättynyt 1961. Oesch oli lehden varsinainen taustavoima ja keskeinen tuki elämänsä loppuun saakka. Kun hän oli toimituksessa, siihen ei voinut olla kiinnittämättä huomiota. Moniselitteisesti hänen käyntejään kuvailtiin hetkiksi, jotka antoivat artikselille puurtamiselle väriä.

Kitkaa yhteistyössä Sanoman kanssa

Sotamuistoyhdistyksen ja Sanoma Osakeyhtiön tiiviistä yhteistyöstä ei aina selvitty hankauksitta. Ne nivoutuivat vaikkapa jälkimmäisen

Kansa taisteli-lehdestä on ilmestynyt hiljattain 600-sivuinen kirja. Kirjan sivut on skannattu ja formaatti on samaa kokoa kuin alkuperäinen lehti. Kirjan kustantaja on Readme.fi Oy

toimittamiin piirroksiin. Oeschin ynnä muun toimituksen mielestä piirroksissa oli välillä käytetty liikaa mielikuvitusta. Karttojen laatuun oltiin pääasiassa tyytyväisiä. Nimiasia oli yksi kiistan aihe. Kun Oesch kuuli 1960-luvun lopulla Sanoma Osakeyhtiön haluavan poistaa nimestä miehet kertovat, hän päätti tehdä sanallisen hyökkäyksen suoraan huipulle. Kesäkuun jälkipuolella 1968 Sanoma Osakeyhtiön toimitusjohtaja Aatos Erkko sai Oeschilta kirjeen, jossa korostetaan Sotamuistoyhdistyksen suhtautuvan ehdottoman kielteisesti nimenmuutokseen, sillä miehethän kertovat kokemuksistaan lehden välityksellä. Jos nimi päätetään lyhentää, yhdistys ei jatkossa painattaisi lehteä Sanoma Osakeyhtiössä. Vastauskirjeessä toimitusjohtaja totesi ymmärtävänsä näkökannan, joten nimeä ei lyhennetä. Samalla Erkko esitti huolensa lehden lisääntyvistä menoista sekä toivomuksen aktiivisemmasta otteesta ilmoitusmyyntiin. Hän piti välttämättömänä Sotamuistoyhdistykselle myönnettävän summan pienentämistä. Tosin asiaa tulisi perusteellisesti harkita.

Kansa taisteli – miehet kertovat nyt myös netissä

Suomen Sotahistoriallinen Seura on julkaisi kaikki *Kansa taisteli – miehet kertovat* -lehden numerot internetissä. Lehdet ovat vapaasti luettavissa ja tallennettavissa ja löytyvät osoitteesta kansataisteli.sshs.fi/

Lehden saaman taloudellisen tuen puitteissa Oesch oli 1971 jälkipuolella sitä mieltä, että yhteydenpito Sanomaosakeyhtiön kanssa oli ollut epämukavaa. Näkemyksensä Oesch välitti myös Aatos Erkolle. Viimeksi mainittu oli valmis nostamaan kuukausimaksuja lehdelle. Tosin summaa oli jo nostettu rajusti. Hän muistutti lehden kustannusten nousseen jyrkästi ja koki ilmoitusmyynnin täysin epäonnistuneeksi. Tällä kertaa korotus oli 10 prosenttia. Siitä ilmoitettiin ystävällisyyttä huokuvassa kirjeessä, johon vastaanottaja lisäsi kuin aikoinaan komentajana: ”Nähty 26.6.72 K. L. Oesch.

Maaliskuussa 1974 Oesch ilmoitti luopuvansa päätoimittajan tehtävistä. Hän vetosi korkeaan 81 ikäänsä sekä vajaan vuoden takaisen auto-onnettomuuden tuomiin terveysongelmiin.

Toimitusneuvoston jäsen eversti Lauri Harvila kiitti kollegojensa puolesta Oeschia yhteistyöstä ja siitä, että lehden tuotoilla oli voitu tukea sodassa kärsimään joutuneita. Samalla Oesch kutsuttiin Sotamuistoyhdistyksen ensimmäiseksi kunnia-puheenjohtajaksi ja koettiin hänen antaneen suurimman työpanoksen lehden hyväksi. Uudeksi päätoimittajaksi valittiin everstiluutnantti Reino Kalervo. Hänen jälkeensä eversti Eero Eräsaari toimi tehtävässä 1976-1986.

Teksti lainattu Vesa Määtän kirjoittamasta kirjasta K.L Oesch: *Ylivoimaa vastaan*.

Varsinais-Suomen komein suojeluskuntatalo

Loimaan Heimolinna on vielä paikallaan

Varsinais-Suomen suojeluskuntapiirin ensimmäinen suojeluskunta ja koko maassakin vanhimpien joukkoon kuuluva Loimaan suojeluskunta perustettiin 6. heinäkuuta 1917 Loimaan kunnan Peltöisten kylän Mikolan tilan navetassa 346 (!) miehen voimin. Nimi oli alkujaan ”Loimaan seudun järjestelytoimikunta”. Se muuttui suojeluskuntanimen alle jo samana syksynä.

Järjestelytoimikuntaan kuului alun perin peräti kuusi kuntaa sen leiman mukaan: L (Loimaa), Y (Ypäjä), M (Metsämaa), A (Alastaro), Mä (Mellilä), O (Oripää). Ypäjästä kuului mukaan Ypäjänkylä, joka oli Mannisten kanssa erotettu Loimaasta 1912. Ypäjä perusti myöhemmin oman suojeluskuntansa.

Loimaan suojeluskunnan perustamista enteili jo 22.04. 1917 Loimaalla pidetty salainen maataloustuottajien kokous, jossa käytännössä lausuttiin järjestön perustamissanat.

Tämän valtavaksi paisuneen vapaaehtoisen maanpuolustustyön käynnistäjä oli Loimaan Puujalkalan Pikin tilan isäntä Kalle Piki, joka kaatui Vapaussodassa Ruoveden taistelussa 5.2. 1918. Hän organisoi suojeluskuntia myös Auranmaalle. Piki toimi aktiivisesti jääkärivärinä; Loimaalathan lähti 10 jääkäriä.

Piki kuului myös Turun Urheiluliiton yleisurheilu- ja pyöräilyaktiiveihin. Hänen veljensä Eelu mainitaan Vöyrin sotakoulun parhaaksi kouluttajaksi. Eelu osti 1920-luvulla kuulun Mommilan kartanon. Kalle oli aktivisti, jonka kaatuminen oli suuri menetys koko Loimaan seudulle.

Heimolinna nykyasussaan. Talo on ulkoisesti nyt hyvässä kunnossa sisältä ja ulkoa. Valitettavasti sk-ajan sisäesineistö on hävinnyt.

Maatalouslakkoja ja epäjärjestystä

Suojelusvartioiden, suojeluskuntien perustamiseen olivat syynä mm. maatalouslakot ja työväenyhdistysten aggressiivinen toiminta: yleisesti maassa ja paikoin Loimaallakin lakkolaiset estivät jopa isäntiä itseään tekemästä kevätkylvöjä 1917 tai viemästä maitoa meijeriin. Tällä oli 1918 tuhoisia seurauksia. Suomen maataloudessa vallitsi karjatalous. Maidosta tehtiin voita vientiin.

Viljaa oli ostettu emämaasta Venäjältä, mutta aseellisen punakapinan jälkeen 1918 nälkä tuli siis Suomeenkin mm. siksi, että viljantuonti tyrehtyi itärajan takaa.

Sotilastaitoja ja hyvin monipuolista kulttuuria

Sotilaallisen harjoitusten ohella suojeluskunnat olivat suuria ruumiillisen ja henkisen kulttuurin alullepanijoita

ja toteuttajia Loimaan seudullakin. Muun ohella pesäpallokin tuli Loimaalle juuri suojeluskuntien kautta: harjoittihan pesäpallo jalkaväkitaistelijan perustaitoja eli räjähtävää nopeutta, nopeaa tilanneanalyysiä ja fyysistä kuntoa. Loimaan suojeluskunta voitti pesäpallon valtakunnansarjan vuonna 1931. Tämä urheilulaji siirtyi 1936 perustetulle erikoisseuralle, Loimaan Palloilijoille. Suojeluskunnalla oli oma ampumarata (300 m) paviljonkeineen. Harrastettiin myös voimistelua, hiihtoa ja painia. Suosittuja olivat juoksu- ja murtomaajuoksut. Oma hyppymäkiikin rakennettiin, sillä mäkihypyyn sanottiin kehittävän tasapainotaitoa ja erityisesti maanpuolustajan rohkeutta! Jo 1917 Loimaan sk:n jäsenmäärä nousi 228 henkeen.

Loimaan suojeluskunnalla oli mm oma torvisoittokunta, jousiorkesteri, mieskuoro, näytelmäkerho ja lotilla

(jäseniä 725 vuonna 1941) suuri naiskuoro. Toiminta vaati oman tyyssijansa, sk-talon: Loimaan Heimolinnasta tehtiin Varsinais-Suomen komein v. 1925! Todettakoon, että rahoitusta hankittiin suurarpajaisilla, jossa oli peräti 10 henkilöautoakin voittoina. Heimolinna toimi samalla myös elokuvateatterina vuodesta 1932 alkaen. "Sk antoi auliisti talonsa myös muiden käyttöön, jos se palveli seutukunnan parasta ja sivistystä tarkoittavia rientoja sekä tahtovat suojella Suomen kansan vapautta ja eheyttä!"

Heimolinna edustaa 1920-luvun klassismia. Se murattiin tiilistä. Loppusilauksena on tummankeltainen rappauspinta. Rakennus on osin 2-kerroksinen ravintolaosastoineen. Ullakkokerroksessa sijaitsi talonmiehen asunto. Juhlasalissa on 240 istuinta. Salissa oli Loimaan jääkärien kuvataulu, joka pelastettiin Jääkärikansliaan. Sieltä se palautettiin juhlallisesti arvoiselleen paikalle Loimaan sotaveteraanitaloon, joka lienee lajissaan Suomen mittavin kaikkine toimintoineen.

Kuten "prenikoistakin" näkyy Loimaan sk:n ykkösjoukkue menestyi loistavasti aina valtakunnan isoimpia sotilaskilpailuja myöten. Fysiikkaa, ampumataittoa ja motivaatiota riitti vaikka muille jakaa.

Loimaan suojeluskunnan menestysekäs pesäpallojoukkue 1920-luvulla.

Valtavat joukot liikkeellä

Vapaaehtoinen maanpuolustustyö sai Loimaan seudullakin valtavat joukot liikkeelle: eniten väkeä keräsivät tietysti suojeluskunnat ja lottajärjestöt, mutta sotilaspoika- ja lottatyttötoiminta oli myös mittavaa. Kaikella tällä oli tietysti suuri merkitys eli valmius oli kasvanut näinkin, kun itänaapuri hyökkäsi maahan ja Talvisota alkoi.

1936 Loimaan sk:n joukkue voitti presidentti Svinhufvudin sotilastaidon kiertopalkinnon. Kilvassa olivat mukana koko maan suojeluskuntapiirien parhaat joukkueet. Esimerkiksi 1935 Loimaan suojeluskunta järjesti peräti 51 omaa ampumakilpailua, johon osallistui 2 269 miestä. Liekö sk:n perua se, että Loimaalla yhä kukoistaa terve isänmaallisuus ja reserviläistoiminta on yhä poikkeuksellisen aktiivista.

1937 Loimaan suojeluskunta järjesti 29 juhla- tai valistustilaisuutta, joissa yleisöä oli 9 310 henkeä. Loimaan sk:n 20-vuotisjuhlassa Heimolinnassa oli mukana mm kenraali Lauri Malmberg ja Loimaan jääkärit. Sk esitti mm. näytelmän "Jääkärit".

Heimolinna pelastettiin

Suojeluskuntien omaisuuden siirron tuli tapahtua ennen lakkautuspäätöstä 7.11. 1944. Heimolinna ehdittiin lahjoittaa Loimaan yhteiskoulun kannatusyhdistykselle, jolta se siirtyi Loimaan kauppalalle. Se toimi pitkään mm. tukkukaupan varastona. Se saatiin lopulta arvoiseensa käyttöön ja kuntoon, vaikka välillä näytti siltä, että tämä paikkakunnan tärkein juhlatila, poikkeuksellisen arvokas rakennus rappeutumaan.

Varsinais-Suomen suojeluskuntapiirin varallisuus ehdittiin säätiöidä ajoissa. Sen alkupääomaa vahvistettiin tuntuvasti 1945 keräyksellä, johon osallistuivat mm. loimaalainen suurliikemies Oskari Heikkilä ja Oy Kuntain lehti eli Loimaan Lehti. Varsinais-Suomen maakuntasäätiö rahoittaa nyt mm. veteraani- ja reserviläistyötä, partiotoimintaa, MPK:ta ja erilaisia maanpuolustuksellisia projekteja.

TEKSTI: **Kari Nummila**

Tunnistuskuva

Löytyykö tästä Pekka Kärnän lähettämästä kuvasta tuttuja?

Seuraavassa Pekan teksti: Ohessa jääkäri Antti Emil Kärnän Tukholmasta lähettämä postikorttikuva veljelleen Aukustille Ylistaroon. Kortin postileimasta ei näy päivämäärä. Tekstiosassa Antti lähettää terveisiä ja voitansa hyvin yms., mutta kortin kuvaosaan hän täydentää ”Säilytä tämä kuva”.

Osoitteeseen hän ilmoittaa ”Rouva Tyra Moll Stockholm”.

Kuvan on otettu 1916 loppuvuodesta tai tammikuussa 1917, jona aikana rangaistusretkikuntaan kuulunut Antti oleskeli Tukholmassa eri pituisia aikoja.

Liitän oheen ”Etappimiehet-kuvan”, josta vertaamalla voisi päätellä, että kuvauspaikka on ehkä sama tukholmalainen valokuvausstudio.

Kuvan henkilöistä ei ole tietoa eikä mielestäni Antti itse ole kuvassa. He eivät näyttäisi olevan Tukholman toimiston kihoja vaan mahdollisesti komennuksella olevia jääkäreitä sekä kolme naista suomalaisia Tukholman toimistolle tehtäviä suorittavia avustajia. Yksi naisista voisi olla Alli (Santerin tytär) Alkio, joka työskenteli ja opiskeli Handelsträdgårdenissa ja toimi jääkärien apuna, josta mainintoja Allin Antille lähettämässä kirjeissä, ks. viereinen sivu.

Värväreitä ja etappimiehiä: vasemmalta ylhäältä: jääkärimajuri Kurt Wallenius (käytti nimeä Aarne Pursiainen), kapteeni Urho Sihvonen (Oravapoika), majuri Lennart Oesch (Johansson), vänrikki **Väinö Sutinen** (Blomberg), kapteeni Erkki Viitasalo (Torniaisen Ville), kapteeni Tauno Ilmoniemi (Möttönen) ja vänrikki Eino Koivisto (Aho); keskirivissä: kapteeni Friedel Jacobsson (metsänhoitaja Borg), maisteri H. Stenberg, vääpeli Väinö Heikkinen (Hallen Väinö) ja tohtori Valter Sivén, alarivissä: kapteeni Aarne Salminen (Virén), vääpeli Savolainen ja Vääpeli Vilkman. Kuva: Tukholma tammikuu 1917

Allin kirje Tukholmasta 23.5.1917 jääkäri Antti Kärnälle Jäg.Btl. 27

Enskede 23.5.1917

Hyvä Eemeli

Tänään sain sinun ja Villen kirjeen. Kiitos siitä. Kovin sitä jo olin odottanutkin.

Olen todellakin ihmetelty, että missä olette ja mikä teitä vaivaa kun ei edes korttia joutta kirjoittamaan. Itse olen kirjoittanut sulle kaksi korttia ja Villelle yhden. Missä lie sitte makailevat. Ellilältä sain kirjeen jo aikoja sitten. Sanomalehtiä en ole saanut uuden vuoden jälestä. Vasta nyt viime parina viikkona on Ilkka alkanut tulla. Vaasaa ei tule. Mielelläni alan taas toimittamaan Ilkkoja teille.

Donner on kai Haaparannassa, niin ainakin kuulin joltain taholta. Maist. P: tapasin samoin Knaapin rouvineen, mutta se oli kovin vähän mitä heiltä sain selvää sikäläisistä.

Hautasen Ainolta olen saanut kaksi korttia, hän lupasi pian kirjoittaa kirjeenkin. Hän kirjoitti viime korttinsa päivää jälkeen kun Vikki oli tullut kotiin. Enempää hän ei maininnut Vikistä, ainoast. että hän on tullut kotiin. Leinonen ja Laurell ovat myös kotona, samoin moni muu. Kovin siellä juhliitaan ja iloitaan lippuväreistä ja Vaasan läänin uudesta maaherrasta tapellaan levein sanoin. Ruottalaiset ovat villinä, punakeltaisen lipun tahtoisivat, mokomatkin nuljut. Sini-valkoinen kai voittaa! Toivotaan.

Kuka olis uskonut, että Torpan Juhosta maaherra. Se myös kaivelee Vaasan kalahurreja.

Oulun läänin entinen .. piru on nyt lujilla – Lukkarilan hirtosta ym. Moni muu.

E Sjöblad in tekoja on myös vedetty framille, mm. löydetty aika kasa valokuvia – sinä käsität keiden kuvia?! Albumi myös oli aijottu noita kuvia varten. Kuvat oli hän hankkinut valokuvaamoista. Ylioppilasosakunta on lausunut yleisen paheksumisensa häntä kohtaan ja erottanut osakunnasta.

Valtiopäivillä ollaan. Isä kirjoittaa tämä ja tämä. Kovin siellä ovat kaikki innossaan.

Ruokaa ei löydy Helsingissä juuri ollenkaan vapaassa kaupassa. Konvehtia ja m.s. ei näy missään. Hunajaa käyttävät veden ja teen mausteeksi, hunajan hinta 12 mk kilo! Halvin keskinkertainen päivällinen Helsingissä maksaa 3,50, eikä siinä ole paljo mitään mahan täyteeiksi. Isällä ja muillakin on kotoa ruoka mukana (Helsingissä!).

He syövät omasta kapsekistä aamiaisen ja illallisen. Eikö ihmeellistä, että pääkaupungissa täytyy olla omin ruuin. Asunto pieni putka Hospitsissa maksaa 8,10 vuorokaudesta. Isä kirjoitti, että nälänhätä uhkaa.

Sosialistit, osa ainakin, ovat hulluna Suomessa. Tahtovat maanviljelijöiltä 1,50 tunnilta, asunto ja vapaa yöspito. Sielä on mahdotonta saada oorminkia ainkin näyttää.

Ne Villen rahat toi eräs herra Hohenthal Vaasasta. Kävin "Angleisissa" häntä tapaamassa ja hän jätti rahat minulle. Hän kävi ensin Nti Hietasen luona, mutta ei ollut uskaltanut jättää rahoja hänelle. Minä vein rahat heti Donnerille. Hän lupasi toimittaa ne perille. Ainolle olen myös ilmoittanut että rahat olen saanut.

Nykyään saavat lähettää rahaa taas vekselillä. Minäkin sain joku viikko takaperin 100 kr vekselin. Että nyt on siis helppo saada rahaa.

Lidingöstä muutin viimeinen päivä helmikuuta. Kylläännyin ja olin ollut jo syksystä asti kylläännyksis siellä. Kävin Kööpenhaminassa, Göteborgissa ja Lundissa viikon reissulla. Virkistihän se edes vähäsen. Nyt olen täällä. viihdyn myös. On muuten ihana asia kun ei tarvitse laittaa ruokaa. Saan talon ruuan ja hyvän. Samoin pojat saavat. Tänne on ½ tunnin raitiomatka Slussista. Jos tulette Tukksisaareen niin voitte soittaa Enskede 20 allmänna. Tai jos en ole siellä, niin Enskede 221, se numero on asuntooni. Tuo 20 on kasvihuoneille joissa olen päivisin.

Usein, joka päivä teitä muistanut olen. Olen ajatellut että missä ihmeessä olette. Ainollekin kirjoitin etten voi edes aavistaa. Nyt kirjoitan hänelle terveisistänne heti. Odottelin Artturia useina iltoina luokseni uuden vuoden jälestä, mutta sitten joku aika myöhemmin sain Kivimäkeläisiltä kuulla hänenkin lähteneen.

Kirjoittakaa nyt sieltä pian ja enempi! Odotan kovin. Minne lie joutuneet teidän kirjeenne ja vasta tää kolmas yrityksenne perille tuli.

Lehtiä alan lähettää. Kirjoitan myös Ainolle. Luuletko kauvan viiptyvänne?

Ei sitä tiedä vaikka nämäkin ottaisivat kädet housujen plakkariista ja oikaisisivat selkäänsä.

Tulee kai pakko

Sydämelliset terveiseni Villelle, Artturille ym. ketkä tunnen!

Samoin sinulle

Parane pian. Vastaa pian!

Alli

os. Stockholm 20 Brännkyrka Handelsträdgård

Koita saada selvä, ei kärsivällisyyteni riitä niin pitkälle, että voisin kirjoittaa ihmisten lailla.

Ryhmämatka Liepajaan 12.–15.2.2018 • Vaihtoehto A (lentäen)

Matkan asiantuntijaoppaana toimii prikaatikenraali Asko Kilpinen. Vastuullisena matkanjärjestäjänä on Vihdin Liikenne Oy / VL-Matkat, rekisteritunnus 4074/00/MjMv.

12.2. MAANANTAI

14.15 Kokoontuminen Helsinki-Vantaan lentoasemalla Terminaali 2:ssa, jossa VL-Matkojen opas odottaa ryhmäläisiä. Hänet tunnistaa Vihdin Liikenne- VL-Matkat -kyltistä. VL-Matkat hoitaa menomatkan lähtöselvityksen edeltä, joten opas jakaa boarding-kortin ja lentolipun paluuta varten. Tämän jälkeen matkatavarat jätetään baggage drop-tiskille ja siirrytään turvatarkastukseen.

16.15 Finnairin lento Riikaan lähtee.

17.25 Saapuminen Riikaan. Kahvimahdollisuus lentoasemalla.

Siirtyminen Vihdin Liikenteen bussiin ja ajo Liepajaan 220 km.

Saapuminen Liepajaan. Majoittuminen hotelli Amritaan****.

20.00 Illallinen hotellissa tai kaupungilla.

13.2. TIISTAI

Aamiainen hotellissa

09.00 Kiertoajelu. Tutustuminen jääkärikohteisiin

10.30 Paluu hotelliin Omaa aikaa

12.00 Jääkäriiliike 100 vuotta. Pääjuhla Trinitatiskirkossa.

14.00 Tutustuminen jääkärinäyttelyyn. Muuta ohjelmaa (vahvistetaan myöhemmin) ja vapaa-aikaa

19.00 Illallinen hotellissa tai kaupungilla (paikka vahvistetaan myöhemmin).

14.2. KESKIVIIKKO

Aamiainen hotellissa.

08.00 Lähtö hotellista ja ajo Aprikiin. Käynti Mannerheimille kuuluneessa kartanossa, joka toimii nykyisin kouluna. Kartanon ullakkokerroksessa on kotiseutumuseo, jossa on Mannerheimin muistolle omistettu huone.

Ajo Kuldikken kautta Riianlahdelle jääkäreitten hauta- ja taistelupaikoille.

Kukkien lasku Smardenissa pioneerijääkäreiden muistopatsaalle. Pystytetty kesällä 2015.

15.30 Saapuminen Riikaan. Omakustanteinen päivällinen Lidossa.

17.00 Majoittuminen hotelli Avaloniin****.

18.15 Halukkaille järjestetään Oopperan ohjelmistosta riippuen ooppera- tai baletti-ilta (omakustanteinen).

15.2. TORSTAI

07.00 Aamiainen hotellissa

08.20 Lähtö hotellista ja ajo Riian lentoasemalle

11.05 Lento Helsinkiin

12.15 Laskeutuminen Helsinki – Vantaan lentoasemalle.

Matkan hinta on 698 € per henkilö kahden hengen huoneessa, kun osallistujia on vähintään 35. Yhden hengen huoneen lisämaksu on 78 €.

Hintaan sisältyy:

- Finnairin lento meno/paluu Helsinki – Riika
- ohjelman mukaiset kuljetukset
- lentokenttävero
- 2 yötä ja aamiaiset Liepajassa hotelli Amrita 12. ja 13.2. ja Riiasa 1 yö hotelli Avalon 14.2.
- illalliset 12.2. ja 13.2.
- asiantuntijaoppaan palvelut
- pääsymaksut Aprikin kartanoon.

Hintaan ei sisälly:

- laskutuslisää 5 € lasku
- matkavakuutusta, suosittelemme sellaisen vakuutuksen ottamista, joka sisältää peruutusturvan sairauden varalta
- mahdollista oopperavierailua.

Sovellamme Vihdin Liikenne Oy:n erityisehtoja matkan peruuttamistilanteessa

Matkalle otettava mukaan passi tai poliisin matkustamista varten myöntämä henkilökortti. Osallistumisesta "lentäen vaihtoehtoon" pyydetään ilmoittamaan 1.12.2017 mennessä VL-Matkat s-posti: myynti@vihdinliikenne.fi. Ilmoittautumisen yhteydessä pyydetään ilmoittamaan halukkuudesta mahdolliseen oopperavierailuun Riiasa 14.2. (omakustanteinen).

Ystävällisin terveisin Vihdin Liikenne Oy VL-Matkat
Puh: 09 444774

sähköposti: myynti@vihdinliikenne.fi

Ryhmämatka Liepajaan 12.–15.2.2018 • Vaihtoehto B (bussilla)

Matkan asiantuntijaoppaana toimii prikaatikenraali Asko Kilpinen, tarvittaessa toisena oppaana on kenrli Pentti Lehtimäki. Vastuullisena matkanjärjestäjänä on Vihdin Liikenne Oy / VL-Matkat, rekisteritunnus 4074/00/Mj Mv.

12.2. MAANANTAI

- 06.30 Kokoontuminen Länsiterminaali 2:n ensimmäisessä kerroksessa, jossa VL-Matkojen edustaja jakaa laivakortit ja antaa matkaohjeet. Hänet tunnistaa VL-Matkat kyltistä. Matkatavarat viedään bussiin Helsingissä. Vihdin Liikenteen bussi on Terminaali 2:n edessä olevalla pysäkkialueella. **Huom: Passi tai henkilötodistus on oltava mukana laivalla.**
- 07.30 Tallinkin Star Europa lähtee Tallinaan. Buffet-aamiainen laivalla
- 09.30 Tulo Tallinaan ja ajo Vihdin Liikenteen bussilla Riian Lentoasemalle 310 km
- 17.25 Lentäen saapuneiden nouto lentoasemalta ja ajo Liepajaan 220 km
Saapuminen Liepajaan. Majoittuminen hotelli Amrita****
- 20.30 Illallinen hotellissa tai kaupungilla (paikka vahvistetaan myöhemmin)

13.2. TIISTAI

- Aamiainen hotellissa
- 09.00 Kiertoaajelu. Tutustuminen jääkärikohteisiin
- 10.30 Paluu hotelliin. Omaa aikaa
- 12.00 Jääkäriliikkeen 100 - vuotisjuhla Trinitatiskirkossa (Pyhän Kolminaisuuden kko)
- 14.00 Tutustuminen jääkärinäyttelyyn
Muuta ohjelmaa (ohjelma vahvistetaan myöhemmin) ja vapaa-aikaa
- 19.00 Illallinen kaupungilla tai hotellissa (paikka vahvistetaan myöhemmin)

14.2. KESKIVIIKKO

- Aamiainen hotellissa.
- 08.00 Lähtö hotellista ja ajo Aprikiin. Käynti Mannerheimille kuuluneessa kartanossa, joka toimii nykyisin kouluna. Kartanon ullakkokerroksessa on kotiseutumuseo, jossa on Mannerheimin muistolle omistettu huone. Ajo Kuldikken kautta Riianlahdelle jääkärien hauta- ja taistelupaikoille. Kukkien lasku Smardenissa pioneerijääkärien muistopatsaalle. Pystytetty kesällä 2015.
- 15.30 Saapuminen Riikaan, Omakustanteinen päivällinen Lidossa
- 17.00 Majoittuminen hotelli Avaloniin****.
- 18.15 Halukkaille järjestetään Oopperan ohjelmistosta riipuen ooppera- tai baletti-ilta (**omakustanteinen**).

15.2. TORSTAI

- 07.00 Aamiainen hotellissa
- 08.20 Lähtö hotellista ja ajo Riian Lentoasemalle, jonne jätetään lentäen lähtevät
- 09.00 Käynti Riian vanhalla torilla
- 10.30 Lähtö Tallinaan. Matkalla pysähdytään Saulkrasissa Latviassa suomalaisen siirtolennolla olleen pommikoneen putoamispaikalle pystytetyn muistomerkin äärellä.
- 12.30 Kahvimahdollisuus Latvian – Viron raja-asemalla.
- 17.30 Saapuminen Tallinnan satamaan
- 18.30 Bussin laivaus
- 19.30 Tallinkin alus Mega Star lähtee Helsinkiin. (Halukkaille buffet-illallinen laivalla lisämaksusta).
- 21.30 Saapuminen Länsiterminaaliin.

Matkan hinta on 485 € per henkilö kahden hengen huoneessa, kun osallistujia on vähintään 30. Yhden hengen huoneen lisämaksu on 78 €.

Hintaan sisältyy:

- ohjelman mukaiset kuljetukset Vihdin Liikenne Oy:n bussilla
- edestakainen laivamatka kansipaikoin
- buffet-aamiainen laivalla 12.2.
- 2 yötä ja aamiainen Liepajassa hotelli Amrita sekä 1 yö ja aamiainen Riissa hotelli Avallon
- illalliset 13.2. ja 14.2.
- asiantuntijaoppaan palvelut.
- pääsymaksut Aprikin kartanoon.

Hintaan ei sisälly:

- laskutuslisää 5 € lasku
- matkavakuutusta, suosittelemme sellaisen matkavakuutuksen hankkimista, johon sisältyy peruutusturva sairauden sattuessa.
- mahdollista oopperakäyntiä ke 14.2.
- buffet-illallista laivalla to 15.2.

Sovellamme Vihdin Liikenne Oy:n erityisehtoja matkan peruuttamistilanteessa

Matkalle mukaan passi tai virallinen poliisin matkustamista varten myöntämä henkilökortti. Osallistumisesta pyydetään ilmoittamaan 15.12.2017 mennessä VL-matkat s-posti: myynti@vihdinliikenne.fi. Ilmoittautumisen yhteydestä pyydetään ilmoittamaan halukkuudesta buffet-illalliselle laivalla to 15.2. klo 19.30 ja mahdolliseen oopperavierailuun Riissa ke 14.2. (omakustanteisia).

Ystävällisin terveisin Vihdin Liikenne Oy VL-Matkat, Puh: 09 444774, sähköposti: myynti@vihdinliikenne.fi

Taphtumia

Vaasan 100 -vuotistapahtumien ohjelma 23.–25.2.2018

1. Perjantaina 23. helmikuuta kello 13.00–16.00 Jääkäriseminaari Vaasan Kaupungintalolla
2. Perjantaina 23. helmikuuta 2018 kello 19.00–20.30 Saksalaisen sotilassoittokunnan konsertti Vaasan kirkossa
3. Lauantaina 24. helmikuuta kello 09.00–9.30 Seppeleenlaskut sankarihautamuistomerkillä, Vaasaan haudattujen jääkärien muistomerkillä ja perinnemuurille
4. Lauantaina 24. helmikuuta kello 11.00–12.30 Paraatikatselmus ja ohimarssi Vaasan torilla
5. Lauantaina 24. helmikuuta kello 14.00 – 16.00 Pääjuhla Vaasan kaupungintalolla
6. Lauantaina 24. helmikuuta alkaen kello 19.00–22.00 Jääkärisäätiön isännöimä iltajuhla kutsutuille
7. Sunnuntaina 25. helmikuuta kello 10.00–12.00 Jumalanpalvelus Vaasan kirkossa
8. Sunnuntaina 25. helmikuuta kello 12.00 sepeleenlasku Jääkäripatsaalle Hovioikeudenpuistossa

Näistä hotelleista voit varata huoneen

CUMULUS RESORT TROPICLANDIA, Lemmenpolku 3, Vaasa

Majoitushinnat:

79,00 EUR / vrk/ yhden hengen huone

89,00 EUR/vrk/ kahden hengen huone

Hintoihin sisältyy runsas aamiainen sekä iltasauna hotellilla.

Jokainen varaa majoituksensa ja mainitsee varatessaan tunnuksen ”Jääkärit”.

Varaukset tehdään joko puhelimitse 020 055 055 (0,17 EUR / puh + 0,75 EUR / min), vaihtoehtovalikosta valitaan 1 tai sähköpostilla my.reservation@restel.fi

ORIGINAL SOKOS HOTEL VAAKUNA, Rewell Center, Vaasa

Majoitushinnat:

yhden hengen standardhuone 102 €/vrk

Kahden hengen standardhuone 117€/vrk

yhden hengen superiorhuone 117€/vrk

Kahden hengen superiorhuone 132 €/vrk

Huonehintaan sisältyy runsas buffet-aamiainen, hotelliasukaisen saunavuoro, kuntosalin käyttö, langaton internet sekä alv.

Huoneet varataan tunnuksella ”Jääkärit 100v.” joko puhelimitse 020 780 8850 tai sähköpostilla sales.vaasa@sokoshotels.fi

Jääkärikerho

Jääkärikerho järjestää esitelmätilaisuuden Helsingissä Döbelninkadun auditoriossa tiistaina 26.9.2017 klo 17.30, Töölöntorinkatu 2 (ent. Suojeluskuntatalo).

Perinneyhdistyksen kunniapuheenjohtaja, kenraalimajuri evp. Sami Sihvo pitää esitelmän otsikolla ”Sihvon jääkärioveljekset”.

Osasto tarjoaa kahvit, jonka vuoksi toivotaan etukäteisilmoittautumiset.

Ilmoittautumiset: Arno Hakkarainen, arno.hakkarainen@gmail.com tai 050-383 5486 (iltaisin)

Tervetuloa esitelmätilaisuuteen

Johtokunta

Varkaudessa korjattiin 300 panssarivaunua

Ennen talvisotaa Suomeen ostettiin 32 Vickers-panssarivaunua Englannista. Nämä hankittiin kuitenkin – ehkä säästäväisyysistä – ilman aseistusta, istuimia ja muuta ”sisustusta”. Näin ollen Suomella ei Talvisodan sytyessä ollut yhtään taisteluvalmista panssarivaunua. Kun sodan kahden ensimmäisen viikon aikana oli motitaiteluissa saatu valtavat määrät panssarikalustoa sotasaaliiksi, tarvittiin laitos niiden korjaamiseksi. A. Ahlström Oy:n Konepaja Varkaudessa 15.12.1939 muutettiin Panssarikorjaamoksi. Jo seuraavana päivänä tuli korjattavaksi panssariauto ja sen jälkeen jatkuvana virtana junalasteittain erilaista panssarikalustoa.

Suuri osa vaunuista oli T-26 mallisia Vickers-kopioita, vain torni oli erilainen. Näistä parhaat otettiin korjattaviksi ja varaosia saatiin rikki-ammutuista tai muuten huonokuntoisemmista vaunuista. Osa varaosista kelpasi myös Vickerseihin, mutta lisätöitä aiheutti se, että T-26 oli valmistettu metrijärjestelmän mukaan, mutta Vickersit tuumajärjestelmässä.

Ammattitaitoisia asentajia oli vain 12, mutta apumiehiä saatiin 51 miestä, jotka eri syistä eivät kelvanneet asepalvelukseen. Tammikuussa 1940 tuli avuksi pieni ryhmä ruotsalaisia asentajia, jotka kuitenkin lähtivät kotiin Talvisodan päätyttyä.

Varkauteen tuotiin sotiemme aikana kaikkiaan 700 panssariajoneuvoa ja niistä 300 korjattiin siellä ja muilla konepajoilla 200.

Kun jatkosota syttyi voitiin perustaa täysin taisteluvalmis Panssaripataljoona, johon kuului noin 50 vaunua, joista yli puolet oli sotasaalista.

Sotasaalikalustoa Kaasutehtaan varastoalueella kesällä 1941.

Panssaripataljoonan Esikunta ja 2 komppaniaa (24 Vickersiä) oli jo tammikuussa 1940 siirretty Varkauteen ja kun keväällä 1942 myös Koulutuskeskus siirrettiin Hämeenlinnasta sinne, niin Varkaudesta tuli **Panssarikeskus**.

Varkauden keskuskorjaamon alihankkijoina toimivat mm. Tampereen Lentokonetehtas, Tampella, Lokomo, Porin Konepaja ja Jyväskylän Tykkitehdas, missä jo keväällä 1940 asennettiin T-26 vaunuista otetut tykit Vickerseihin.

Marraskuussa 1941 saatiin taas apua Ruotsista, kun sieltä tuli suuri ryhmä asentajia, joka enimmillään käsitti 62 miestä ja keskimäärin 30. Nämä työskentelivät Varkaudessa vuoden 1942 joulun asti. Tuloksena oli, että keväällä 1942 voitiin perustaa Panssariprikaati, johon kuului lähes 200 panssariajoneuvoa. Samana kesänä muodostettiin Panssariprikaatista, Jääkäriprikaatista, Tykistöpatentista, Panssaritorjuntapataljoonasta ym. pienemmistä yksiköistä Panssaridivisioona. Saksasta saatiin vuosina 1943-44 59 rynnäkötykkiä Stu-40,

mutta siitä huolimatta panssaridivisioonan kalustosta oli kesällä 1944 80 prosenttia sotasaalista. Näillä aseilla Panssaridivisioona kunnostautui Karjalan Kannaksen kovissa torjuntataisteluissa.

Kaikkiaan 500 kunnostetusta panssariajoneuvosta oli 200 panssaritraktoreita, jotka menivät tykistöyksiköille tykkien vetokalustoksi.

Syyskuun 1944 aselevon jälkeen Panssaridivisioona osallistui vielä Lapin sotaan, mutta vedettiin sieltä asteittain pois marraskuussa ja lakkautettiin 4.12.1944. Samanaikaisesti Varkauden Panssarikeskus ajettiin vähitellen alas ja sieltä kuljetettiin 18.12.1944 mennessä pois 268 rautatievaunullista romuja ja se lakkautettiin 31.12.1944. Viiden vuoden kovasta aherruksesta A. Ahlström sai konepajansa takaisin, mutta sen jälkeen kesti vielä monta kuukautta ennen kuin kaikki romut saatiin pois.

TEKSTI: **Stig Holmström**
Kirjoittaja on varkautelainen sotaveteraani

Tapahtumia

Jääkärin morsian

Keravan Ooppera juhlii 40-vuotista taivaltaan yhdessä 100-vuotiaan Suomen kanssa esittämällä jääkärivänrikki Sam Sihvon laulunäytelmän Jääkärin morsian syksyllä 2017.

Jääkärin morsiamen tapahtumat sijoittuvat vuoden 1917 Libauhun, missä jääkärit olivat sotilaskoulutuksessa vuosina 1917–1918. Koulutuksen ohella miehet joutuivat myös taisteluihin Saksan armeijan riveissä venäläisiä vastaan. Näytelmän tapahtumat sijoittuvat ravintola Kulta-ankkuriin ja se kertoo nuoren varsovalaisen tanssijattaren Sabinan ja suomalaisen jääkärin Martin rakkautesta. Nuorten lempi kohtaa kuitenkin vastoinkäymisiä sodan melskeessä. Erittäin hankaluuksia aiheuttaa petollinen paroni Lichtenstein, joka havittelee Sabinaa itselleen.

Ohjaus Timo Tirri, koreografia Sami Vartiainen, puvustus Hanna Karesjoki ja kapellimestari Iikka Kotaja. Rooleissa mm. Olli Tuovinen, Henrietta Grunn, Kari Rissanen, Merja Halmetoja, Janne Näreranta, Jaana Alatalo, Kari Leskinen, Timo Suorto, Tuure Jauhiainen, Tero Alatalo ja Timo Salminen sekä Keravan Oopperan kuoro.

Helsinki-Uusimaa osasto on varannut ensi-iltaan lippuja meille jääkäriateesta innostuneille. **Liput maksavat 35 euroa** kappale ja ensi-ilta on **7.10.2017 kello 17**. Tilaisuus on Kerava-salissa, osoitteessa Keskikatu 3. **Ilmoittautumiset:** Annele Bystroff, annele.bystroff@gmail.com ja 0407256449. Liput maksetaan yhdistyksen tilille, Nordea FI56 2263 2004 0030 79, lisätiedot-kenttään maksajien nimet.

Jääkärin äitee

Jääkärin äitee -näytelmän ensi-ilta **la 18.11. klo 19** Korttesjärven Ylikylän nuorisoseuralla.

Käsikirjoitus Kirsti Manninen
Ohjaus Eija-Irmeli Lahti

Jääkärin äitee näytelmä kertoo kuvitteellisesta pohjalaisesta leskiemännästä, lujatahtoisesta Maija Viitaluomasta ja hänen kolmesta jääkäripojastaan ja muista perheenjäsenistään vuosina 1916–1918.

Muut esitykset

19.11. klo 13	9.12. klo 19
25.11. klo 19	10.12. klo 13
26.11. klo 18	10.12. klo 18
2.12. klo 19	16.12. klo 19
3.12. klo 18	17.12. klo 13

Tiedustelut ja varaukset: Marita Mattila, 0500 128 449, marita.mattila260@gmail.com

Tällaisia asioita sota oli lapselle

Kotirintaman lapset

Heikki Tiilikainen

240 sivua. Docendo 2017

Sotahistorioitsija on kirjoittanut erilaisen teoksen kotirintamalta: yli 80 sota-ajan lapsena kokeneen kertomukset haastattelujen pohjalta kirjattuina.

Kirjoittaja valitsi haastateltavat ”lähi-piiristään, tuttujen tutuista sekä muista kiinnostavista tahoista”. Joukkoon mahtuu tunnettuja nimiä kuten Yrjö Soini, Lalli Partinen, John Vikström, Eino Grön, Juhani Kolehmainen ja Mikko Pesälä. Erillisiä henkilöesittelyjä ei ole. Ihmisiä puolustusvoimien piiristä on jonkin verran. Mukana on muutamakin ikään kuin poikkeavampi kansalainen, kuten punaisen vangin lapsi. Kertomuksia on koko Suomesta.

Kirjaan on Tiilikainen sisällyttänyt kymmenisen tietosivua aiheista suoje-luskuntajärjestö, pikkulotat, sotalapsset, desantit, talkoot jne. Nämä faktasivut antavat teokselle tiettyä lisäryhtiä. Sivulla ”elämä maksaa” tehdään selkoa sotilaan päivärahoista, perheiden sotakuukausipalkasta, erilaisista korvauksista sekä mitä rahalla silloin pystyi hankkimaan. Sotilaskarkuruutta koskevalta sivulla viitataan tutkimukseen, jonka mukaan metsäkaartilaisien lapsia tai heidän perheitään ei erityisemmin osoiteltu vaan lapset kävivät koulua niin kuin muut.

Lasten kovia kohtaloita sodassa oli isän kaatuminen rintamalla ja yleensäkin perheenjäsenten ero toisistaan vaikeissa oloissa. Isät ja isoveljet olivat rintamalla ja äidit monissa sota-ajan siviilitehtävissä. Kotoa jouduttiin pois pommittusten tai toimeentulon heikentymisen vuoksi. Sotaorvon kohtalo oli kova. Sodasta palanneetkaan isät eivät olleet samoja kuin sinne menneet. Omat ryhmänsä ovat karjalaiset ja inkeriläiset evakot sekä Ruotsin sotalapsset, joista on kertomukset.

Tämän päivän ihmisiltä voi unohtua, että sota-aikana puute ja sairaudet olivat vaikeampi koettelemus kuin nykypäivänä. Hoitoa ja lääkkeitä ei ollut niin vain saatavana eikä sairaanhoito ollut muuttunut ennaltaehkäiseväksi terveydenhoidoksi.

Sota oli lapsellekin kova fakta, jota ei voinut kokonaan kiertää. Se oli normaaliolotila. Vanhemmat varoittivat ammusjätteistä, suutareista, ja vieraista saksalaissotilaista. Mutta saksalaiset jakoivat lapsille suklaata, ja desantit ja vakoojat olivat lapsen mielessä myös jännittäviä. Maatiloilla työntekijöinä sotavankeja, jotka tulivat lapsillekin tutuiksi osin jopa ystäviksi, mutta lapset osallistuivat myös heidän silmälläpitoonsa ja vartiointiin. Vanha hokema ”pojat ovat aina poikia” merkitsi, että pikkupojat löysivät tiensä panssari-vaunun tykkitorniin, ampuma-alueelle ym. lapsille sopimattomiin paikkoihin. Hylsy ja ruudintähteet olivat haluttuja, niinpä onnettomuusiakin tapahtui, ja joskus lapsuus loppui siihen.

Tytöt toimivat pikkulottina ja kotitalouden tehtävissä. Moni kertoo lapselle liian kovista kokemuksista, kun on joutunut näkemään vainajiaan. Eräs muistelija kertoo, että kansakoululaisille marssitettiin näytille valistuksena surkea venäläisten sotavankien joukko - mikä hän lie silläkin ollut vaikutus.

Eiköhän tämä kirja tee jälkikäteen jotakin samaa kuin sota aikanaan: yhdistää suomalaisia, nyt suhtautumaan eri kansalaisryhmien sota-ajan kokemuksiin. Ihmeellistä mistä kaikesta on selvitty.

Vesa Mäkeläinen

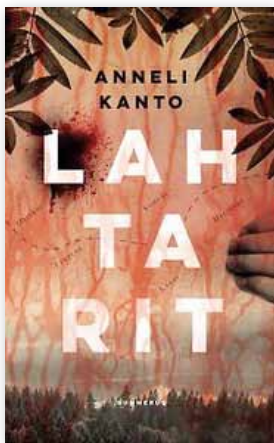
Jääkärien elämäntyö ITSENÄISYYDEN PUOLESTA

Kolmas uudistettu painos.

Kysy JääkärikanSLiasta.

Hinta jäsenille 10 euroa

Realistinen kertomus vapaussodasta

Lahtarit

Anneli Kanto

389 sivua. Gummerus 2017

Kun kirja kertoo kevätalven 1918 tapahtumista ja kirjan nimi on "Lahtarit", voi kuvitella törmänneensä tendenssiromaaniin. Mutta ei. Kirja on taitavasti tehty dokumenttiromaani noista surullisista ajoista. Kirja alkaa kuvauksella jääkäristä, joka hiihtää yksin yli Merenkurkun.

Kirjoittaja asettuu pohjalaisen nuorukaisen nahkoihin, kun hän liittyy valkoiseen armeijaan. Sama koskee nuorta naista, joka liittyy vapaaehtoisena hallituksen joukkojen huoltoon. Asettuupa hän välillä suomenhevosenkin nahkoihin. Jääkäreiden ja Mannerheimin jännitteiset välit kerrotaan.

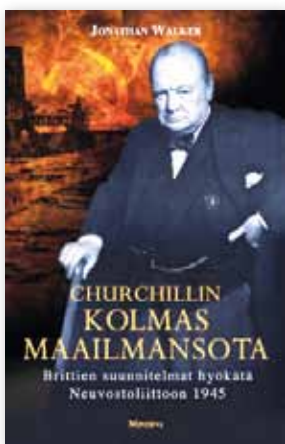
Tarinaa on sisällytetty tunnetut tapahtumat, kuten Mannerheimin täpärä pelastuminen venäläisten sotilaiden käsistä Tampereen asemalla, 14-vuo-

tiaan Onni Kokon kohtalo ja tarinan loppupäässä säveltäjä Toivo Kuulan kuolemaan johtaneet tapahtumat Viipurissa vappuna.

Sodan julmuus ja rumuus kerrotaan realistisesti suuremmin osoittelematta. Toisaalta kun kuvataan valkoista puolta, tulevat heidän tekemänsä julmuudet laajemmin valotettua. Toisaalta henkilöiden ajattelut kuvaavat asioita ja asenteita, joita sata vuotta tapahtumien jälkeen on vaikea ymmärtää. Onneksi.

Jukka Knuuti

Churchill suunnitteli 1945 sotaa Neuvostoliittoa vastaan

Churchillin kolmas maailmansota; Brittien suunnitelma hyökätä Neuvostoliittoon 1945

Jonathan Walker

251 sivua. Minerva 2017

Taisimme teurastaa väärän sian. Näin sanoi Churchill, kun Saksa oli voitettu. Mutta hän oli ryhtynyt sodan vielä jatkuessa suunnittelemaan iskua Neuvostoliittoa vastaan. Syynä oli Puolan kohtalo. Churchill näki, että Stalin on nielaisemassa sen. Kuitenkin länsiliittoutuneiden puolella oli taistellut satojatuhsia puolalaisia sotilaita. Puola olisi pelastettava.

Mahdollisesta hyökkäyksestä Neuvostoliitto vastaan tehtiin selvitys. Länsi olisi ylivoimainen ilmassa ja merellä. Mutta puna-armeijan massiivisille maavoimille kymmenine tuhansine panssareineen ei mahdettaisi mitään. Vaikka suunnitelma edellytti amerikkalaisten mukanaoloa, heille ei hiiskuttu mitään. Roosevelt luotti liikaa Staliniin ja uskoi

voivansa vaikuttaa hänen, vaikka tapahtui juuri päinvastoin.

Kun operaatio Unthinkable oli todettu nimensä mukaan mahdottomaksi, ryhdyttiin suunnittelemaan Brittien saarten puolustusta siitä tapauksessa, ettei puna-armeija pysähtyisikään Saksaan sovitun mukaisesti. Churchill rauhoittui vasta sen jälkeen, kun amerikkalaiset saivat ydinaseen käyttöönsä elokuussa 1945.

Amerikkalaisetkin huomasivat sittemmin, ettei Staliniin voitu luottaa ja hekin alkoivat suunnitella toimintaa Neuvostoliiton aggressiivisuutta. Näin kylmän sodan suunnitteluvaihe alkoi jo ennen toisen maailmansodan loppumista.

Jukka Knuuti

Perinneyhdistys teki juhlakirjan Salpalinjasta

Salpalinja; itsenäisyyden monumentti

224 sivua. Salpalinjan perinneyhdistys ry. 2017

Salpalinjaa voi verrata Normandian maihinnousurannikkoon: Kummankaan valtavuutta ei voi tajuta käymättä itse paikalla katsomassa. Salpalinjassa on mm. 225 kilometriä 3-4- kivirivin panssariestelinjaa, 700 teräsbetonikorsua, 1 250 konekivääripesäkettä, 500 tykkiasemaa, 25 luolaa ja niin edelleen. Minulle se muuttui todellisuudeksi takavuosina Salpavaelluksella. Kun on kävellyt puoloista päivää Virojoelta, on vasta Miehikkälässä, puolessa välissä Suomenlahden ja Kivijärven välillä olevaa yhtenäistä linnoitusketjua. Koko matkan oli riittänyt loppumatonta panssariestettä, yli metrisiä kivenjärkeleitä kolmessa tai neljässä rivissä.

Yhteen betonikorsuun tarvittiin betonia 560 tonnia betonia ja 1200 kuutiota kiveä korsun suojaksi. Sen ajan kuorma-autoilla se tarkoitti 1760 kuorma-autoastia korsua kohden. Panssariestekiviä

tarvittiin noin 400 000 kappaletta, mikä tarkoitti yhtä monta autokuormaa

Kirja toi kummasti mieleen henkilökohtaisia muistoja. Yksi kirjoittaja, everstiluutnantti Juhani Porvali oli joukkueenjohtajani Korian alipäseerikoulussa syksyllä 1964. Ja hän vei keran joukkueensa katsomaan Salpalinja betonibunkkeria, joka sattui olemaan lähellä, kun olimme rakentamassa siltaa Ylämaalla.

Tuttu kirjoittaja on teknikkokapteeni Arvo Tolmunen. Hän oli asiantuntijana ja retkenjohtajana Salpavaelluksella, johon osallistuin muistaakseni 1992.

Salpalinjan eräs sivutuote on varsin rauhanomainen: Ylämaan spektroliitti, suomalainen jalokivi, jota käytetään koruihin.

Jukka Knuuti

Fiktiolla täydennetty kuvaus Hitlerin ja Marsinkin tapaamisesta

Mannerheimin kuokkavieras

Lauri Törhönen

239 sivua. Docendo 2017

Olet ensimmäinen Mannerheim-hullu, joka tulee puhumaan minulle kirjasta. Näin sanoi elokuvaohjaaja Lauri Törhönen, kun häneen sattumalta törmätyäni otin puheeksi hänen romaaninsa. Tunnustin, että suhtauduin etukäteen hänen kirjaansa suurella skepsiksellä. Mutta pian jouduin muuttamaan mieleni: Törhönen oli tehnyt hyvin kotiläksynsä: kaikki historialliset faktat ovat paikoillaan.

Törhönen pohtii, miksi Hitler tuli Mannerheimia onnittelemaan. Hän päätyy siihen, että onnitelujen ohella olisi ollut tarkoitus vaatia Suomelta lisää sotaponnistuksia. Himmler oli käynyt Suomessa samana kesänä tarkoitukseenaan vaatia suomalaisia jatkamaan

hyökkäystä. Kun Himmler ei saanut asiaansa esitettyä, Hitler päätti hoitaa asian itse. Mutta ei se Führeriltäkään onnistunut, kun marsalkka sai henkisen yliotteen korpraalista. Tätä Törhönen todisti myös tavatessamme esittäessään todisteeksi kuvia mukanaTelta tabletilla.

Totta tai ei, idea on kerrottu uskottavasti kuten myös kirjan muut tarinat. Faktat ja fiktio on punottu uskottavaksi tarinaksi, joka on kiintoisa ja paikka paikoin jopa hauska. Mannerheimin ja Hitlerin tapaamisen selvittely on leivottu tarinaan, missä ollaan tekemässä aiheesta elokuvaa ja väitöskirjaa, mikä hiukkasen häiritsee tarinan seuraamista.

Jukka Knuuti

Vlasovin armeijaa ei ollut olemassa

Vlasovin armeija

Carl-Fredrik Geust

256 sivua. Docendo 2017

Andrei Vlasovin nimi on tuttu sotahistorian harrastajille. Hän oli neuvostoliitto-

lainen kenraali, joka vangiksi jäätyään siirtyi saksalasten puolelle. Todellisuudessa ei kuitenkaan ollut olemassa mitään neuvostoliittolaisista sotavangeista koottua armeijaa. Lähinnä oli kysymys saksalaisten propagandatarkoituksiin luodusta haamuorganisaatiosta. Se ei estänyt, että tähän ”armeijaan” ilmoitautui tuhansittain sotavankeja ja loikkareita. Heidän määräänsä saattoivat lisätä miljoonittain neuvosrintaman taakse pudotetut lentolehtiset, joissa kerrottiin Vlasovin joukkojen lokoisista oloista.

Suomessa jo talvisodan aikana useat venäläiset emigrantit ottivat yhteyttä suoraan Mannerheimiin ja tarjosivat palveluksiaan Neuvostoliiton ja bolsevismin vastaisessa toiminnassa. Mannerheim torjui useimmat tarjoukset suoralta kädeltä. Toki Suomessakin

tarvittiin venäjän kielen taitoisia henkilöitä, joista varsin useat olivat sotavankeja, tiedustelutehtävissä ja rintaman yli tapahtuvassa propagandatoiminnassa.

Sodan jälkeen Vlasov vangittiin, vietiin Neuvostoliittoon ja teloitettiin pahimman luokan maanpetturina. Hänen satojen tuhansien kannattajiensa kohtalo oli niin ikään synkkä.

Kiintoisa tieto on, että sisäministeri Yrjö Leinon 1945 Neuvostoliittoon luovutetuilla noin 20:lla Suomen kansalaisella oli ollut sodan aikana tekemistä yrityksissä saada aikaan bolsevikkihallinnon vastaista toimintaa Neuvostoliitossa.

Carl-Fredrik Geust tuonut jälleen kerran tietoomme tähän asti piilossa pysynyttä sotahistoriaa.

Jukka Knuuti

Maailman tärkeimmät sotilaskäsiaseet yksissä kansissa

Maailman tehokkaimmat sotilaskäsiaseet

Chris McNab

224 sivua. Minerva 2017

Minerva muistaa kiitettävästi sotahistorian ja asetekniikan harrastajia. Alan kirjallisuutta julkaistaan maailmalla runsaasti, mutta suomennokset ovat harvinaisia. Viimeinen kirja tässä sarjassa esittelee käsiaseita alkaen amerikkalaisesta Gatling-konekivääristä päätynen uusimpiin eri puolilla maailmaa valmistuneisiin ja käytössä oleviin rynnäkkö- ja konekivääreihin. Kirja käy harrastajalle käsikirjana sisältäen kaikki maailmansotien ja myös kylmän sodan kauden merkittävimmät asetyypit. Tuoreimmat esitellyt asetyypit ovat nykyaikaisten erikoisjoukkojen käyttämiä taisteluvälineitä.

Tällaisesta kirjasta etsii helposti mainintoja Suomesta. Ja onhan neuvostoliittolaisen PPSH-41-konepistoolin esittelyn

yhteydessä pitkä viittaus Suomeen. Talvisota oli paljastanut konepistoolin hyödyllisyyden lähitaistelussa. Suomalaiset käyttivät konepistoolia hirvittävän tehokkaasti kiväärein varustettuja puna-armeijalaisia vastaan. Ja tästä alkoi neuvostoliittolaisen konepistoolin kehitys. Tuloksena olikin ulkonaisesti kovasti meidän Suomi-konepistoolia muistuttava ase.

Toisen kerran Suomi esiintyy saksalaisen Heckler & Koch G36 rynnäkkökiväärin esittelyssä. Hyvin työnsä tehnyt kääntäjä Kari Kuusela on lisännyt tekstiin maininnan, että aseiden C36C-versio on Suomen rajavartiolaitoksen ja poliisin VATI-ryhmien käytössä.

Jukka Knuuti

Jääkäri liike mukana sotanähtävyyksissä

Sunnuntaikävelyllä sotien ajan Helsingissä; Reittejä pääkaupunkiseudun sotahistoriaan

Pauli Jokinen

176 sivua. Minerva 2017

Pääkaupunkiseudulta löytyy varsin paljon sotahistoriallisia kohteita eri aikakausilta. Konkreettisimmat niistä ovat ensimmäisen maailmansodan ajoilta, kun Venäjä rakensi maalinnoitusta Viaporin laivastotukikohdat puolustukseksi. Useassa paikassa kaupungin ympäristössä on säilynyt linnoituslaitteita. Ja ihme kös tuo, kun ne on louhittu kalliioon tai tehty teräsbetonista

Toiseksi eniten taitaa olla toisen maailmansodan aikaisiin ilmapommituksiin liittyviä kohteita. Moni kevättalven 1944 suurpommituksissa kaupunkia puolustanut raskas ilmatorjuntatykki on päässyt jatkamaan tehtävänsä muistomerkkinä

Suuri osa kirjan nähtävyyksistä on muistolaattoja. Muistolaattojen joukossa on myös kolme jääkäri liikkeen historiasta. Jääkäreiden tarina kerrotaan yleispiirteisesti ja kerrotaan kolmen

muistolaatan sijainti: Nylands nation, Ostrobotnia sekä Liisankatu 17. Kirjaan on päässyt mukaan myös viimeisen jääkäriin Väinö Valveen muistomerkki Herttoniemessä.

Jotkin anekdootit, kuten Viron varapääministeri Jüri Vilmsin kohtaloon ja kevättalven 1944 pommituksiin liittyvissä teksteissä tarinat ovat ohittaneet historian tutkimuksen. Esimerkiksi tarina Petteristä, venäläistä loikkarista, joka olisi antanut vääriä tietoja pommitusten tuloksista, ei ole löydettävissä ensimmäistäkään todistetta. Näin sanoo Helsingin ilmatorjuntahistorian ehdoton ykkönen eversti evp. Ahti Lappi.

Mutta ihan mukavaa luettavaa kirja on ja johdattaa mukavasti sotahistorian jäljille.

Jukka Knuuti

Sotiemme historiaa hyvinä haarukkapaloina

Selviytymistarina. Suomi 1939-1945

Olli Klemola (toim.)

325 sivua. Suomen sotaveteraaniliitto ry, 2017

Kaikille Parolen lukijoille lienee tuttu Sotaveteraaniliiton liiton nimeä kantava lehti. Se ei pidättäydy vain järjestön asioita käsittelevissä asioissa, vaan tarkastelee maailmaa laajemminkin. Lehti julkaisee säännöllisesti toisen maailmasodan historiaa lähinnä Suomen näkökulmasta.

Osana liiton 60-vuotisen taipaleen juhlintaa on julkaistu kirja, johon on koottu Sotaveteraani-lehden sisältämiä kirjoituksia vuosilta 2004-2016. Kirjan runsaat 70 artikkelia kattavat viime sotamme alkaen sotaa edeltävistä poliittisista tapahtumista sotakorvauksista selviämiseen.

Sotaveteraanin lukija tunnistaa lyhyehköit tietoisumaiset artikkelit, joista

joitain on lainattu myös Paroleen. Ne ovat juuri sopivan mittaista luettavaa vaikka bussimatkoille tai iltalukemiseksi yöpöydälle.

Artikkeleiden tekijöinä on Suomen eturivin sotahistorioitsijoita, kuten Ohto Manninen, Anssi Vuorenmaa Jari Leskinen ja Mika Kulju. Parolen lukijoillekin tuttuja nimiä ovat esimerkiksi Esko Vuorisjärvi, Göran Lindgren ja Matti Lehtonen. Mukana on runsaasti sotaveteraaniliiton historian kirjoittaneen Ari Uinon artikkeleita.

Kirjaa kannattaa kysymys Sotaveteraaniliiton toimistosta.

Jukka Knuuti

Auschwitzin kuoleman enkeli

Josef Mengele; Elämä ja teot

Gerald L. Posner, John Ware
(Suom. Pertti Jokinen)

394 sivua. Minerva 2017

Josef Mengele (1911 – 1979) oli yksi etsityimmistä natsirikollisista. Parin vuoden toiminta Auschwitzin keskitysleirin naisten leirin ylilääkärinä loi leiman hänen loppuelämälleen. Mengele teki ihmiskokeita, mm. julmia kaksostutkimuksia esim. veret vaihtamalla ja tutkimuksia silmien värin muuttamisesta, jotka nykykatsannolta vaikuttavat epäinhimillisiltä eivätkä ne ole mitenkään puolusteltavissa. Mengelen onnistunut pako sai aikaan sen, että hänen syntilistaansa on laitettu paljon muidenkin lääkäreiden tekoja. Hän ei ole voinut tehdä kaikkia nimiinsä laitettuja julmuuksia. Hän palveli myös Berliinissä rotu – ja uudelleensijoitusvirastossa. Kirja mainitsee Mengelen lääkäriksi, joka jo opiskeluaikana korvasi vähäiset lahjansa ahkeruudella.

‘Mengelen vaiheet paon aikana Etelä-Amerikassa ovat myös varsinaisen le-

gendan aihe. Etelä-Amerikan diktaattoreiden natsien suojeleu Mengelen osalta kuitenkin rajoittui vain maassaololupiin. Mengele hukkui helmikuussa 1979, mutta kauan tämän jälkeenkin häntä etsittiin mm. tunnetun natsien metsästäjän Simon Wiesenthalin järjestön toimesta. Wiesenthalin ilmoittiin useasti Mengelen kuoleman jälkeenkin olevan aivan tämän kannoilla. Tämä takasi rahoituksen järjestön toiminnalle.

Valtaosa kirjasta kertoo Mengelen vaiheista Etelä-Amerikassa ja varsinkin häneen kohdistetuista etsinnöistä. Johtuneeko alkuperäisteoksesta vai suomennoksesta, kirjan kieli ei ole kaikkein mukaansatempaavinta. Myös jonkinlainen valokuvaliite olisi ehkä ollut paikallaan.

Pasi Pulju

Syksyn 1917 anarkia aiheutti ankaran koston

Punainen Turku

Rauno Lehtinen

432 sivua. Sammakko 2016

Kaupungissa vallitsi jo syksyllä 1917 täydellinen kaaos. Punaisten mukana

kaupunkilaisia terrorisoimassa oli satoja venäläissotilaita. Päällepäämäreinä touhusivat William Lundberg ja Tuomas Hyrskymurto. Valkoiset olivat voimattomia anarkian leviämistä estämään. Suojeluskunta oli kaupungissa täysin lammassa. Pahin hulinoinnin jakso koettiin joulukuun puolivälissä, jolloin kaupungin liikkeitä ryöstettiin kolmena yönä.

Turhaa on sen jälkeen ihmettely valkoisten suorittamista ankarista rankaisutoimista. Toteutui vääjäämättömästi ja pahimmillaan synn ja seurauksen lainalaisuus. Lundberg ja useat muut kapinallisjohtajat teloitettiin. Hyrskymurto pääsi pakenemaan Venäjälle, mutta ammuttiin kommunistien välienselvityksessä Kuusisen-klubilla.

Historiantutkijat eivät yleensä harrasta kontrafaktuaalista, jossittelevaa historiantutkimusta, mutta Rauno Lehtinen

tekee niin. Hän kysyy, mitä olisi tapahtunut punaisten voittaessa kapinansa? Huonosti olisi käynyt Suomen kansalle, niin porvareille kuin työväellekin.

Toiseksi Lahtinen pohtii, entä jos ei olisi ryhdytty kapinoimaan Eduskuntatyöskentelyn kautta oli kaikki mahdollisuudet saada köyhälistön elinoloihin parannusta. Työaikalait ja kunnallislait oli eduskunta hyväksynyt jo ennen kapinaa. Torppareiden aseman parantamiseksi oli senaatti antanut lakiesityksen. Verenvuodatus oli siis täysin turhaa.

Olisiko kapinoimaan lähdetty, ellei Venäjän bolshevikkijohto olisi siihen voimakkaasti punaisia painostanut luvaten kaikenlaista apuaan? Tuskinpa!

Pertti Rampanen

Kiitokset taas kerran hyvästä lehdestä. Numeroa 2 oli taas ilo lukea. Kuitenkin kolumni Gotlannista ja Oolannista kaippaa mielestäni muutaman kommentin:

Ensinnäkin: Porin prikaatin vastuu Ahvenanmaan siirrettiin Uudenmaan prikaatille jo 1980-luvun lopulla. Samoihin aikoihin rannikkojääkärikoulu siirrettiin Uudenmaan prikaatiin. Sittemmin vuonna 1998 päävastuu Ahvenanmaan puolustamisesta siirtyi Merivoimille. Sen myötä myös Uudenmaan prikaati siirrettiin osaksi Merivoimia.

Toisekseen, varautuminen tänä päivänä on paljon muuta kuin "miehityspataljoonan" pakkaaminen laivaan. Uudenmaan prikaatilla ja Merivoimilla laajemmin on asianmukainen merellinen kalusto ja koulutetut joukot Ahvenanmaan puolustamiseksi.

Kolmanneksi, sana "miehityspataljoona" on sikäli virheellinen, että Suomi ei edes teknisesti voi "miehittää" omaa aluettaan. Antamalla puolustuksen päävastuun ruotsinkieliselle joukolle voidaan myös vähentää riskiä, että joukot edes mielletäisiin miehittäjinä.

Ja neljänneksi: Näkemys, että Suomella olisi ollut mahdollisuus 90-luvulla voinut päästä eroon Ahvenanmaan sopimuksista on monen tutkijan kannalta kiistetty. Siitä kieli jo ensimmäiset hapuilevat koepallot 1990-luvun alussa, jotka nopeasti ammuttiin alas monelta taholta. Suomen kannalta tilanne, jossa virallista esitystä olisi tyrmätty, kuten kävi vuonna 1938, olisi todennäköisesti ollut olisi ollut pahempi kuin se, että jätetään tilanne ennalleen. Johtopäätöksenä voidaan siis pitää sitä, että Suomen

on elettävä rajoitusten kanssa, mutta valmistauduttava "kilpapurjehdukseen" kuten joulukuussa 1939 ja kesäkuussa 1941, jos tilanne sitä edellyttää.

Ja lopuksi: Suomen meripuolustus nojaa nykyään muutenkin yhä enemmän liikkuviin joukkoihin, linnoitteen sijaan. Tältä osin Ahvenanmaan tilanne ei muutenkaan enää eroa suuresti esimerkiksi Suomenlahden tai Saaristomeren puolustuksesta, jossa useimmista kiinteistä linnakkeista on luovuttu.

Ystävällisin lukijaterveisin
Anders Gardberg

Kuka olikaan jääkäreiden kuopus

Parolen edellisessä numerossa Laura Eskanen kirjoitti, että hänen isoisoisänsä Erik Wulff oli nuorin jääkäri. Näin ei kuitenkaan ollut, kuten kaksi oheista kirjoitusta todistaa.

Parolen kirjoituksessa (2/2017) väitettiin, että Erik Wulff olisi ollut jääkärien kuopus. Näin ei tietenkään ollut, vaan kuopus oli Oskar Lindqvist (Albert Penttilä). Hän oli Lockstedtiin ilmoitautuessaan 15 vuoden ja 1 kuukauden vanha. Hänen lisäksi oli kolme muuta 15-vuotiasta: Kustaa Heikkilä, Toivo Laakso ja Paavo Pantzar. 16-vuotiaita oli 21 poikaa, joistakin kolme oli nuorempaa kuin Erik Wulff.

Lasse Siivonen
Ulvila

Albert Penttilä 23.11.1892 oli mielestäni nuorin jääkäri. Liittyessään pataljoonaan hänen ikänsä oli 15 vuotta, yksi kuukausi ja kaksi päivää. Erik Wulff 30.6.1899 oli pataljoonaan liittyessään 16 vuotta, kolme kuukautta ja 10 päivää vanha.

Ilkka Uotila

JÄÄKÄRIPUUKKOJA jälleen saatavissa

Perinteisiä jääkäripuukkoja on jälleen saatavissa kansliasta. Lisäksi Järvenpään valmistaman teräaseen hinta on 70 euroa.

Tapautumia

Helsinki-Uusimaa Osaston toimintasuunnitelma- ja vaalikokous

Helsinki-Uusimaa –osaston toimintasuunnitelma- ja vaalikokous pidetään 14.11.2017 Töölöntorinkatu 2B:n (ent. Suojeluskuntatalo) auditoriossa klo 17.30 alkaen.

Asialistalla ovat sääntöjen määräämät asiat. Kokouksesitelmän pitää eversti evp. Heikki Hult aiheesta ”Sippolan suku ja jääkäriiliike”.

Osasto tarjoaa kahvit jonka vuoksi toivotaan etukäteisilmoittautumiset

Ilmoittautumiset:

Arno Hakkarainen, arno.hakkarainen@gmail.com tai 050-383 5486 (iltsain)

Tervetuloa toimintasuunnitelma- ja vaalikokoukseen
Johtokunta

Etelä-Pohjanmaan osasto

JP 27:n Perinneyhdistyksen Etelä-Pohjanmaan osaston syyskokous pidetään Lappajärvellä ravintola Kivitiipun Kärnä-salissa **keskiviikkona 08.11.2017 klo 18.00**. Kokouksessa käsitellään sääntöjen määräämät asiat. Aluksi kahvitellaan.

Tervetuloa!

E-P:n os johtokunta

Jääkäripataljoona 27 Vaasaan saapumisesta tulee ensivuonna 2018 kuluneeksi tasan 100 vuotta!

JÄÄKÄRI
2018 100 v.
JUHLAMUKI

Valkoinen/vihreä muki, sisältää kaikki ne elementit jotka liittävät JP 27 Jääkärien saapumisen Vaasaan 1918. Vaasan kaupungin vaakuna, jääkäripatsas, JP 27merkki
Numeroitu keräilyharvinaisuus, painosmäärä kpl 1-1918.

Hinta 20,00 + postikulut Konepesän kestävä

Tilaukset: JÄÄKÄRIKANSLIA. Email: jaakarikanslia@kolumbus.fi
Pohjoisranta 20 B, 00170 Helsinki, puh/fax (09) 1351009
Tilauslomakkeen voit myös ladata www.jp2.fi sivustolta

JÄÄKÄRIPATALJOONA 27:N PERINNEYHDISTYS

ALAOSASTO

TILAUSLOMAKE JP27 2018. 100v. JUHLAMUKI

Hinta 20 euroa + postikulut

TILAAN MUKEJA _____ KPL

TILAAJAN NIMI _____

MUKIN/MUKIEN TOIMITUSOSOITE

KATUOSOITE _____

POSTINUMERO _____

POSTITOIMIPAikka _____

PUHELIN _____

SÄHKÖPOSTI _____

PALAUTTAKAA TILAUSLOMAKE OSOITTEELLA:

JÄÄKÄRIKANSLIA, Pohjoisranta 20 A 3, 00170 HELSINKI
tai sähköpostitse: jaakarikanslia@kolumbus.fi

JÄSENPALVELUN MYYTÄVÄT TUOTTEET

	Hinta		Hinta
Kortit		Jääkärien testamentti Suomen nuorisolle	6,00
Uudistettu jääkärilippu	1,00	Hohenlockstedt 100 v juhlamitali	20,00
Jääkärilippukortti	1,00	Jääkärit DVD – YLE:n draamadokumentti	27,00
Jääkärilippukortti 2-os. + kuori	1,50	CD-ROM Virtuaalijääkärit	25,00
Jääkärikunniamerkki	1,00	Fallna för friheten -medalj	8,50
Jääkärien tulo Vaasaan	1,00	Jägarens väg	3,00
Onnittelukortti jääkärimerkillä + kuori	1,00	Jääkärien elämäntyö – Itsenäisyyden puolesta, julkaisu (Kielet: suomi, ruotsi, saksa, englanti ja latvia)	10,00
Vaasan jääkäripatsas talvikuva	1,00	Hopeiset 27-kalvosinnapit	150,00
Vaasan jääkäripatsas talvikuva 2-os. + kuori	1,50	Hopeinen 27-riipus ketjulla	150,00
Jääkäriilike 100 vuotta	1,00	Hopeinen 27 -kravattineula	150,00
Jääkäriilike 100 vuotta 2-os. + kuori	1,50	Hopeinen 27-rintakoru	150,00
Pakettikortti jääkärimerkillä	0,50	Kirjeensulkijamerkki, (arkki sis 50 kpl)	2,50
Rovaniemen jääkäripatsas	0,20	Kynttilä, Jääkärimerkillä	8,00
Skangal-Mangal tiellä + kuori	0,50	Puukko Jääkärimerkillä	70,00
Suomen Jääkärit	1,00	Suomen Jääkärien elämäkerrasto, I täydennysosa 1957	5,00
Vaasan jääkäripatsas	0,20	Ur Jägarnas levand och gärning	5,00
Wasserturm	0,20		
Adressit		Vain jäsenille	
Ilman tekstiä	10,00	Perinneyhdistyksen jäsenmerkki	12,00
Kansliasta kiirjoitettuna/toimitettuna	12,00		
Laajempi tekstaus	13,00	Erillisillä hakemuksilla myynnissä	
Muut tuotteet		Jääkäripenoismerkki	80,00
Jääkäriilike 100 v 2014–2018		Jääkärihautamerkki	80,00
postimerkki-arkki (10 kpl)	25,00		
Jääkärilippupostimerkki -arkki (10 kpl)	25,00		

Tilaukset Jääkärikansliasta:

Pohjoisranta 20 A 3, 00170 HELSINKI
Puh. (09)135 1009, 050 377 8845 (myös tekstiviestit)
s-posti: jaakarikanslia@kolumbus.fi

Toimitamme tuotteet kerran viikossa.

Hintoihin lisätään postikulut.
Yhteydenotot: jaakarikanslia@kolumbus.fi

PAROLE

www.jp27.fi

Päätoimittaja – Chefredaktör

Jukka Knuuti
040 753 2751
jukka.knuuti@gmail.com
Taitto Kirsi Rasinen

Lehti ilmestyy 4 numeroa vuodessa
2016: maalisk., kesä-, syys- ja joulukuun
alussa. Hintaa 20 €/vsk
4 numeroa i året, 20 €/årg

Toimitusneuvosto – Redaktionsråd

Asko Kilpinen
Kari J. Talvitie
Kari Nummila

JÄÄKÄRISÄÄTIÖ – JÄGARSTIFTELSEN

Puheenjohtaja – Ordförande

Pennanen Jukka

Varapuheenjohtaja – Viceordf

Fagnäs Peter

Asiamies- Ombudsman

Eklin Jukka

Jäsenet – Medlemmar

Annala Jari

Heiskanen Kari

Hägglund Gustav

Kilpinen Asko

Kuljukka Antti

Lindberg Jarmo

Manninen Ohto

Sihvo Sami

JP27:n PERINNEYHDISTYS ry

FÖRENINGEN JB27:s TRADITIONER rf

Hallitus – Styrelse

Puheenjohtaja – Ordförande

Laatikainen Pertti

Varapuheenjohtaja – Viceordf

Hakkarainen Arno

Sihteeri – Sekreterare

Kiiski Tiina

Jäsenet – Medlemmar

Ignatius Jorma

Kinnarinen Tero

Miettinen Helena

Valtonen Vesa

Vuontela Kyösti

Wolff Martin

KANSLIA: Auki ma–to 10–14 Pohjoisranta 20 A, 00170 HELSINKI

KANSLI: Öppet må–tors 10–14 Norra Kajen 20 A, 00170 HELSINGFORS

Puhelin/telefax 09-1351009 telefon/telefax, gsm 050-377 8845, email: jaakarikanslia@kolumbus.fi

Kiireettömät yhteydenotot voi lähettää sähköpostilla: jaakarikanslia@kolumbus.fi

JP27:n perinneyhdistyksen kesäpäivien osallistujat luokkakuussa 12. elokuuta Suur-Sarvilahden kartanon portailla Pernajassa. Eturivissä kartanon esitellyt linnanrouva Birgitta Dahlberg ja hänen puolisonsa Ulf Dahlberg. Perinneyhdistyksen 67-päinen seurue toivotettiin lämpimästi tervetulleeksi; olihan linnanrouvan isä jääkäri Åke Fredrik Ludvig Weber. Kuva Jorma Ignatius

